

WESTERN ROMAN
LASO
CIJENA 10 d. BROJ 332

**UNA JMLJENI
REVOLVERI**

Irving A. Greenfield:

UNAJMLJENI REVOLVERI

IRVING A. GREENFIELD: UNAJMLJENI REVOL-
VERI

Naslov originala: THE CAREY GUN

Copyright: Irving A. Greenfield

Recenzija: Ida Biard, novinski kritičar

Prijevod: Marijan Krmpotić

Grafički urednik: Ivica Bartolić

Urednik: Marcel Čukli

»Laso« – Izdavač OOUR Informativno-revijalna izda-
nja – n. sub. o. Radne organizacije »Vjesnik« n. sol. 6.
OOUR-a, Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4 –
Glavni i odgovorni urednik Borivoj Jurković – Tisak
OOUR Novinsko-revijalna štamparija i OOUR TMG
»Vjesnik«, Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4 –
Zagreb 1980

Copyright (sva prava za Jugoslaviju) VJESNIKOVA
PRESS AGENCIJA Zagreb.

Cijena pretplate za godinu dana iznosi 520 ili 468 d s popustom od 10%,
a za 6 mjeseci 260 d ili 234 d s popustom. Samo unaprijed plaćena
pretplata osigurava popust od 10%. Pretplata se uplaćuje općom uplat-
nicom u korist računa 30101-833-586 OOUR »Vjesnik SSRNH« s ozna-
kom za »Laso«.

Cijena za inozemstvo: DM 1.80, ASCH 1000, SFRS 200, HFL 2.00

Cijena inozemne pretplate za 6 mjeseci: DM 36.00, SKR 63.00, ASCH
250.00, FF 74.00, SFRS 36.00, HFL 37.00, US\$ 15.00

UPLATA NA DEVIZNI RAČUN 30101-620-37-7210-256 – Privredna ban-
ka Zagreb za »Vjesnik«.

EKONOMSKA PROPAGANDA: »Vjesnik« Agencija za marketing Za-
greb. Trg bratstva i jedinstva 6.1/1 kolor zadnja stranica 7.000 d ili 480
US\$.

Oslobodeno plaćanja poreza na promet mišljenjem Republičkog sekre-
tarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu SRH broj 2935/7-1973. od
26. XI 1973.

I

Major Thomas Carey nagnuo se nad vatru. I ostali vojnici Konfederacije da otkrave promrzle prste i ugriju prozebla tijela, tiskali su se oko njega, i pružali gole ruke prema treptavu plamenu.

Thomas, visok, mršav, upalih obraza, iz jugozapadnog Teksasa, stisnuo je nekoliko puta prste u šaku prije nego što ih je dovoljno razgibao da bi mogao smotati cigaretu i zapaliti je.

Oko njega, zaštićene prsobrahom od tanadi strijelaca vojske Unije, motale su se oko vatri skupine neobrijanih, izmoždenih ljudi, koje nije poznavao. Pripadali su pješadiji, premda je među njima bilo i nekoliko topnika. Koliko je Thomasu bilo poznato, on je bio jedini konjanik među njima.

Odreden da bude oficir za vezu na početku napada, Thomas je morao s dvije konjaničke jedinice prekinuti vezu generala Granta s pozadinom, čim pješadija Konfederacije probije frontu i zauzme utvrdnu Stedman te još tri utvrđenja iza nje.

Thomas se užasavao tog za-

datka. Nije razumio što general Lee želi postignuti napadom na generala Granta. Prema Thomasovu mišljenju Grant je već potukao Leeja do nogu i za koji dan Lee će to morati otvoreno priznati. A i pomisao da će se morati boriti barem ispočetka, kao običan pješak, ispunjavala ga je tjeskobom i nemirom.

Povukao je još jedan dim iz cigarete, koji mu je prokuljao kroz nosnice i rasplinuo se u mrkloj noći, a čik ugasio i spremio ga u džep.

Upravo kad je našao mjesto na kojem bi se mogao ispružiti i odmoriti, ugledao je generala Gordona. Razgovarao je s trojicom vodiča, koji su trebali da predvode jurišnike na utvrđenja iza utvrde Stedman.

General je bio visok, crne kosmate brade, oštih crnih očiju nad orlovskim nosom. Teško je bilo prosuditi je li bio mršav po prirodi, ili je takav postao poput svih ostalih vojnika Konfederacije.

Thomas je čuo ime tog generala nekoliko puta prije nego što mu se morao javiti na dužnost u njegovu

šatoru. Rekli su mu, također, da je Gordon osrednji, ali vrlo častohlepan zapovjednik.

— Naša je nakana — počeo je Gordon davati upute svojim oficirima — vrlo jednostavna. Naši će vojnici zauzeti utvrdu Stedman i tri položaja iza nje, a zatim će okrenuti zarobljene topove i njima tući Grantovu pozadinu. To će omogućiti našoj konjici da probije neprijateljev front i prekine mu vezu s pozadinom, pa će se Grant morati povući ... — rekao im je Gordon, pa im je nastavio objašnjavati kako neprijatelja misli potući sa samo stotinjak ljudi.

Thomas je pažljivo slušao svaku Gordonovu riječ. Čak i pod žutom svjetlosti, koja je obasjavala šator zapovjednika, generalove su crne oči isijavale žar slave, koja je ostale oficire punila nadom i ushićenjem.

— Naravno, stiže nam i pojačanje. General Lee ne očekuje od nas da sami porazimo vojsku Unije... Ali ni najmanje ne sumnja da naši hrabri i prekaljeni vojnici neće časno obaviti svoj zadatak — završio je general Gordon, a oficiri su mu zapljeskali, dok se Thomas samo gorko osmjehnuo.

Još je bilo nade i ponosa u otrcanoj armiji Sjeverne Virginije. Četiri godine nepoštodne borbe satkalo je štovanje i drugarstvo među vojnicima koji su zajedno gladovali, patili, borili se i ginuli.

Ali Thomas nije stupio u vojsku Juga stoga što je želio braniti Konfederaciju. Mrzio je robovlasništvo i bio je otpočetka uvjeren da će Unija pobijediti. Thomas se javio u vojsku jer je želio pobjeći od oca i od ženidbe s Helenom...

Thomasove su se misli mijenjale s neugodnim sjećanjima u divljačkom vrtlogu... Sjetio se čovjeka ko-

jeg je otac potplatio da ga ubije... Kako je ubio svog ubojicu i kako su ga Jenkiji zarobili...

Pobjegao je iz zarobljeništva. Vratio se na ranč u Paso Diablo s namjerom da ubije oca. Ali otac je umro nekoliko mjeseci prije njegova povratka. I dok je stajao nad očevim grobom shvatio je da ga je, zapravo, volio. A umjesto strastvene ljubavi, počeo je osjećati duboko štovanje prema Heleni. I ponovo je otišao u rat, jer nikamo drugamo nije mogao.

Čak da juriš na tvrđavu Stedman i probije Grantov front, Thomas je znao da je vojska Konfederacije na izmaku snaga, ali je ipak odlučio boriti se do kraja. Toliko je dugovao onima koji su poginuli, boreći se uz njega.

— Ima li pitanja? — obratio im se general Gordon poslije kraće stanke.

Kako ga nitko nije ništa upitao, general je objavio da napad počinje u četiri sata ujutro i dao im voljno.

Thomas je gledao za generalom i trojicom vodiča u crvenkastom odsjaju vatre, dok se nisu izgubili u noći. Slegnuo je malodušno ramenima, pošao prema grudobranu na kosini, sjeo na zemlju i čekao početak napada.

Prema generalovu planu prethodnice su već prošle noći otklonile prepreke na Colquitt's Salientu, a to tobože nije pobudilo neprijatelja da se pripremi za obranu, premda su rovovi vojske Unije bili jedva dvije stotine metara udaljeni od položaja vojske Konfederacije.

Thomas je slegnuo na leđa. Podmetnuo je ruke pod glavu i zagledao se u zvjezdano nebo, pitajući se hoće li preživjeti ili pasti u boju.

Uvijek se to pitao prije juriša.

– Ostanem li živ, to ću dostojno proslaviti s nekom zgodnom djevojkom – obećao je sam sebi.

Osjetio je miris kave u zraku. Ustao je i pošao natrag prema vatri.

Stajao je dalje od vatre i pio vrelu, gorku kavu od cikoriije.

– Oprostite, majore, jeste li vi možda Thomas Carey? – upitao ga je vojnik, što je već stajao uz vatru i dulje ga pažljivo promatrao.

Thomas mu nije odgovorio, samo je limeni lončić premjestio u lijevu ruku, da mu desna bude slobodna.

– Vrlo ste mu nalik, ali on je bio kapetan kad sam ga upoznao – nastavio je vojnik.

– A kad si ga upoznao? – upitao ga je Thomas odrešito, ali tihim glasom.

– Nije tome davno – odgovorio mu je vojnik, koji je bio mršav kao i ostali vojnici Konfederacije, pa je bilo teško reći koliko mu može biti godina.

Mršavi mu je vojnik pristupio korak bliže. Thomasova je desna ruka odmah posegnula za drškom revolvera. Vojnik se ukipio na mjestu.

– Gdje?

– U zarobljeništvu. Jenkiji su nas uhvatili... ali on je tad bio kapetan.

– To si mi već rekao.

– Al' vam još nisam rekao sve što znam o njemu. Maknimo se odavde. Tamo kod prsobrana možemo razgovarati na miru. Podite za mnom – pozvao ga je mršavi vojnik.

– Ti ideš naprijed! – naredio mu je Carey.

Vojnik se kiselo nacerio, pa pošao prema prsobranu.

Thomas je ustuknuo korak da ga propusti pred sebe, a zatim je po-

šao za njim. Sutjeli su dok nisu stigli do kosine.

– Smijem li se sada okrenuti?

– Smiješ! – dopustio mu je Thomas.

Stali su jedan uz drugoga i Thomas je vidio da je vojnik star otprilike kao on.

– Kako se zoveš? – zanimalo je Thomasa, budući da je mršavi vojnik znao njegovo ime.

– Nećete me se sjetiti po imenu. Jedan sam od onih koji su pošli za vama...

– Nastavi! – ponukao ga je Thomas i srknuo gutljaj kave iz lončića.

– S nama je bio i Commy, kojeg su Jenkiji ubili još prije nego što smo stigli do željeznice... Otpremali su nas u tamnicu na Rock Islandu, a vas smo izabrali za vođu – podsjetio ga je mršavi vojnik. Gorko se i prezrivo osmijehnuo, pa nastavio:

– Vi ste uspjeli pobjeći u snježnoj mećavi... Pošli ste s poručnikom Jenkijem i oveli mu konja... Nas ste ostavili na cjedilu i sad vas svi ljudi iz tog marša preziru, nazivaju vas podlom huljom, a neki i gorim imenima, jer mnogo je naših izginulo na tom putu do željeznice.

– Što se dogodilo?

– Smijem li sjesti? Moram odmoriti noge. Dobro će mi doći kad počne juriš.

– Sjedni! – dopustio mu je Thomas i prolio ostatak gorke kave.

– Imate li cigaretu?

Thomas izvadi opušak iz džepa i pruži mu ga.

– Hvala! Smirit će mi živce.

– Što se dogodilo s našima?

– Znao sam da ćete me to pitati ako se ikada ponovo sretnemo, pošto ste onako sramno pobjegli od nas.

Thomas se uspravio i ukočio kad je to čuo.

Tako barem neki tvrde. Ja pak mislim da čovjek ima pravo da najprije spasava vlastitu kožu, a poslije da misli na ostale, zar ne?

Thomas nije izustio ni riječi.

— Vidite — nastavio je mršavi vojnik — pošto ste prebili Jasona kako bog zapovijeda, ljudi su pomislili da ste čovjek koji će nas sve spasiti... Naime, bili ste jedini oficir među nama, pa smo se nadali da ćete nas povesti i izbaviti... Nitko nije ni sanjao da ćete nas namagarčiti i nestati sami.

Neki su ljudi tvrdili da ste podlo i ogavno čeljade kad im je Jason kazao da ste ubili onog momka Zeba, pošto ste izmislili priču da ga je vaš otac potplatio da vas ubije... Ma koji bi otac želio smrt svog rođenog sina?

— Koliko ih se izvuklo iz zarobljenništva? — upitao ga je Thomas, hineći da nije čuo njegova pitanja.

— Svi bosonogi su se smrznuli još prije nego što smo stigli do željeznice, pošto ste vi pobjegli. I vjerovali ili ne, stari Jason nas je poveo sobom. Na kraju se pokazao pravim vojnikom.

— Koliko vas je pobjeglo s njim?

— Desetorica, računajući i mene.

— Samo desetorica?

— Bilo nas je više ali neki su izgignuli na putu do farme, gdje su Commyjevi prijatelji za nas sakrili konje, a neki poslije, kad smo naletjeli na konjicu Jenkija.

— A ostali?

— Oni koji nisu umrli za vrijeme marša, trunu u podrumima tamnice na Rock Islandu, a odande malo tko izide živ, zar ne, majore Carey?

Thomas kimne.

Vojnik je ustao, povukao dugi dim iz opuška, bacio ga na zemlju i zgazio nogom, a zatim je podigao

glavu i zagledao se Thomasu u oči.

— Drago mi je što sam vas našao živa i zdrava. Drago mi je što ću vas baš ja ubiti svojom rukom, majore. A ne ubijem li vas ja, ubit će vas netko od one devetorice. I to s užitkom. Stoga me raduje što sam vas baš ja pronašao — rekao mu je šaptom mršavi vojnik, okrenuo se na peti i otišao.

Thomas se zagledao u leđa mršava vojnika, dok ga nije izgubio u skupini oko logorske vatre. Tom čovjeku nije mogao objasniti, a ni ikom drugom na svijetu, da mu nije ostalo ništa drugo... Mržnja prema ocu, koja je plamsala u njegovu srcu, davala mu je snagu i volju da se bori i živi... Nitko to nije mogao razumjeti, nitko tko to sam nije proživio.

Ni Jenny, Crnkinja, djevojka koja ga je skrivala i hranila kad je pobjegao iz zarobljenništva... Čak ni onda kad su postali ljubavnici.

Slegnuo je ravnodušno rame nima. Da je on bio jedan od desetorice zarobljenika, koji su se probili natrag na Jug, i on bi se zakleo da će ubiti čovjeka koji ih je ostavio na cjedilu i od njih napravio budale. Ali njega je već mnogo ljudi htjelo ubiti, a do tada to još nikome nije pošlo za rukom.

Još jednom je letimično pogledao prema logorskoj vatri, pa se okrenuo k prsobranu. Imao je dva neprijatelja, koja su željela njegovu smrt — Jenkije pred sobom, u mračnim rovovima, i mršava vojnika iza sebe uz logorsku vatru.

Bilo mu je žao što je posljednji opušak dao mršavu vojniku, jer bi i njemu u tom času dobro došao barem jedan dim.

II

Ogrnut iznošenom sivom kabanicom, Thomas je sjedio na zemlji,

naslonjen na kotač teretnih vojničkih kola. Zgurio se i glavu spustio na svinuta koljena.

Zahladilo je i boljele su ga stare rane. Kad je podigao glavu i otvorio oči, logorske su vatre još gorjele, a magla se dizala s obala rijeke Appomattox, milju jugoistočno od njihovih položaja. Digne li se magla, mogla bi obaviti i brdo Hare, na kojem se uzdizala utvrda Stedman, pomislio je Thomas.

Protegnuo se i ugledao narednika kako mu prilazi.

– Noćas idete u napad, majore?

– upitao ga je narednik.

– Da, idem.

– Onda stavite ovu vrpču oko ruke. Lakše ćete u mraku i magli raspoznati naše od neprijatelja – rekao mu je narednik i pružio bijelu vrpču.

Thomas je ustao, zahvalio se i zavezao bijelu vrpču oko ruke.

– Sretno! – poželio mu je narednik smijuljeći se i odlazeći.

Pošto je pregledao revolver, Thomas se sporim korakom prošetao oko logorskih vatri. Tražio je mršava vojnika, koji je bio s njim u zarobljeništvu. Ako je taj čovjek doista odlučio ubiti ga, Thomas je znao da će mu to biti najlakše za vrijeme juriša. Ali mršavom se vojniku izgubio trag.

Oko četiri sata počeli su se postrojavati jurišni odredi. Thomas se dobrovoljno pridružio pedesetorici jurišnika, koji će predvoditi napad i kojima je bio zadatak da probiju zapreke ispred utvrde Stedman. Među njima nije vidio mršava vojnika.

– Slobodno podite s nama, majore, ali moram vas upozoriti, ako budete ranjeni... – počeo je mladi poručnik drhtavim glasom.

– Znam što me čeka – prekinuo ga je Thomas u pola rečenice.

– Polazimo u četiri! – podsjetio ga je poručnik.

Thomas je samo kimnuo glavom.

Minute su prolazile puževim koracima. Ljudi su postajali sve nape-tiji i živčaniji. Thomas osjeti kako mu se želudac skvrčio kao da je progutao težak kamen.

– Pripremite se! – zapovijedao im je poručnik.

– Ako se odavde izvučem živ, nikad više neću piti ni varati ženu, bogami! – zavjetovao se neki vojnik, što je čučao uz Thomasa iza prsobrana.

Prethodnica je preskočila prsobran i počela krčiti put, bacajući u stranu grane i balvane.

– Što tražiš ovdje, Johnny? Odgovori ili ću pucati! – povikao je neki Jenki iz rova, kad ih je čuo kako im se primiču.

– Lezi i šuti, Jenki! Dolazimo na doručak. Znaš da smo gladni – doviknuo mu je vojnik Konfederacije.

– Dodete li k nama, dobro ćete jesti, a odete li kućama, svi ćemo još bolje jesti – glasio je odgovor.

Poslije nekoliko minuta put je bio raskrčen. General Gordon je zapovjedio vojniku iz svoje pratnje da opali hitac u zrak.

– Hej, Jenkiji, probudite se, dolazimo! – povikao je vojnik i opalio hitac iz puške, koji je proparao tišinu noći.

Napad je počeo!

Napredovali su tako brzo da su začas poubijali ili zarobili neprijateljske predstraže. Zadihan, Thomas je dao nogama maha i žurno grabio uzbrdo. Magla je bila sve gušća. U takvim uvjetima neće mi biti lako poslije juriša dovesti na položaj dvije jedinice konjice, pomislio je Thomas.

Bilo ispred sebe, bilo pokraj sebe, Thomas bi gledao druge juriš-

nike. Doimali su se poput duhova u gustoj magli.

– Navali! Ne zastaj! – vikao je poručnik drhtavim glasom.

Thomas je hvatao zrak otvorenim ustima. Srce mu je ludački lupalo. Noge su mu otežale kao da su od olova, ali nije posustao. Oznojio se i znoj mu je kapao u oči.

– Još malo pa smo stigli! – javio se ponovo poručnikov drhtavi glas iz magle.

Teško je bilo prosuditi koliko im je još ostalo do cilja. Magla je sve prekrila.

– Stoj! Tko ide? – čuli su glas opomene iz magle.

Nitko nije stao i nitko nije odgovorio.

Prasnulo je pucanj!

Nitko nije jauknuo i nitko nije bio pogođen.

Prasnulo je još jedan hitac iz sivila magle.

– Zaboga, pogođen sam! Krvarim! – povikao je ranjeni vojnik.

Thomas je nastavio trčati, ne obazirući se na vapaje ranjenika.

– Kažem ti, Mike, Johnnyji su nagnuli uzbrdo – čuo je glas iz magle.

– Kako su se probili kroz naše predstraže a da ih nismo čuli?

– Ne znam kako, ali čuo sam ih kako urlaju tamo dolje.

Odjednom, Thomas opazi čovjeka u magli točno ispred sebe. Njegov je lik postajao sve veći i tamniji!

– Vidim jednoga! Vidim jednoga! – povikao je Jenki i podigao pušku k ramenu.

Thomas je pucao.

– Mike, pogodio me je! – jauknuo je čovjek iz magle.

Thomas je zastao. Gutao je zrak, a iz usta mu je izlazio oblak pare. Obrisao je znoj s oči. Nije želio nastrapati na još jednog Jenkija.

S vrha brda čula se pucnjava. Tu i tamo netko bi zastenjao i zajaukao. Teško je bilo reći tko puca i u koga.

– Mike, ubij gada, još ga vidim! – zacvilio je ranjeni Jenki.

Mike je ili pobjegao ili je čekao Thomasa negdje u magli. I Thomas ga je uskoro ugledao kako izlazi iz magle s uperenom bajunetom.

– Za tebe je rast završio, Johnny! – zarežao je Jenki na Thomasa.

Thomas povuče obarač revolvera i opali. Zrno je raznijelo pola lica vojniku u plavoj odori. Ali Jenki je nastavio hodati. Thomas opali još jednom. Dubok hropac zakrkljao je iz krvave kaše što je nekad bila lice, i čovjek se izvali na leđa.

Thomas nastavi grabiti uzbrdicom prema utvrđi Stedman. Magla je strijelcima zastirala ciljeve i pucalo se nasumce.

Teške sjekire prethodnice cijepale su drvene prepreke ispred utvrde Stedman. Napokon je bio sasječen posljednji balvan i put prokrčen.

– Naprijed! – povikali su oficiri.

Odjeknuo je pucanj i jedan vojnik je pao. Thomas je utrčao kroz otvor.

Nekoliko stotina vojnika Konfederacije sasulo je ubojitu vatru na branitelje utvrde, koji su pružali žilav otpor.

Dok je Thomas pucao kroz gustu maglu u obrambeni položaj neprijatelja, čuo je oficire kako sokole svoje vojnike da izdrže dok ne stigne pojačanje.

Plameni jezici sijevnuše iz magle. Nekoliko vojnika Konfederacije jaukalo je u smrtnoj boli.

– Naprijed! Naprijed! – derao se oficir.

Ljudi su pojurili naprijed. Ponovo su bljesnuli plameni jezici iz magle. Desetak vojnika Konfederacije palo je na zemlju kao gromom ošinuto. Ostali su zastali.

– Što buljite? Zar ste se uplašili Jenkija? – povikao je netko.

– Na noge! – naredio je mladi poručnik.

-- Naprijed! Navali!

Svi su nasrnuli na neprijatelja... i Thomas s njima.

Neki su vojnici Unije ostali i pucali, a većina se razbježala. Počela je borba prsa o prsa.

Borci su stenjali i kleli. Molili su milost i padali probodeni, zaklani. Glave su pucale pod muklim udarcima kundaka. Grla su krkljala, gušena čeličnim stiskom palčeva. Počeo je groteskni ples parova, u kojem jedan plesač mora umrijeti!

U toj općoj zbrci Thomas je najprije ispraznio revolver, a zatim pograbio pušku nekog mrtvog Jenkija i mlatio njome oko sebe kog je stigao.

Životinjski krikovi miješali su se s jaucima i stenjanjem onih što su se povukli u maglu, koja je zaudarala na paljevinu i barut, da tamo zaližu rane.

Thomas je mahnito jurnuo naprijed. Neprijatelj se još skrivao negdje u neprovidnoj magli ispred njega. Znoj mu je curio niz obraze, promoćio mu odjeću. Grlo ga je peklo od povika, a usta se osušila od straha.

– Potukli smo ih! Potukli smo ih! – zaurlao je glas s južnjačkim naglaskom.

– Držite gadove! – požurivao ih je oficir.

Sudeći po broju mrtvih i ranjenih, Thomas je zaključio da je glavnina branitelja utvrde pobjegla.

– Predajemo se! Položit ćemo oružje! Zaboga, Johnny, prestani

pucati! – povikao je netko iz neprijateljskih redova.

Oružje je padalo na zemlju uz mukli tutanj.

– Zavežite ih i odvedite u pozadinu. Pokuša li tko bježati, ubijte ga! – naredio je oficir vojnicima Konfederacije.

Jenkiji su se postrojili s rukama podignutim uvis dok su ih razoružavali. Thomas ih je promatrao ispod oka i punio revolver. Zatim je pošao za odredom jurišnika, koji je morao zauzeti još tri utvrđenja iza utvrde Stedman.

Sve više vojnika Konfederacije slijevalo se u dvorište utvrde Stedman. I Deseta topnička baterija Unije predala se bez otpora. Dotad je sve išlo prema planu generala Gordona. Topnici Konfederacije već su bili okrenuli zarobljene topove da saspu vatru po Grantovoj pozadini.

Kosina iza utvrde Stedman bila je strmija nego što su ljudi zamišljali. Usporili su korak. Neki vojnici Konfederacije borili su se bosonogi. Oštro kamenje vrleti ranjalo im je i raskrvarilo stopala.

Thomas se čudio odakle tim ljudima još snage... kad preko brežuljaka odjekne zaglušujuća grmljavina topova. Grmljavina nije dolazila iz utvrde Stedman.

– Jenkiji tuku po brdu!

-- Požurite ljudi, moramo zauzeti još tri utvrđenja – tjerao ih je oficir i vojnici su potrčali uzbrdo, nošeni više snagom volje negoli mišića.

Ako topništvo Konfederacije ne uspije ušutkati topove Jenkija, koji su tukli po utvrdi Stedman, nitko u njoj neće ostati živ.

Thomasu je odjednom sinulo da je nešto otišlo k vragu. Neprijateljski vojnici, koji su pobjegli iz utvrde Stedman, zacijelo su digli uzbunu u utvrđenjima iza nje. Požu-

rio je korak, dok nije sustigao oficira pješadije.

– Zašto šute naši topovi? – upitao ga je.

– Zbog magle – dogovorio mu je zadihano kapetan.

– Ipak bi morali...

– Nešto se uzdiže gore ispred nas! – doviknuo im je vodič.

Thomas je očekivao da svakog časa planu puške, ali je samo čuo udaranje svog srca i stupanje stotina nogu u trku.

Stigli su do nekog prsobrana i preskočili ga. Tamo nisu ništa našli. Pretrčali su malen proplanak i naišli na još jedan zidić prsobrana.

– Naprijed! Još malo pa ćemo ih šćepati! – požurivao ih je oficir.

Ljudi su trčali još pedesetak metara uzbrdo. Još je jedan grudobran izronio iz magle.

– Još malo, stigismo!

Ponovo su vojnici preskočili zidić i nagrnuli na napušteni topnički položaj, na kojem više nije bilo ni jednog topa.

– Eno, tamo gore! Vidim ga! – doviknuo im je vodič.

– Ne nademo li ih uskoro, svi će izginuti u utvrdi Stedman – napomenuo je jedan vojnik.

– Sad ćemo im pokazati! – povikao je je oficir.

Vojnici su preskočili i preko trećeg zidića prsobrana, ali našli su samo drač i korov.

Ljudi su izmoreni zastali i popadali od umora. Slušali su bez riječi grmljavinu topova Unije, koji su razvaljivali utvrdi Stedman.

* * *

Dašćući, Thomas se izvalio na zemlju, mokru od rane rose. Slušao je topove kako paraju tamu praskozorja. Minute su prolazile. Studen mu je ohladnjela tijelo. Zadržao je. Nije mu bilo hladno samo

od ledena zraka već i od iscrpljenosti.

Pogledao je u ispružene ljude oko sebe. Neki su bili još golobradi, a neki bradati i sjedokosi. Lica su im bila upala i prijava, zgrčena od straha i pomutnje.

Thomas potrese glavom i tiho prokune ljude koji su ih poslali na taj zadatak. General Lee zacijelo je šenuo umom kad je...

– Koji je seronja rekao da su ovdje gore utvrđenja? – upitao je odjednom sjedokosi vojnik.

– General Gordon... – počeo je vodič.

– Kaži generalu Gordonu, kad ga vidiš, da stari sjedokosi Hiram Danby, običan vojnik, piša na njega. Kaži mu to, čuješ li me?

Čuo se umoran smijeh, koji je začas utihnuo.

Thomas pogleda u nebo. Siva pruga praskozorja rastegnula se uzduž istočnog obzorja. Uskoro će svanuti. Ustao je i zagledao se nizbrdo prema utvrdi Stedman. Bez topova iz utvrđenja iza nje Lee se još samo mogao povući, u nadi da će tako spasiti glavninu snaga.

U dolini se još vukla magla. Sudeći po pucnjavi, Thomas je znao da je počela borba za utvrdi Stedman. Borba umjesto iznenadnog napada. Borba bijaše najgore što je moglo zadesiti razbijenu armiju Konfederacije.

Okrenuo se prema izmučenim ljudima, a potom pogleda niz strmu padinu. Nekoliko stupova crnog dima dizalo se iz magle. Žele li preživjeti, moraju se, svakako, dokopati utvrde Stedman. Odande će se moći dovući do prvih linija fronta vojske Konfederacije. Budući da je bio jedini viši oficir među njima, Thomas se pripremio da preuzme zapovjedništvo, kad se oglasi neki vojnik:

– Ne mislite nas valjda opet ostaviti na cjedilu, majore?

Thomas se trgnuo i naglo okrenuo. Mršavi vojnik, koji je bio s njim u zarobljeništvu, cerekao mu se zlobno u lice.

– Makni mi se s puta, vojniče!
– odbrusio mu je strogo Thomas.

Vojnik se nije pomaknuo ni koraka.

Thomas ga je obišao i kad je stigao u sredinu, među ljude, naredio im je da stanu.

III

Malo koji vojnik ga je poslušao. Oni koji su ustali bili su više znatiželjni da vide koji im to vrug izdaje zapovijedi, nego što su bili voljni poslušati ga. Thomas im nije zamjerio. Svi su bili prekaljeni vojnici i znali su da ih je general Gordon namagarčio i otpisao.

– Ne idemo ni koraka dalje! – dobacio mu je sjedokosi vojnik Hiram Danby.

– Idemo natrag! – ispravio ga je Thomas.

– A kamo natrag, majore? Pogledajte nas! Više nismo sposobni za borbu. Iscrpljeni smo. Ja ostajem ovdje. Još nikada nisam promatrao borbu s ovako visoka vidikovca.

– Tko hoće neka ostane – popustio je Thomas.

– I ostat ćemo! – odgovorio mu je sjedokosi.

– Ja silazim. Tko ide sa mnom?

– Ja idem, majore! – javio se mršavi vojnik.

– U to nisam ni časka sumnjao – odvratio mu je Thomas.

Svi oficiri i tri vodiča pridružili su se Thomasu, a zatim su se još neki vojnici predomislili i pošli za njima.

– Uskoro će Jenkiji sasuti topovsku vatru po brdu – upozorio

je Thomas one koji su odlučili ostati.

– Neka! Dode li do najgoreg, spustit ću se niz drugu stranu brda – odgovorio je sjedokosi.

– Idemo! – rekao je Thomas onima koji su mu se pridružili, pa dodao: – I zapamtite, nema zaustavljanja! Dan sviće i magla nas više neće štititi.

– Majore, nemojte misliti da se bojim, ali rat je izgubljen i ne vidim razloga da se još borim – javio se sjedokosi.

– Radi što misliš da je najbolje. Sjedokosi je vojnik napokon ustao i ispljunuo sažvakani duhan na zemlju.

– Idem ipak s vama da vidim kako će završiti ovaj prokleti rat.

Kad su pošli nizbrdo, samo je trećina boraca ostala ležati na proplanku.

– Trčite! Trčite kao zečevi i nemojte se ni za živu glavu zaustavljati – uputio ih je Thomas.

Pojurili su niz padinu. Preskali su stare prsobrane i zidiće. Thomas se začas ponovo kupao u znoju. Mršavi je vojnik trčao cijelo vrijeme uz njega, ne ispuštajući ga iz vida, ali Thomas nije imao vremena misliti na njega. Morao je paziti da se ne spotakne i padne, da ga ne pogodi koje puščano zrno.

Ljudi su glasno psovali. Kad su preskočili i treći zidić grudobrana, dočekala ih je puščana vatra. Thomas je stoga bio siguran da su Jenkiji prešli u protunapad.

Odjednom su se oglasili topovi. Zemlja je podrhtavala pod njihovim nogama. Zidić iza njih odletio je u zrak. Pogodila ga je topovska granata. Raspršio se u kamenje i prašinu.

Thomas se bacio na zemlju i pokrio rukama glavu. Do ušiju su mu

dopirali jaući ranjenih i pogode-
nih.

Topovska je vatra ponovo zagrm-
jela. Zrna su padala po vrhu brda
na kojem su se još maloprije odma-
rali. Ali nitko više nije mislio na
rastrgana tijela onih što su ostali
gore. Ljudi su bježali što su brže
mogli prema utvrđi Stedman.

Granate su padale oko njih. Neki
su protrćavali kroz crne zemljos-
koke, a neki padali uz bolne va-
paje.

Thomas je trčao kao da ga svi
vrazi gone. Bacao se nagonski na
zemlju, opet se dizao, trčao i po-
novno bacao na zemlju. Za nekoliko
trenutaka padina iza utvrde Sted-
man pretvorila se u izoranu le-
dinu, posijanu rastrganim tijelima
vojnika Konfederacije.

Omamljen od teških eksplozija,
Thomas je skrenuo prema utvrđi
Stedman. Mršavi vojnik ga je pra-
tio.

Tad, odjednom, zamukli su to-
povi Jenkija. Tišina bi bila nepod-
nošljiva da nisu praskale puške.

Thomas je usporio korak i napo-
kon počeo hodati s noge na nogu.
Bio je u utvrđi Stedman ili, bolje, u
onom što je ostalo od nje. Okrenuo
se i pogledao tko se sve spasio.
Manje od polovine ljudi stiglo je do
utvrde.

– Odakle, pobogu, vi ovdje? –
zapitao ga je kapetan upalih
obraza i grozničavih očiju.

– Odozgo! – odgovorio mu je
Thomas, na trzaj glavom.

– Mislili smo da ste svi izginuli
pod topovskom vatrom.

– Gdje su vaši ljudi? – zani-
malo je Thomasa.

– Oni koji nisu poginuli ni ra-
njeni pucaju na Jenkije.

– Trebali ste dobiti pojačanje.

– Nikakvo pojačanje nije stiglo
za nama. Čini mi se da su Jenkiji

ponovo zauzeli Desetu topničku
bateriju i sad sigurno već okreću
topove za nas – odgovorio mu je
kapetan smrknuta lica.

– Koliko još imate ljudi?

– Šezdesetak – odgovorio je
kratko kapetan.

– Ranjenih?

– Dvaput toliko.

– Mrtvih?

– Tko to zna – tihim će glasom
kapetan.

Thomas je pogledao u izmorene
vojnike, a zatim u vedro nebo.

– Kapetane, Jenkiji se povlače!

– povikao je jedan vojnik s grudo-
brana, a ostali su zakliktali od ushi-
ćenja.

– Skupite sve ljude koji mogu
trčati – naredio je Thomas kape-
tanu.

– Ali, majore...

– Da sam neprijateljski general
i ja bih povukao svoju pješadiju
prije nego što ću topovima tući
utvrdu – objasnio mu je Thomas.

Kapetan je kimnuo i počeo izviki-
vati zapovijedi. Kad su se svi sku-
pili, Thomas im je rekao:

– Između utvrde i naših redova
ima mnogo brisana prostora,
stoga nemojte trčati u skupinama.
Možda će doći i do borbe prsa u
prsa, ali nemojte se zaustavljati,
ako na to niste prisiljeni. A sada,
trkom naprijed!

Ljudi su začas poskakali preko
grudobrana i nestali iz utvrde. Čim
su Jenkiji to vidjeli, otvorili su na
njih pušcanu vatra.

Thomas je pucao iz revolvera
dok je trčao. Grlo ga je peklo. Noge
su mu otežale. Mršavi vojnik trčao
je za njim.

Odjednom su naletjeli na neprija-
teljski položaj. U tom su trenu po-
novno zapucali i neprijateljski to-
povi. Utvrda Stedman i prostor
oko nje, sve dolje do prvih rovova
vojske Konfederacije, uskoro su

postali još jednom klaonicom, gdje su eksplozije topovskih granata kidale ljudima i ruke i noge i glave, a samrtni su krikovi i jauci zaglušivali grmljavinu topova.

Thomas je neprestano trčao, a mršavi vojnik ga slijedio. Odjednom je zemlja zadrhtala pod njihovim nogama i rignula uvis tamnu kišu smrti. Mršavi se vojnik zanjihao i pao na koljena.

– Ranjen sam! Pomozite mi, zaboga! – zavapio je.

Thomas je opazio da su pretrčali padinu i izbili na ravno polje. Rovovi s vojskom Konfederacije nisu mogli više biti daleko. Topništvo Unije još je tuklo brdo iza njih.

Prišao je mršavom vojniku i izbio mu nogom pušku iz ruke.

– Ubit ćeš me poslije boja, ako me Jenkiji prije ne pokose – rekao je Thomas i naprtio ga na leđa.

– Iskrvarit ću. Požurite, molim vas! usrdno ga je molio mršavi vojnik.

Thomas je ponovo počeo trčati. Mislio je da će mu srce pući, a pluća prsnuti od tereta i naporna trčanja. Srce mu je tako glasno udaralo da više nije čuo što se događa oko njega. Noge su mu odjednom klecnule. Usporio je korak i vidio da ranjeni vojnik povraća krv.

– Ne mogu više trčati – rekao mu je Thomas, hvatajući zrak otvorenim ustima.

Mršavi je vojnik samo stresao glavom i bez riječi izdahnuo. Thomas je stao i spustio tijelo na zemlju. Nije mu znao ni imena.

Stotine neprijateljskih vojnika u plavim odorama navalile su niz brdo. Bez oklijevanja Thomas je ponovo počeo bježati. Kad je stigao do prvih redova vojske Konfederacije, čuo je glas koji ga je dozivao:

– Ovamo, požuri! Ovamo!

Potrčao je prema glasu i srušio se u zaklon iza grudobrana.

– Povlačimo se! General je već pobjegao – rekao mu je neki vojnik.

– Još jutros u ranu zoru – ispravio ga je Thomas šaptom i potrčao za vojnikom u mračnu šumu.

IV

Poslije pobjede kod utvrde Stedman, vojska Unije probila je obrambeni front oko Petersburga i zauzela grad 2. travnja 1865. Idućeg dana pao je i Richmond.

Lee i ostaci armije Sjeverne Virdžinije nastavili su borbu, povlačili se i ponovo tukli. Ali armiji su dani bili odbrojani i govorkalo se da su se Grant i Lee sastali da potpišu kapitulaciju. A obnoć bi dezer-tirale cijele jedinice. Šaptalo se, također, da se mladi zanesenjaci i neki stari oficiri užarenih glava namjeravaju povući na zapad i tamo nastaviti borbu za Konfederaciju.

Šutljiv po prirodi, Thomas je samo slušao što govore drugi oficiri. Već mu je bilo svega navrh glave. Juriš na utvrdu Stedman bijaše posljednja kap koja se prelila preko ruba čaše. Noću su ga mučile more. Sanjao je krvave bojeve i budio se u znoju.

Jednog jutra, poslije loše pros-pavane noći, Thomas je stao u rep s ostalim oficirima i čekao sljedovanje lončića kave i komada dvopeka.

– E pa, majore, čini se da ćemo danas ponovo u boj – rekao mu je oficir istog čina.

Thomas je podigao upitno obrve i zagledao se u mršavog majora Connelyja, škrbavog, crne kose i brkova, koji je bio sama kost i koža.

– Mi smo rezerva – dodao je kapetan Kiely, žutokljunac od osamnaest ili devetnaest godina.

– A za što? – upitao ga je Thomas.

– General Gordon se priprema da pješadijom probije front i...

– Taj nije sposoban ni da zapovijeda zaprezi mazgi! – odvratio mu je Thomas i tresnuo svojim limenim lončićem po drvenu, neobojenu stolu.

Rumen je oblila lice mladog kapetana.

– Samo magare može sada razmišljati o napadu – nastavio je Thomas i sjeo na drvenu klupu za stol, okrenuvši leđa drugim oficirima.

– Zar se ne kanite više boriti? – povikao je za njim Kiely.

Thomas se okrenuo i promotrio mladog kapetana nekoliko trenutaka kroz stisnute vjeđe. Zatim mu je ponovo okrenuo leđa i počeo grickati dvopek.

– Hoćete li se boriti, majore? – ponovo ga je upitao kapetan povišenim glasom, a Thomas mu je odmahnuo rukom umjesto odgovora.

Usljedila je mučna tišina. Thomas je popio gutljaj vrele kave. Već je i zaboravio na kapetana Kieleya, kad je čuo glas nekog drugog oficira.

– Mislim da Kiely ima pravo. Svi moramo čuti možemo li još računati na majora Careyja.

Thomas se naglo okrenuo.

– Da čujemo, majore! – zaintačio se kapetan Kiely.

– Ti si pravi zvekan, mladiću! – odgovorio mu je Thomas i ustao.

– Nikome nisam dužan nikakav odgovor, zar ne? – upitao je oficira, koji su se skupili oko Kieleya.

– Kao oficir i džentlemen... – počeo je Kiely.

– Rekao sam ti i ponavljam, sinko, ti si običan zvekan.

– Kladim se da držite da smo mi budale jer se želimo boriti za svoju zemlju... Sigurno mislite da je general Lee... – zajapureno će kapetan Kiely.

– Prestanite mi navoditi što mislim i pustite me, molim vas, da na miru popijem kavu – prekinuo ga je Thomas i ponovo sjeo na svoje mjesto.

Poslije kraćeg muke, iz daljine, sa sjevera, začula se rika topova. Topništvo Unije priredilo je Gordonovoj pješadiji topao doček.

Thomas je pogledao u nebo.

– Napad je počeo, majore Carey! Čujete li topove naših neprijatelja? Svakog nas časa mogu pozvati da... – počeo je izazivati kapetan Kiely.

Thomas je ponovo tresnuo lončićem po stolu i ustao. Trenutak se zapiljio kapetanu Kieleju u oči, a zatim se okrenuo i otišao.

Kiely je potrčao za njim.

– Ostavi ga na miru. S njim se više ne može razgovarati – povikao je za Kielejem neki mladi poručnik.

– Majore, mi se pripremamo da pođemo na zapad i nastavimo borbu. Hoćete li poći s nama? – upitao ga je Kiely glasno da su svi mogli čuti.

– Ne, neću!

– Više se nećete boriti?

– Ja sam se dosta borio.

– A ako nas danas pozovu...

– Molite se da nas ne pozovu – odvratio mu je osorno Thomas.

– Majore! Vas je juriš na Stedman potpuno slomio.

Thomas je u tren oka izvukao revolver i uperio ga u kapetana Kieleya.

– Ubijao sam i bolje i hrabrije ljude nego što ćeš ti ikada biti! A

sada, budi dobar dečko, podi na zapad i tamo ostavi kosti ili učinilo što ti je na pameti, samo mene ostavi na miru. Prestani me gnjaviti – zarežao je kroz zube Thomas.

Kiely se blesavo zablenuo razjapljenih usta.

Ako te opet čujem da spominješ Stedman, prosvirat ću ti tu tvoju glupu tintaru. Goni se od mene!

Zamor negodovanja čuo se iz skupine oficira koji su bili istog mišljenja kao Kiley.

– To što sam rekao kapetanu Kielyju vrijedi za sve vas – odbrusio im je Thomas, stavio revolver u korice i otišao.

Oko podneva dobili su narednje da pripreme konjaničke eskadrene za pokret. Kad je izjahao ispred svojih konjanika, dojahao je do njega narednik Saunders i salutirao.

– Oprostite mi, majore – počeo je Saunders – ali ljudi žele da vam kažem da su čuli za vašu svadu s kapetanom Kielyjem i da su svi uz vas.

– Zahvali im u moje ime – rekao je Thomas i nasmiješio se.

Iznenada je u tabor ujahao glasnik i povikao:

– Jenkiji su nas porazili. Većina Gordonovih snaga je uništena!

– A konjica? – upitao ga je kapetan Kiely.

– Desetkovana! – odgovorio mu je Thomas i naredio konjanicima da sjašu, ali da se ne odvajaju od konja.

Predvečer je u tabor dojahao još jedan glasnik.

General Lee i general Grant sastaju se u u McLeanu da potpišu kapitulaciju – glasila je vijest.

Viši oficiri su odlučili odjahati do McLeana da čuju i više što se događa. Major Connelly pozvao je Thomasa da pode s njima.

– Mene to ne zanima, ali svejedno, hvala vam što ste me pozvali.

Thomas je dao voljno svom eskadronu, pa se vratio u šator, izvalio na ležaj i zapalio cigaretu. Kad je ugasio opušak, ustao je i izišao iz šatora. Vojnici i oficiri stajali su okupljeni oko logorskih vatri.

– Topovi su zamukli – netko je tiho napomenuo.

– Istina je, znači, da su Lee i Grant...

– Neki od nas nikad neće položiti oružje – gotovo je povikao kapetan Kiely.

Kasno te večeri major Connelly i drugi viši oficiri vratili su se u tabor.

Rat je završen. General Lee je potpisao uvjete predaje – objavio im je major Connelly, stisnuta grla i smrknuta lica, a ljudi su se bez riječi razmaknuli da mu učine prolaz do njegova šatora.

Oko ponoći kurir je donio i uvjete predaje. Oficirima je bilo dopušteno da zadrže revolvare i konje. Ostalo se oružje moralo predati vojsci Unije. Oficiri su, uz to, morali potpisati svečanu izjavu da se više nikad neće boriti protiv Unije.

Zanesenjaci i usijane glave, koje je predvodio kapetan Kiely, cijelu su noć vijećali kamo će i što će... dok je većina vojnika bila sretna što je napokon rat završio i što će se živi vratiti kućama i obiteljima.

Narednik Saunders provirio je glavu u Thomasov šator.

– Oprostite, majore, ljudi su me poslali da vas nešto upitam – rekao je plaho narednik.

– Udi i sjedni na škrinju! – pozvao ga je Thomas i pokazao mu rukom gdje da sjedne.

– Vojnici žele znati što mislite o uvjetima predaje – rekao je narednik, pošto je sjeo na škrinju.

– Mogli su biti i gori.

Saunders je zamišljeno kimnuo.

– Naime, ljudima nije drago što moraju predati oružje... naviknuli smo na puške.

Thomas je ustao, namrštit se, stao pred narednika, a oko usana mu je zatitrao lukav osmijeh.

– Ako ste pametni, više vas neće biti ovdje kad dođe vrijeme da predate oružje.

– Hvala vam, majore! Poslušat ćemo vaš savjet – odgovorio je narednik Saunders i ustao.

– Želim vam svima sretan povratak kućama.

– Hvala, reći ću im.

Thomas je tužno gledao za narednikom dok nije izašao iz šatora i nestao u mrkloj noći.

Prije zore počela je sipiti kišica. Thomas se probudio i slušao kako kapi udaraju po šatoru. Teško mu je bilo vjerovati da će uskoro poći kući... Sjetio se saluna Broken Horn u Paso Diablu, gradiću udaljenom nekoliko milja od ranča, a tad se iznenada sjeti Lise. Poželio ju je.

– Ali ona se udala – prošaptao je u mraku, ustao i zapalio cigaretu, razmišljajući kako će živjeti s Helenom kad se vrati kući.

Ujutro je kišilo i bilo hladno... Te je noći većina Thomasovih vojnika otišla kućama... A s njima, ili sam, otišao je i narednik Saunders. I većina vojnika iz eskadrona majora Connellyja napustila je tabor pod okriljem noći.

Rat je završio mnogo tiše nego što je Thomas ikad mislio. Vojnici koji su još ostali u taboru proveli su jutro pripremajući se za odlazak. Riječi su se škrto izmjenjivale. Čak je i kapetan Kiely izgubio dar govora. Kakve su bile namjere nje-

gove i njegovih istomišljenika teško je bilo reći, jer su ih držali u tajnosti od drugih vojnika i oficira.

U podne pukovnik je ujahao u tabor i sazvao zbor da oficirima i vojnicima pročita posljednju poruku generala Leeja.

Pošto im je pročitao poruku, u kojoj im se general Lee zahvaljuje na hrabrom držanju i odanoj službi domovini, pukovnik je šutio nekoliko minuta, a zatim dodao:

– Oružje ćete položiti 12. travnja.

Salutirao je Thomasu i Connellyju te odjahao.

Thomas je pošao natrag prema šatoru u društvu s Connellyjem.

– Mislite li da će Kiely i oni s njim poći na zapad i nastaviti borbu?

Thomas je slegnuo ramenima umjesto odgovora.

– Vraćate li se kući?

Thomas je potvrdno kimnuo.

– I ja idem čim predamo oružje. Sretno, Thomase! – rekao mu je Connelly na rastanku.

– Sretno i vama! – odvratio mu je Thomas, a Connelly je pošao preko dvorišta prema skupini ostalih oficira.

Nekoliko sati poslije tog razgovora, Thomas je odlučio napustiti tabor još te noći. Kako nije želio svoju pušku predati neprijatelju, veselio se što neće biti tu pri predaji oružja.

Otišao je čiste savjesti, jer je znao da je otplatio dug domovini. Ali kad je odmaknuo od tabora, sjetio se da nije otplatio dug Jenny. Okrenuo je konja i požurio prema sjeverozapadu, u zapadnu Virđžiniju, da još jednom vidi Jenny i oprost se od nje, jer je znao da više nikada neće doći u taj kraj.

V

Vojnici obiju armija vukli su se dugim dolinama i preko visokih brežuljaka sjeverne Virdžinije. Izgladnjeli, mršavi, otrcani, šutljivi i često bosonogi vojnici Konfederacije, klipsali su prema jugu kao prebite mačke, dok su Jenkiji hitali radosno i uz pjesmu na sjever prema kućama. Ali bilo je i mnogo onih koji su se zaputili prema zapadu, koji im se činio najpogodnijim mjestom za nastavak borbe.

Thomas je putovao sam, uglavnom danju, a čim bi se spustio suton odmarao bi se do zore. Obično je spavao u šumi, da izbjegne susrete i razgovore s vojnicima.

Jedne večeri, nekoliko dana pošto je ostavio svoju jedinicu, sjedio je uz vatricu i na ražnju pekao zeca. Nebo je bilo vedro i zvjezdano, a noć tiha. Thomas se veselio slasnoj večeri. Pomislio je kako mora uloviti nekog srndača ili vepa i donijeti ga Jenny na dar...

Odjednom mu je konj uplašeno zarzao. Thomas je podigao glavu i zagledao se u tamu preko vatre.

Grančica je pukla pod nečijim stopalom, malo ulijevo od mjesta na kojem je sjedio. Srce mu je zakućalo življe.

– Gle, gle, pa to je Johnny, a zec divno miriše – povikao je muški glas.

Thomas nije izustio ni riječi.

– Sramota je da samo jedan čovjek pojede tako velika zeca – napomenuo je drugi.

– I ja tamo mislim, Guse! – dodao je njegov prijatelj.

Prišla su mu dvojica s uperenim puškama.

– Hajde, Johnny, ustaj i digni ruke uvis. Odstupi korak od vatre – naredio je debeli Gus.

– Pazi, bogati, zarobili smo neprijateljskog oficira. Ima bogami,

dobrog konja i lijepu pušku – po-
veselio se Pete, a zatim se zagledao u pečena zeca i oblizao usne.

– Ostavi konja i pušku. Idemo pojesti zeca prije nego što se prepeče – rekao je Gus, koji je neprekidno držao Thomasa na nišanu.

– Ti uvijek misliš samo na jelo, Guse – prekorio ga je Pete cerekajući se zlobno.

– I na ženske – ispravio ga je Gus, pa se sagnuo nad zeca.

– A što ćemo s majorom? Pojedemo li mu zeca i odvedemo konja, zamržit će nas – rekao je Pete.

– Do groba će nas mrziti – dodao je Gus i prasnuo u glasan smijeh.

Thomas je cijelo vrijeme šutio. Gledao je u mračnu šumu, mimo Gusa i Petea. Bio bi se kladio da je opazio još jednu sjenu iza debelih stabala s druge strane vatre.

– A mi, majore, nemamo drugog izbora, zar ne? – upitao ga je Pete posprdno.

– Čini mi se da on nema ništa protiv smrti, a valjda stoga što će mu to biti prvi put da će umrijeti – napomenuo je Pete.

Gus je ponovo prasnuo u grohotan smijeh.

– Majore, jeste li se dugo borili protiv nas? – upitao ga je Pete, kad se Gus prestao smijati.

– I previše dugo – odgovorio mu je Thomas, ne skidajući pogled sa sjenke među drvećem.

– Previše dugo, kaže – ponovio je Pete s gadenjem, pa nastavio:

– Bezobrazan odgovor. Kunem ti se, svi su oni gadovi, svi su isti. Nitko od njih ništa ne zna o...

– Očekujete li još jednog prijatelja? – prekinuo ih je Thomas pitanjem.

Pete ga je začuđeno pogledao, a Gus se počeo osvrćati.

Čuo se samo mukli udarac.

Gus se pograbio za prsa, pokušavajući iz njih iščupati nož. Pao je na koljena i vrisnuo. Pete se naglo okrenuo i zapucao u tamu.

Thomasov je revolver skočio iz korica. Odjeknula su dva zaglušna hica. Pete se trgnuo i ispružio potrbuške na zemlju.

S revolverom u ruci, Thomas je zakoraknuo preko Peteova tijela i povikao u mračnu šumu:

– Pridi k vatri, da te vidim. Spasio si mi život.

Sjena se napokon pomaknula.

– Krvarim... zrno me pogodilo.

Thomas je stavio revolver u korice i potrčao. Sjena je bila vojnik Unije, više dječak nego li muškarac.

– Gdje? – upitao ga je Thomas.

– U trbuh.

Thomas ga je podigao na ruke i prenio do vatre.

– Išao sam za onom dvojicom hulja. Ubili su mi najboljeg prijatelja, kao što su htjeli i vas – objasnio mu je mladić slabašnim glasom.

– Nemoj govoriti – savjetovao mu je Thomas.

– Imate li vode, Johnny?

Thomas mu je pružio pljosku.

– Utroba mi gori – objasnio je.

– Prenijet ću te do grada.

Mladić je grčevito tresao glavom.

– Nisam se nadao da ću ovako završiti. Nego, slušajte, imam još samo sestru na ovom svijetu... Zove se Rose Mitchell... Živi u Ulici Sunflower u gradu Cincinnati, Ohio... Ako slučajno tamo nađete... – zašutio je i opet stresao glavom.

– Vi ste zbilja bili major u vojsci Konfederacije?

– Da! – odgovorio mu je kratko Thomas.

– Zamislite, godinu dana sam bio u ratu, a nikada nisam vidio

pravog majora – rekao mu je mladić.

– Kako se zoveš? – upitao ga je Thomas, dok mu je brisao znoj sa čela.

– Nikada vi nećete poći u Cincinnati – rekao je mladić, a oči su mu zasuzile.

– Poći ću! – tiho mu je obećao Thomas.

Mladić ga je pogledao velikim, sjajnim očima.

– Onda joj kažite da mi je žao što sam joj nanio tugu i bol, kažite joj...

Prekinuo ga je kašalj. Krv mu je navrla na usta i mladić je izdahnuo, a nije izrekao ono što je počeo.

Thomas je pretražio mladićeve džepove. Našao je samo džepni nožić i pet dolara. Slaba utjeha za njegovu sestru kad joj to donese.

Pošto ga je pokopao u plitak grob, zabio je njegovu pušku pokraj uzglavlja. Razbojнике je ostavio uz vatru, zajedno s netaknutim zecom, koji je još tinjao na roštilju.

Nekoliko sati poslije tog nemilog događaja, kad je sivilo praskozorja probilo istočno obzorje, Thomas se zaustavio uz potok da odmori konja, napuni ponovo revolver i ispere gorak okus iz usta svježom, bistrom vodom iz potoka.

VI

Predvečer toga dana, Thomas je izjahao iz šume iza kolibe Jenny Lukins i zaustavio konja. S istog je mjesta prvi put ugledao Jenny, ali tada je bila zima i sve pokriveno debelim snijegom, a potok iza kolibe zamrznut.

Iza kolibe u dvorištu opazio je nizak humak s križem na uzglavlju.

– Sigurno je umro stari Lukins

– rekao je glasno, kad je dojahao do groba.

Na križu nije bilo imena. Thomas je usmjerio konja prema kolibi.

Odjednom je prasnuo hitac!

Thomasov se konj propeo i gotovo ga zbacio sa sedla.

– Jenny, ne pucaj. Ja sam se vratio, Thomas!

Umjesto odgovora prasnuo je još jedan hitac.

– Odlazi, jer ću te inače ustrijeliti! – povikao je muški glas.

– Jeste li to vi, gospodine Lukins? – javio mu se ponovo glas nije Thomas.

Tišina.

– Gospodine Lukins! To sam ja, Thomas Carey! – ponovio je glas nije Thomas.

Iznenada je zaplakalo malo dijete.

– Što se dereš, probudio si mi ga! – glasio je odgovor.

– Gdje je Jenny? – upitao ga je Thomas.

– A tko si ti?

– Thomas Carey! Zar ste me zaboravili?

– Dodi bliže, da te bolje vidim!

Thomas je sporim korakom prišao bliže kolibi. Vrata su se otvorila, a na pragu se pojavio stari Lukins sa saćmaricom u ruci. Zagleđao se u Thomasa, a zatim spustio pušku.

– Jenny je umrla.

Thomasovo se srce stegnulo kad je to čuo.

– Opet bježiš? – upitao ga je starac.

– Ne, ne bježim. Rat je završio.

– Izgubili ste rat?

– Da.

Stari se Crnac smijuljio od zadovoljstva.

– Dodi, udi. Što čekaš. Rat je završio.

Thomas je ušao u kolibu. Na krevetu je ležalo djetesce, kože boje bijele kave. Uzeo ga je u ruke i podigao. Sudeći po svemu, dječacić je mogao imati godinu dana.

– Čiji je?

– Kakvo glupo pitanje... Jenny ga je rodila. To je njezin sin. Dala mu je ime John.

– John! – ponovio je Thomas glasno.

– Pitao sam je zašto mu je dala baš to ime. Rekla mi je, zbog uspomene na nekoga koga je voljela – rekao mu je Lukins.

– Tako se zove moj brat – objasnio mu je Thomas i položio dijete na krevet, pa pošao prema vratima.

– Kamo ćeš?

– Idem do groba.

– Vрати se prije mraka. Ja ću se pobrinuti za konja.

Thomas se sporim korakom vratio do Jennyna groba. Da je John njegov sin, u to uopće nije sumnjao, ali se iznenadio kad je čuo da je Jenny umrla i da je on, Thomas Carey, otac djeteta crne puti.

– To je moj sin i nikada ga neće biti stid boje svoje kože, jer to je bila boja kože njegove majke – prošaptao je Thomas.

Stajao je uz grob dok dan nije počeo gasnuti, a tada se između gustih sjena vratio u kolibu i zapitao starog Lukinsa kako je umrla Jenny.

– Razboljela se poslije poroda i umrla. Morao bih negdje naći malo mlijeka za Johna. Već dugo nije pio mlijeka – potužio mu se stari Crnac, brišući suze.

– A gdje su krava i kože?

– Zima je bila ljuta. Zamijenio sam ih za brašno i meso. Kako ću sada do mlijeka?

– Povest ću vas sa sobom kući. Tamo ima more mlijeka – odgovorio mu je Thomas.

– Ali ovdje je moj dom!
– Vi ostanite ako hoćete, ali Johna ću uzeti sa sobom – odlučno će Thomas.

Starac je podigao glavu kao da će se buniti, ali se začas predomislio.

– Jenny mi je rekla da ćeš se vratiti po sina... Rekla mi je to prije nego što je umrla – priznao mu je starac.

Thomas mu je stavio ruku na rame. To je bilo sve što je mogao učiniti da ga utješi.

– Što ne spavaš, čovječe? – upitao ga je stari Lukins.

Thomas je legao na pod ispred ognjišta, ali nije mogao zaspati od starčeva hrkanja. Tako se zanio mislima o Jenny da nije ni opazio da se stari Crnac probudio i da ga gleda.

– Ne mogu zaspati. Već dugo nisam spavao pod krovom.

– I ja više ne mogu spavati. Kaži, kamo ćeš nas to odvesti.

– U Teksas – odgovorio mu je kratko Thomas.

– Nekada sam bio rob u Karolini. Pobjegao sam odande. Odonda živim ovdje. Imao sam i ženu. Preskočili smo zajedno konop prije nego što smo otišli k popu da nas vjenča. Moj sin Bob se rodio u ovom krevetu. Otišao je... davno... i više se nikada nije vratio – raspričao se stari Crnac, pa nastavio:

– Znao sam da se više neće vratiti od one noći kad ste ti i Jenny prvi put zajedno spavali na ovom krevetu. I rekao sam joj, kad si otišao, da mi je drago što ću dobiti unuka.

– Jenny je bila djevojka i pol i kad John odraste, bit će prava muškarčina... Sada spavajte, gospodine Lukins, sutra nas čeka napo-

ran dan – rekao mu je Thomas.

– Hvala ti, sinko, što si se vratio – promrmlijaio je starac prije nego što je ponovo zaklopio oči.

Thomas je uskoro usnuo. Ponovo su ga mučili teški snovi. Nekoliko se puta trzao.

Ustao je u cik zore i kad se stari Lukins probudio, kava je već bila kuhana.

VII

Thomas je nekoliko dana popravljao stara kola. Stavio je na njih ceradu da Johna na putovanju zaštiti od kiše i žarkog sunca. Lukins će biti kočijaš i upravljati mazgom, dok će on jahati uglavnom iza kola.

Utovarili su sve zalihe hrane.

Dan prije polaska četiri su vojnika Unije prejahala potok i razgovarala s Crncem.

Thomas je bio u staji i čuo ih je, ali se nije usudio izići, budući da je revolver ostavio u kolibi. Kad su vojnici odjahali natrag u šumu, Lukins je pričekao trenutak, pa ušao u staju.

– Što su htjeli? –animalo je Thomasa.

– Rekli su da je gospodin Lincoln umro. Ubili su ga – odgovorio mu je tužnim glasom stari Crnac.

Thomas se začudio odakle starac uopće zna tko je bio Lincoln.

– Čini mi se, čim se bijeli čovjek sprijatelji s Crncima, odmah ga ubiju. Možda bi bilo bolje da podete bez mene – predložio je.

– Ni govora, gospodine Lukins. Vi idete sa mnom i Johnom. Jenny mi ne bi nikada oprostila da vas ostavim samog ovdje. K tome, vi ste Johnov jedini djed.

– Zar ti nemaš oca?

Thomas je odmahnuo glavom.

– A zar nisam precrn da bih ti bio u rodu...

Thomas je slegnuo ramenima i prasnuo u smijeh.

– Dok stignemo u Teksas možda ću ja pocrnjeti, a vi pobijeliti.

Starac ga je začudeno gledao.

– Al' ti dobro znaš da to nije moguće.

– Bilo bi i smiješno, zar ne?

Stari ga Lukinš pogleda u oči i nasmije se od srca.

Sporo su odmicali, a ljudi koji su ih susretali, promatrali su ih začuđeno, a neki čak i gnjevno. Cesta je bila gotovo zakrčena vojnicima Unije koji su hrlili kućama. Noću su se odmarali uz cestu, jer kolima nisu mogli doći u šumu, i izmjenjivali se na straži.

Poslije nekoliko dana putovanja spustili su se u pitome brežuljkaste krajeve države Ohio. Često bi se zaustavljali na farmama, gdje bi Thomas radio za mlijeko i brašno. Ponekad je zaradio i koji dolar, jer je na farmama, zbog rata, nedostajalo radne snage, a upravo je bilo vrijeme sjetve.

Kako je nosio odoru vojske Konfederacije, imao je i neugodnosti, ali vrlo rijetko.

– Sutra uveče smo u gradu Cincinnati – rekao je Thomas dok su sjedili uz logorsku vatru.

– Jedva čekam da sidem s ovih starih kola – napomenuo je stari Lukins.

– Prema onome što su mi rekli farmeri, spustit ćemo se rijekom Ohio do rijeke Mississippi i nizvodno do...

– Čini mi se da ćemo mnogo ploviti nizvodno – rekao mu je stari Lukins i pokazao mu dvojicu ja-

haća s uperenim puškama na drugoj strani ceste.

Thomas je ustao i zagledao se u došljake.

– Zanima nas tko ste i što tražite u našim krajevima. Jučer ste se zaustavili na mojoj farmi i pitali moju ženu ima li posla za vas – rekao mu je stariji.

– Majka kaže da je južnjak. Prepoznala ga je po govoru – dodao je mladi.

– Ti šuti! – naredio mu je stariji.

– A što biste htjeli znati? – upitao ih je Thomas i istupio korak naprijed.

– Željeli bismo pogledati što prevozite u tim kolima. Priča se o zlatu kojeg ste se vi južnjaci dokopali – odgovorio mu je stariji čovjek.

– O tome nemam pojma – rekao mu je Thomas. – Ali moj će sin svejedno pogledati što prevozite.

Thomas se pomaknuo korak u stranu.

– Stanite uz Crnca i podignite ruke – naredio mu je stariji čovjek. Pa kimnuo sinu da se popne u kola.

– Hej, oče, u kolima je malo dijete – povikao je mladić.

John je u taj čas glasno zaplakao.

– Probudili ste ga – zagundao je srdito Lukins.

Otac mladića je pomaknuo malo konja i Thomas je odmah posegnuo za revolverom i upro ga mladiću u rebra.

– Ne miči se, inače ću te ustrijeliti!

Mladić se umirio.

– Hajde, stari, baci pušku i sjaši – naredio je Thomas iznenadnom ocu.

Čovjek ga je pokorno poslušao.

– Gospodine Lukins, pokupite njihove puške i konje.

– Nemojte nas ubiti, molim vas! – zavapio je mladić.

– Ubit ću vas ako me ne poslušate. Trčite brzo kući! – odvratio mu je Thomas.

– A konji? – razočaranim ga je glašom upitao stariji.

– Trčite! – naredio im je još jednom Thomas i ispalio metak pod noge da im potpraši pete.

Otac i sin trčali su da se sve prasililo.

– Hoćemo li zadržati njihove konje? – upitao je Thomasa stari Lukins.

– Ne, nećemo, ali zadržat ćemo njihove puške. Konje ćemo pustiti. Sami će naći put kući. U mom se zavičaju krada konja kažnjava vješanjem.

Kad su nastavili, Thomas je sjeo uz Lukinsa na kočijaševo sjedalo.

– Uskoro će kiša – rekao mu je starac poslije duge šutnje.

– I hoće – napomenuo je Thomas, pošto je prije toga pogledao oblačno nebo.

– Jesi li ti što već čuo o tom zlatu? – zanimalo je Lukinsa.

Thomas je odmahnuo glavom.

– Koliko znam, nismo imali nikakva zlata.

– Gdje je dima, tu je i vatre – podsjetio ga je stari Lukins.

Thomas se na to samo nasmijuljio.

Crnac se počeošao po glavi.

– Kako to da si se borio za Konfederaciju? Jenny mi je rekla da nisi rob predrasuda.

– Stjecajem okolnosti, al' sam uvjeren da sam pogriješio.

– Jesi li doista volio Jenny? – upitao ga je starac i zagledao mu se u lice.

– Zar bih poveo Johna sa sobom da je nisam volio?

– I mene, njegova djeda – dodao je Lukins.

– I vas – potvrdio je Thomas.

– Gista ha, stara mazgo! Idemo u Teksas – povikao je vedro Crnac.

VIII

Kiša, nošena hladnim vjetrom, šibala ih je sve do predgrada Cincinnatija. U gradu je bilo vrlo živo. Ulice su vrvjele vojnicima Unije, a Thomas je opet, nakon duga vremena, vidio dotjerane i ljupke žene.

Prolaznici se na njih nisu obazirali. Napokon su našli jeftino prenoćište, ali je Thomas morao sobu platiti unaprijed.

– Idem kupiti građansko odijelo i možda čak nove čizme – rekao je Thomas Lukinsu, kad su se smjestili u sobu.

– Samo ti idi za svojim poslom. Ja ću čuvati Johna.

Thomas je otkopčao opasač s revolverom i objesio ga na klinčanicu iza vrata.

– Osjećam se lagodnije bez toga, a nenaoružan ću manje zapinjati za oko prolaznicima.

– Svejedno, budi oprezan i čuvaj se.

Uskoro je našao trgovinu obućom i odjećom. Kad je kupio nove hlače i košulju, otišao je u brijačnicu, gdje se okupao u toploj vodi i presvukao, a zatim ošišao, obrijao i dao skratiti brkove.

Brijač je bio vrlo razgovorljiv i rekao je Thomasu da će ga put nizvodno stajati deset dolara.

– Za taj novac možete stići do Cairra... A kamo vi, zapravo, putujete?

– Mnogo dalje! – odgovorio mu je lukavo Thomas.

Brijač ga je pogledao kao da će

ga ponovo nešto upitati, ali se pre-
domislio.

– Zna li, možda, gdje je ulica
Sunflower? – upitao ga je Tho-
mas.

– Ulica Sunflower? Kako ne! Svi
muškarci tamo pođu, prije ili kas-
nije. Idite samo ravno glavnom uli-
com do pristaništa i skrenite u
prvu lijevo. Ne možete je mimoći.

Kad je Thomas izišao iz briač-
nice, pod rukom je nosio zavitu
svoju sivu odoru majora Konfede-
racije. Ulica Sunflower bila je s
obje strane načičkana salunima i
puna muškog svijeta. Pijanci su te-
turali na svakom koraku.

Thomas je obilazio salune i pitao
pipničare za Rose Mitchell. Umje-
sto odgovora svi bi samo tresli gla-
vama. Ali u salunu Screaming Ea-
gle konobar je trenutak oklijevao
prije nego što je zatresao glavom.

Thomas je naručio viski. Naslo-
nio se na šank i promatrao ga.

– Želite li žensku? – upitao je
Thomasa, kad je pred njega post-
avio bocu i čašu.

– Tražim gospodicu Rose Mit-
chell. Nosim joj poruku od brata –
odgovorio mu je Thomas kad je ot-
vorio bocu.

– A odakle dolazite? – upitao
ga je konobar i pogledao znati-
željno.

– Nema veze odakle dolazim.
Samo kažite gospodici Mitchell da
je želim vidjeti.

– Vi ste južnjak? – upitao ga je
glasno konobar, što je izazvalo paž-
nju ostalih gostiju, koji su stajali uz
šank.

– Slušajte, gospodine, prešao
sam dug put da gospodici Mitchell
prenesem poruku njezina brata...

Thomas je u tom trenutku u
zrcalu iznad bara opazio djevojku.
Prilazila mu je s leđa. Thomas se
naglo okrenuo. Bila je mlada nego

što je mislio, njegovih godina, više-
manje... Obraze i usne mazala je
rumenilom. Kosa je bila smeđa, a
žuta haljina s dubokim izrezom
otkrivala joj je gotovo dopola
bujne grudi.

– Što si se zablenuo? – rekla
mu je osorno.

Thomas se napola okrenuo na-
trag prema šanku i iskapio na du-
šak čašu viskija.

– Nisam očekivao...

Veseo smijeh prolomio se salu-
nom.

– A sad mi kaži gdje je ona pro-
palica od mog brata? – upitala ga
je djevojka.

Thomas je razmotao sivi kaput i
iz lijevog džepa izvadio maleni
zamotuljak od rupčića, u kojem su
bile stvari koje je našao u džepo-
vima njezina brata.

Rose Mitchell ga je upitno pogle-
dala, podigavši obrve.

– To su njegove stvari – rekao
joj je Thomas i pružio joj zamotak.

Nije ni pokušala da ga primi.
Nakrenula je malo glavu ukoso i
zagledala se Thomasu u lice.

– A odakle ti njegove stvari?

Thomas je upravo otvorio usta
da joj objasni odakle mu stvari nje-
zina brata kad se uz nju stovrio
otmjeno odjeven muškarac.

– Što taj hoće od tebe? – upitao
ju je otmjeni muškarac, odgur-
nuvši svoj smeđi sako da pokaže
da nosi kolt.

– Mike, ovaj čovjek tvrdi da su
to Edove stvari – rekla je Rose i
pokazala prstom u Thomasa.

Thomas je kimnuo. Osjećao se
sve neugodnije u toj sredini. Svi su
pogledi bili uprti u njega. Čak je i
klavirist prestao prebirati po tip-
kama.

– Južnjak? – upitao ga je Mike.

Thomas se okrenuo i stavio za-
motak na šank.

– Koliko dugujem za viski? – upitao je konobara.

– Niste mi odgovorili na moje pitanje – rekao mu je otmjeni Mike.

– I neću! – odvratio mu je Thomas, promatrajući Mikea u zrcalu.

– Pazi kako sa mnom razgovaraš, ti napuhani gade! – zarežao je Mike.

Thomas se naglo okrenuo prema Mikeu i trgnuo rukom kao da će potegnuti revolver. Tad se sjetio da ga je ostavio u hotelskoj sobi.

– Čini mi se da si nešto zaboravio – nacerio mu se pakosno Mike.

– Nisam se došao tući. Došao sam gospodici Rose reći da je njezin brat poginuo – odvratio mu je Thomas.

– Ed je... povikala je Rose.

– Umro je na mojim rukama. Rekao mi je da vam kažem da mu je žao što vam je nanio mnogo boli i tuge – završio je Thomas njezinu rečenicu.

– I ti si došao ovamo da joj samo to kažeš? – upitao ga je Mike.

– Da.

– A što je u tom zamotku?

– Mladićeve stvari.

– Dobaci mi ga! – naredio mu je Mike.

Thomas se nije ni maknuo. Napestost se osjećala u zraku.

– Rekao sam ti da mi ga dobaciš, južnjače! – ponovio je Mike ljutito.

– Te stvari pripadaju gospodici Mitchell – mirno mu je odgovorio Thomas.

– A što ti misliš kome ona pripada?

– Mislim da me se to ne tiče.

Mike je duboko uzdahnuo i upitao Thomasa:

– A kako to da je Ed izdahnuo baš u tvojim rukama?

– Spasio mi je život, ali je pri tom bio teško ranjen.

– Ti si ga ubio. Ti si ubio Eda, mog brata – odjednom je histerično zavriskala Rose.

Svi su ušutjeli. Uslijedio je muk.

– Ubi tog južnjačkog gada, Mike! Ubi ga, molim te, meni za ljubav – zasiktala je Rose.

Trnci prostrujiše Thomasu niz leđa... Djevojka je zacijelo šenula...

Mikeova je ruka posegnula za koltom.

Thomas poskoči i udari Mikea čizmom među noge i iščupa mu kolt.

– Ne mičite se! – naredio je ostalima.

– Držite ga. On je ubio mog brata i sad će Mikea – povikala je ponovo Rose.

Thomas je lijevom rukom pljusne po ustima.

– Nemojte da to moram ponoviti – rekao joj je, a zatim je podigao Mikea i štiteći se njegovim tijelom, povukao se do vrata. Udario je Mikea revolverom po glavi i pobjegao niz ulicu. Za čas se izgubio u uličnoj vrevi.

IX

Uvečer je Thomas bio bogatiji za pedeset dolara. Prodao je kola i mazgu starog Lukinsa, dvije puške koje je zaplijenio od lakomog farmera i njegova sina te kolt otmjenog Mikea.

Idućeg dana otišli su iz hotela i uputili se prema pristaništu. Stari Lukins nosio je u naručju unuka.

– Ako vam je težak, dajte ga meni – ponudio se Thomas.

– Lagan je kao perce. Uz to, što bi ljudi rekli da vide bijelca kako nosi crno dijete.

Kad su stigli u pristanište već je

svanuo dan i izmaglica se digla s rijeke. Sunce je sjalo i obećavalo lijep dan.

– Dvije karte do Cairu! – rekao je prodavaču karata.

– Potpalublje ili paluba?

– Koja je razlika?

– Crnac je s vama? – upitao ga je prodavač karata.

– Da.

– Onda potpalublje.

– Paluba! – ponovio je strožim glasom Thomas.

– Pet dolara po osobi. Dijete besplatno.

Thomas je platio deset dolara i popeo se na palubu riječnog parobroda Gloria.

– Molim vas pazite da Crnac ne dosađuje ostalim putnicima, – rekao mu je čovjek koji je pregledavao karte na palubi.

Thomas ga je odmjerio i poveć starog stubama na palubu.

– Pobogu, kako su ti ljudi glupi

– prošaptao je stari Lukins.

Thomas je bio tako srdit da nije odmah uočio veliki brodski salon s podstavljenim naslonjačima, sjajnim stolovima i kristalnim lusterima.

– Naći ću vam mjesto na palubi pa ću poći po nešto za doručak – rekao je Thomas Lukinsu.

– Ako si uvijek tako srdit kad si gladan, onda se moraš najprije najesti – rekao je starac.

Thomas ga začuđeno pogleda.

– Upozorio sam te da ljudi ne vole vidjeti bijelca u društvu s Crncem. Što se onda sada duriš?

– Puca meni što oni vole, a što ne vole! – gotovo je povikao Thomas.

Starac je sjeo i stavio Johna na koljena.

– Pazi što govoriš i radiš, jer nastradaš li, što će biti s dječakom – opomenuo ga je razumno Lukins.

– Dobro, dobro, ne brinite! – promrmljao je Thomas i otišao.

Parobrod Gloria je imao veliku blagovaonicu. Stolovi su bili pokri- veni bijelim stolnjacima, a u kutu je bio oveći bar. Imao je i nekoliko raskošnih kabina s kupaonicama za bogate putnike.

Thomas se vratio Lukinsu s plad- njem punim peciva i kobasičica. Za Johna je donio lončić mlijeka i kutiju kekša.

Lukins je doručkovao tek kad je nahranio dijete.

– Prošetajte malo palubom, go- spodine Lukins, i razgledajte brod. ja ću dotle pričuvati Johna – re- kao mu je Thomas poslije doručka.

– Neću se micati odavde. Ti mi kaži što si vidio – odgovorio mu je Crnac.

Thomas se namrštio. Okrenuo se i zagledao u obalu obraslu u tužne vrbe.

– Polazimo! – poveselio se stari Lukins, kao dijete koje prvi put pu- tuje brodom.

– U Teksas! – dodao je tihim glasom Thomas.

* * *

Gloria je zabrazdala niz rijeku. Uskoro više nisu vidjeli grad Cincinnati. Oko podneva parobrod je pri- stao u nekom gradiću da natovari cjepanice, kojima se ložila vatra pod parnim kotlovima. Kad se Glo- ria ponovo otisnula od obale, Tho- mas je navratio u bar.

– Viski, molim! – doviknuo je konobaru i naslonio se na šank.

Konobar mu je donio bocu i čašu te otišao dvoriti ostale goste. Kad je iskapio treći viski, Thomas je smotao cigaretu i zapalio.

Salon je bio pun putnika, veći- nom oficira vojske Unije. No i ost- ali su putnici bili naoružani revol- verima.

Thomas je upravo povukao prvi

dim iz cigarete kad je netko iza njega rekao.

– Pa ti znaš, Same, da ja uvijek govorim istinu. Južnjaci su negdje sakrili cijelo bogatstvo u zlatu. Prije ili kasnije netko će ga već iznijeti na sunce.

Thomas je pogledao u zrcalo da vidi tko to govori. Opazio je trojicu ozbiljnih ljudi u crnim odijelima. Jedan je bio visok i plećat, a dvojica niži i debeljuškasti.

– Najmanje milijun dolara u zlatnicima i zlatnim šipkama, koliko znam – rekao je debeljko, kojeg su zvali Sam.

– Ja sam pak čuo deset milijuna – ispravio ga je njegov visoki sugovornik.

Thomas je tiho zazviždao kad je to čuo.

Debeljko se naglo okrenuo i zagledao u Thomasa.

– Jeste li vi nešto rekli, gospodine? – upitao ga je plećati.

Thomas se okrenuo i odmjerio neznanca od glave do pete.

– Popijte svoje piće, gospodine, i tornjajte se odavde – dobacio mu je neznanač.

Thomasove su se oči skupile u tanke razreze. Iskapio je viski, bacio novčić na šank i vratio se na palubu.

– Kad bi pogled mogao ubiti, ti bi, Bobe, sada bio mrtav. Taj te gad grdno prostrijelio očima – čuo je Thomas debeljka iza sebe.

Kad se okrenuo, sva su trojica piljila za njim. Thomas im je dobro zapamtio lica, naročito Boba...

* * *

Suncano je poslijepodne polagano prelazilo u svježju večer. Thomas je sjedio na palubi uz Lukinsa i Johna, razmišljajući o glasinama koje su se širile o blagu Konfederacije.

– Nešto te muči? – upitao ga je stari Lukins.

– Gluposti mi se motaju po glavi. Dajte mi malo maloga da se s njim poigram i razvedrim – odgovorio mu je Thomas.

John je tiho zagugutao i smijao se kad ga je Thomas uzeo u krilo.

– Jenny bi bila presretna da vas sada može vidjeti. John zna da si mu otac, stoga i ne plače kad ga uzmeš u ruke, a sad mi ga vrati, jer ćeš ga razbuditi, pa neće htjeti zaspiti.

Thomas mu je pružio dijete, koje je zaplakalo u djedovu naručju.

– Smijem li te nešto upitati? – rekao je tiho Lukins čim je dijete zaspalo.

– Pitajte.

– Ti imaš ženu dolje u Teksasu, zar ne?

– Da! – priznao je Thomas.

– Što će ti reći kad dovedeš crno dijete?

Thomas je ustao, naslonio se na ogradu palube i zagledao u rijeku.

– Nadam se da će razumjeti – odgovorio je poslije kraće šutnje.

– Nadajmo se da hoće – prošaptao je stari Lukins i duboko uzdahnio.

Thomas se okrenuo i potapšao Crnca po ramenu.

– Obećavam vam, gospodine Lukins...

– Da nas nećeš ostaviti na cesti – završio je rečenicu Lukins.

* * *

Thomas je stajao na pramcu broda i promatrao tamne obale kako promiču mimo broda. Upravo je htio krenuti u bar da popije čašicu viskija prije spavanja, kad je pokraj sebe začuo duboki uzdah.

Okrenuo se. Pokraj njega, uz ogradu, stajala je lijepa i mlada

žena. Rukama se uhvatila za ogradu, a večernji lahor mrsio joj je kosu.

– Ne mogu zaspati – rekla je kao da se ispričava.

Thomas ju je već vidio na palubi tog dana. Opazio je čak kako sa zanimanjem promatra starog Lukinsa i Johna.

– Ni ja, kako vidite – rekao joj je Thomas uz smiješak i prišao joj.

– I šteta je da ovako lijepu i svježu noć provedem zatvorena u zagušljivoj kabini. A, vi ste onaj čovjek što putuje s djetetom, zar ne?

– Da – odgovorio je kratko Thomas.

– Prekrasan dječčić – dodala je.

– Vi ste iz ovih krajeva – upitao ju je Thomas, samo da promijeni temu razgovora.

– Ne, nisam. Iz Bostona sam. Jeste li ikad bili na istoku? – upitala ga je uz smiješak.

– Na žalost, nisam. Ali čuo sam za Boston.

– A odakle ste vi?

– Iz Teksasa.

– Onda ste vi...

– Teksašanin – brzo je dodao Thomas.

– Pa, naravno! – zahihotala je veselo.

Šutjeli su neko vrijeme, a onda je djevojka rekla:

– Idem u posjet rodacima u Cairo. Ovo mi je prvi put na zapad... Zašto me tako gledate? – odjednom ga je upitala povišenim glasom.

Zadrhtalo mu je srce. Dražio ga je miris njezina parfema. Više se nije ni sjećao kada je posljednji put bio sa ženom, još k tome mladom, lijepom i čistom. Zagledao joj se duboko u oči i opazio da joj se

grudi nadimlju od uzbuđena disanja. Primio ju je za ramena.

Premda je drhtala od uzbuđenja, nije se otela iz njegovih ruku.

– Gdje vam je kabina? – upitao ju je promuklim glasom.

Pokazala mu je rukom.

– Odmah ću doći! – rekao je i pustio je.

Kimnula je i pošla u kabinu. Kad je došla do vrata kabine, okrenula se i dobacila mu pogled koji je mnogo obećavao.

Thomas je pričekao nekoliko minuta, a zatim pošao za njom. Pala mu je u naručaj čim je zatvorio vrata.

– Samo tiho, molim te, zidovi su tanki – šapnula mu je u uho, izvila se iz njegova zagrljaja i ugasila svjetiljku.

U praskozorje, Thomas je izašao iz kabine na palubu. Nije je pitao kako joj je ime, a ni ona njega. Ponekad dvoje nepoznatih mogu doživjeti božansku sreću. Imena pri tom nisu važna.

X

Svanuo je sivi dan. Nebo je bilo pokriveno crnim oblacima. Gloria je stigla u Cairo u osam ujutro. Sipi je kišica.

Thomas je pošao po Lukinsa i Johna. Stari je Crnac bio vrlo mrzovoljan dok su šilazili s parobroda Gloria i pošli kupiti karte za put do Memphisa na parobrodu Anita G.

– Uzet ću kabinu za vas i Johna – rekao je Thomas, jer je mislio da je starac mrzovoljan stoga što je morao cijeli put prosjediti na palubi.

– Štedi novac! – prekorio ga je starac.

– U kabini ćete spavati udobnije – odvratio mu je Thomas kad su došli na Anitu G, koja je imala

veći i ljepši salon od parobroda Gloria.

– I neću vidjeti kako se ti zabavljaš s djevojčurama – prekorio ga je.

– Dosta toga! Previše si dopuštate! – nije se mogao suzdržati Thomas.

Starac se uplašio. Donja mu se vilica objesila i zadrhtala. Zašutio je kao voskom zaliven.

– Oprostite, gospodine Lukins, žao mi je što sam se pre naglio i izderao na vas. Nisam nikakav svetac...

– Ali si oženjen čovjek.

– Pa, bio sam oženjen i kad sam spavao sa Jenny – podsjetio ga je Thomas.

– Da, ali nju si volio.

– Slušajte, gospodine Lukins, ja sam samo čovjek od krvi i mesa i nemojte me više time gnjaviti – odbrusio mu je Thomas sa srdžbom u glasu.

Starcu su potekle suze niz obraze. Thomas je sjeo na krevet uz njega.

– Hej, nemojte sad još cmizdriti. Eto, ne ljutim se više na vas. Sada ćemo doručkovati i sve zaboraviti.

– Zbilja, ne ljutiš se više? – upitao ga je.

– Ne, ne ljutim se. Časna riječ.

Starac je obrisao nos i suze s očiju.

– Ako se doista moraš zabavljati s mačkicama, onda je to božja volja – napomenuo je na kraju stari Lukins.

Thomas je prasnuo u sladak smijeh.

– Eh, da je barem moj otac tako mislio!

– Djedice drukčije shvaćaju život od očeva – rekao je Lukins, pa ustao i uzeo malog Johna u naručaj.

– Zar ne, maleni? – upitao je Johna.

Dijete se sretno zahihotalo.

* * *

Putovanje od Caira do Memphis po rijeci Mississippi, koja se doimala širom i dubljom od rijeke Ohio, trajalo je tri dana i tri noći, ali je bilo podjednako dosadno. Thomas je kratio dosadu kartanjem u salonu. Kad su sišli s parobroda u Memphisu, imao je u džepu pet stotina dolara u zlatnicima, koje je dobio na kartama.

U Memphisu su se prekricali na parobrod Jefferson, koji će ih prevesti do Vicksburga, odakle će preko Louisiane otići u Teksas.

Na parobrodu je bilo mnogo južnjaka koji su se poput Thomasa borili u vojsci Konfederacije i vraćali kućama. Ti poraženi ljudi odmah su prepoznali Thomasa kao jednog od svojih, ali kad su ga vidjeli u društvu s Crncem i malim Johnom, lica bi im se zgrčila od mržnje.

Kad su uvečer Lukins i John zasпали, Thomas je izašao iz kabine i otišao u brodski salon u nadi da će naći društvo za kartanje.

Prišao je baru i naručio viski. Upravo je natočio prvu čašu, kad je u zrcalu opazio šestoricu koji su ga okruživali s leđa.

– Čim sam čuo za južnjaka sa Crncem i crnim djetetom, odmah sam pomislio da je to onaj gad što je sa mnom bio u zarobljeništvu – rekao je najviši među njima.

Thomas se uspravio i ukočio.

– Okreni se, smrade, da ti vidim lice!

– Tko ste vi? – upitao ga je Thomas, trudeći se da ostane miran.

– Ja sam Horace Mason.

Nastao je tajac. Ostali su se gosti sklonili u kut salona ili su izašli na palubu.

– Okrenite se, poručnice Thomase Carey, želim vas gledati u oči dok budete umirali.

Thomas se okrenuo kao zvrk. U tren oka izvukao je revolver iz korica, ali nije pucao. Mason je razrogačenih očiju pogledao u cijev revolvera.

– Umrijet ćemo zajedno – zaskitao je tiho Thomas.

– Pozovi ga van, Masone ili se prestani prsiti da ćeš ga ubiti – dražio ga je drugi bivši oficir Konfederacije.

– Kaži mi samo kada? – upitao je Mason Thomasa.

– Ti si obična zaslijepljena budala, Masone, ako na to pristaneš. Ostavi me na miru i idi svojim putem – opomenuo ga je Thomas i spremio revolver natrag u korice.

Mason se postavio uz gornji kraj šanka, a Thomas uz donji.

– Počinite brojiti! – povikao je Mason.

– Ne želim dvoboj – rekao im je Thomas.

– Ni ljudi koje si ostavio da skapaju u snježnoj mećavi nisu željeli umrijeti. Brojite! – zarežao je Mason.

– Brojit ću do tri. Spremni? – upitao ih je Masonov prijatelj.

Thomasov je revolver skočio iz korica čim je čovjek izgovorio: tri. Prasnuo je samo jedan hitac.

Mason se presavio i skljkao na pod, stenjući i jaučući. Thomas mu je prišao i stao nad njega.

– Jedan od nas će te jednog dana ubiti – prošaptao je Mason prije smrti.

– Možda i hoće – mrmljao je Thomas, znajući da su ostala još sedmorica onih koji su se zakleli da će ga ubiti.

* * *

Nešto prije podne idućeg dana

parobrod Jefferson je pristao u Vicksburgu. Thomas je potplatio nadstojnika palube i on je dopustio da sidu s broda prije ostalih putnika.

– Hvala bogu što smo ponovo na kopnu – napomenuo je stari Lukins, dok su odmicali iz pristaništa.

– I ja ću se udobnije osjećati u sedlu – rekao je Thomas.

Oko dva sata popodne Thomas je već jahao krupna ridana, a Lukins sivu kobilu. Nisu to bili prvorazredni konji, ali najbolji koje je Thomas mogao kupiti u Vicksburgu.

Kad se smračilo, već su bili daleko od grada. Sjahali su da se odmore i naložili vatricu.

– Ja ću stražariti do ponoći, onda ću vas probuditi – rekao je Thomas Lukinsu, pošto su večerali.

Starac je stavio sedlo pod glavu, pokrio se gunjem i začas zahrkao. Thomas je ostao sjediti uz vatru i razmišljati kako će ga Helena dočekati kad joj se vrati iz rata s crnim djetetom u naručju.

Helena je bila stroga, ali vrijedna žena. Upravljala je gospodarstvom kao neki iskusan muškarac, a možda čak i bolje, dok je on bio u ratu... To joj je morao priznati.

Ali kako će biti poslije njegova povratka? Odjednom mu je srce obuzela gorčina, ogorčenost oženjena čovjeka koji voli drugu ženu.

Lisa! Lisa mu je zaokupila misli. Lisa, vatrena Meksikanka, vrane kose i crnih očiju kao ugljen, Lisa koju je volio i koja je sušta suprotnost njegovoj hladnoj i proračunatoj ženi. Ali Lisa se udala za kovača u Paso Diablu kad je Thomas otišao u rat.

Thomas je duboko uzdahnio i pogledao u nebo načičkano sjaj-

nim zvijezdama. Nasmiješio se.

– Divno je biti živ! Divno je vraćati se kući!

XI

Idućeg je jutra kišilo. Pokupili su stvari i odjahali prema jugu uz obale Mississippija. Oko podneva prešli su rijeku na splavi.

Kiša je neprestano padala, tri dana i tri noći, i pretvorila plodna polja Louisiane u more blata. Starom je Lukinsu ipak uspjelo zaštititi Johna od kiše i vlage. Nosio ga je u naprtnjači na ledima.

Jahali su od zore do mraka. Noćili su u najboljim zaklonima koje su mogli naći. Danju su često susretali odrede konjaništva ili putnike. I bijeli i crni bili su loše volje. Polja na kojima je nekada rastao pamuk, šećerna trska, ili žitarice bila su pokrivena korovom i neobrađena.

Kiša je prestala padati tek četvrtog dana, premda se nebo nije razvedrilo sve do idućeg dana ujutro, kad je svanuo sunčan dan.

Nakon dva tjedna jahanja, pošto su na splavi preplovili Mississippi, Thomas je prestao brojiti dane koje su proveli u sedlu. Kad su prešli rijeke Brazos i Colorado, proljeće je sazrijelo u ljeto. Susretali bi kojekakve luralice i protuhe. Svi su im govorili isto:

– Ako vas Indijanci ne skalpiraju, onda će vas opljačkati razbojnici čim prijedete rijeku Pecos. Čuvajte ih se, mrze Crnce.

Thomas bi im se uvijek uljudno zahvalio na savjetu i nastavio jahati svojim putem. Kad bi uvečer sjedili uz logorsku vatru. Thomas bi starom Lukinsu pričao o svom bratu Johnu, koji je bio oficir u vojsci Konfederacije i koji je nestao poslije boja kod Chickamauga, a stari Crnac prepričavao,

mu je uspomene iz mladosti, dok je još bio rob.

– Zašto me ne zoveš imenom?

– upitao ga je jednog dana starac.

– A kako vam je ime?

– Jethro. Ime sam dobio po ocu. Prodali su ga i nikad ga više nisam vidio – rekao mu je tužnim glasom.

– Dobro, Jethro. Odsad ću te zvati imenom.

Zar nećeš poći na počinak?

– Sjedit ću još malo i razmišljati.

Starac je kimnuo, ispružio se pokrio gunjem. Thomas je smotao cigaretu i zapalio je. Brinule su ga priče koje je čuo o Indijancima i razbojnicima. No, za nekoliko dana biti kod kuće i svemu će doći kraj, tješio se.

Idućeg su dana jahali do podneva. Thomas je u gajicu zaustavio konje da ih napoji i da se odmore. Pred njima je bilo još nekoliko milja naporna putovanja.

– Čim predemo hrda, spustit ćemo se u dolinu – rekao je Thomas.

– Hoćemo li stići na ranč do večeri?

– Ne bih htio izmoriti konje.

– A kako to da ti nikada ne spominješ oca i ženu? – upitao ga je stari Lukins dok su pili vrelu kavu uz logorsku vatru.

– Ne želim govoriti o njima. – odgovorio mu je Thomas.

– Možda nisu ni zaslužili – pomirljivo će stari.

Jahači se nisu micali, ali Thomas je znao da ih vide, kad on vidi njih.

– Opazio si nešto sumnjivo? – upitao ga Jethro i okrenuo se.

Thomas je stresao glavom. Nije htio uplašiti starca. Jahači su ih, međutim, ustrajno i uzastopno slije-

dili. Thomas je znao da će teško s njima izići na kraj, pa je požurio konje u galop. Htio je da se spuste u dolinu prije večeri.

– Zašto si odjednom tako požurio? – upitao ga je starac.

– Da do noći stignemo u dolinu – odgovorio mu je Thomas, pa se podigao na stremenima da bolje vidi gdje su nepoznati jahači, ali više ih nigdje nije vidio, što ga je još jače zabrinulo.

– Stražnjica mi je već protrnula od jahanja. Jedva čekam da stignemo u obećanu zemlju – potužio se starac.

Thomas se nasmiješio ali odsjaj sunca na cijevi puške uozbiljio ga. Potegnuo je revolver iz korica, pa podbo konja ostrugama i pojurio. Pucanj je odjeknuo pod dugim, sivim sjenama.

Thomas je ponovo opazio bljesak sunca na cijevi puške u žbunju. Opalio je dva hica. Netko je jauknuo. Ponovo je pucao.

Neki čovjek, sagnut uz vrat konja, izjahao je kao strijela iz grma i pobjegao iza brda. Thomas je pojurio za njim. Drugi je ostao ležati mrtav s dva metka u prsima.

Okrenuo je konja i vratio se k starom Lukinsu. Starac je klonuo preko sedla. Krv mu je curila iz trbuha.

– Uzmi Johna. Pazi da ti ne ispadne iz ruku – prošaptao je Crnac.

Thomas je skočio sa sedla, skinuo Johna s Lukinsovih leđa i položio ga na zemlju, a zatim je skinuo i starca sa sedla i plegao ga uz Johna.

– Nikad neću vidjeti obećanu zemlju. Nisam ja... – izdahnuo je, ne završivši rečenicu.

Thomas je zaklopio starčeve oči. Zakopao ga je u podnožju brda.

Grob je pokrio velikim kamenjem, da ga ne iščeprkaju kojoti.

– Zbogom, djedice! – prošaptao je stisnuta grla kad je prolazio mimo Lukinsova groba, vodeći za sobom dva jahača konja, starog Crnca i onog iz grma.

XII

Jahao je cijelu noć. Mjesec, sjajan i pun, obasjavao mu je put. Obišao je Paso Diablo sa sjevera i spustio se u dolinu prema ranču.

Zaustavio se u podnožju brda, sjahao i skinuo Johna s leđa, gdje ga je nosio u naprtnjači.

– Ovdje ćemo se odmoriti dok ne svane zora – rekao je djetetu i položio ga, zamotana u gunj, pod stijenu.

Sjeo je na kamen, pa zapalio cigaretu. Kad ju je ugasio, zadrijemao je od umora, naslonjen na stijenu.

Sunce je zarudjelo kad se probudio. Pospremio je stvari, stavio Johna na leđa i odjahao prema ranču.

Čim je ujahao u dvorište, pas čuvar je zalajao.

– Ni koraka dalje, gospodine, ili ću... – upozorio ga je strogi ženski glas.

– Heleno, to sam ja! Thomas! – povikao je.

– Thomas! Pobogu, Thomase! – kriknula je od iznenađenja i istrčala u dvorište s puškom u ruci.

Sjahao je. Učinila mu se mršavijom nego kad ju je posljednji put vidio. Dok je trčala, njezina plava kosa vijorila se za njom i otkrivala ružan ožiljak na vratu, gdje ju je Zeb porezao nožem. Gledajući kako joj se glava klimata u trku, Thomas se bolno lećnuo. Nije mogao poreći da je on za to kriv. Kriv, što je bila silovana i ranjena. Zastao je, da otjera prošlost iz misli.

Čim se zaustavila pred njim, pokrila je dlanom ožiljak.

– Drago mi je što te opet vidim, Helena! – rekao joj je i zarumenio se.

– Dobrodošao kući, Thomase! – odvrátila mu je zadihano i zagledala se u dijete na njegovim leđima.

– Maleno i crno – rekla je iznenadeno.

Thomas se ukočio.

– Gdje si ga našao?

Na putu ovamo. Ležalo je uz mrtvog oca ili djeda kog su ubili – lagao je Thomas.

– I konje si našao na putu?

– Da. I Konje.

Njezine su ga oči bole pogledom.

– Daj mi ga! – rekla je Helena, pružila pušku Thomasu i primila dijete u naručaj.

– Težak je. Sigurno je već navršio godinu dana.

Thomas je privezao konje za motku privezišta pred kućom, pa su pošli zajedno u kuću. Zagrlio ju je oko ramena.

– Strepjela sam za tebe, Thomase! – rekla mu je tiho i pogledala ga u oči.

Kad su stigli na kućni prag Helena ga je upitala:

– Hoćeš li ga zadržati, Thomase?

– Da. Zadržat ćemo ga.

U kući se ništa nije izmijenilo od Thomasova odlaska u rat. Čim su ušli u predsoblje, iz kuhinje je istrčala Maria Gonzales, kuharica, i zagrlila ga.

– Više nećete ići u rat, zar ne? Sad ćete ostati kod kuće.

– Ostat ću, Maria. Rat je završen.

Maria se zagledala u dijete u Heleninu naručaju.

Našao sam ga – objasnio joj je brže-bolje Thomas.

– Lijep dječčić. A kako se zove?

– John. Uzmite ga, Maria, i nahranite – rekao joj je Thomas.

Kuharica je uzela dijete i odnijela ga u kuhinju, a Thomasu je obećala da će Johnu prirediti dobar ručak, a Thomasu savijaču od jabuka.

– Idem se oprati i presvući. Spavat ću u očevoj sobi – rekao je Thomas Heleni kad su ostali sami.

Helena je progutala slinu i nijemo kimnula.

Kad je izašao iz korita i omotao ručnik oko pasa, Helena je pokušala na vrata.

– Naprijed! – rekao je i okrenuo se prema vratima.

– Donijela sam ti čisto rublje. Možda će ti sada biti preveliko kad si smršavio.

– Odmah ću se obući i sići – obećao joj je.

Zastala je trenutak na pragu sobe.

– Ako nemaš ništa protiv, mislim da je tvoje mjesto u našoj bračnoj postelji.

– Ja sam pak mislio da ćeš se ti ugodnije osjećati ako spavam u očevoj sobi – rekao je Thomas.

Slegnula je ramenima.

– Spavaj sa mnom u sobi, molim te, ako zbog ničega drugog, a ono zbog Marijina brbljava jezika.

– Mislim da je to dovoljan razlog – prošaptao je.

Helena je kimnula i tiho zatvorila vrata za sobom.

Čim se obukao, Thomas je obišao roditeljsku kuću, zabadajući nos u svaki kutak. Kuća je bila zapuštena i trošna. Propadala je za

njegova izbivanja, poslije očeve smrti.

Izišao je u dvorište. Zaputio se u nastambu za služinčad i kauboje. U nastambi je našao četvoricu muškaraca. Luke Singerin mu je rekao da se ostali još nisu vratili iz rata.

– A kako je stado? – zanimalo je Thomasa.

– Nešto smo spasili. Većina grla je u preriji na ispaši. Krađu ih Indijanci i bijeli plaćenici.

– Jesu li vas već napali?

– Ne, još nisu. Imali smo sreću. Već su zapalili tri ranča.

Kad je Thomas ponovo izišao u dvorište, za njim je dotrčao Victor Gonzales, muž kuharice Marie. Victor nije uopće spominjao Indijance. Tužio se na prekupca Johnsona i rekao mu da Johnson kupuje rančeve u dolini.

– On je vrlo opak čovjek – napomenuo je Victor.

– Uvijek je bio opak – potvrdio mu je Thomas.

Johnson je bio posrednik između Zeba i Thomasova oca. Thomasov je otac odlazio Johnsonu unajmljivati revolveraše. Johnson mu je unajmio i Zeba. Thomas se nadao da će Johnsonu jednog dana vratiti milo za drago.

– A kad ste otišli vaš se otac poremetio ovdje – rekao je Victor Gonzales i upro prstom u sljepoočicu.

U tom je trenutku izišla Maria i počela dozivati muža.

– Idem, inače ćemo se posvadati – rekao je pokunjeno Victor i potrčao prema kući.

XIII

Sutradan poslije podne Thomas je odjahao u Paso Diablo, vodeći sa sobom konja onog iz grma. Dan je

bio vruć i sparan. Na sjeveru su se počeli okupljati tamni oblaci.

Ujahao je u prašnjavu glavnu ulicu po najvećoj vrućini. Sud, zatvor i šerifov ured bili su na kraju glavne ulice. Grad je imao i metodišćku crkvicu, veliku konjušnicu i dućan mješovitom robom. Na kovačnici je visio izbljedad natpis. Da li Lisa i njezin muže stanuju u potkrovlju kovačnice ili u malenoj brvnari iza nje, pitao se Thomas.

Vrućina je otjerala gotovo sve ljude s ulice, a oni rijetki prolaznici, koje je susretao, nisu ga prepoznali. Sjahao je ispred saluna Broken Horn i zavezao konje za motku privezišta. Uspeo se drvenim stubama u mračan salun. Nekoliko je ljudi stajalo uz šank. Thomasu se ni jedan nije učinio poznatim. Stao je podalje od ostalih.

Tiny, nizak i zdepast, posluživao je goste. Pogledao je u Thomasa. Thomas se nalaktio na šank.

– Izvolite?

Thomas odgurne prstom šešir na potiljak.

– Najprije dodi pozdraviti starog prijatelja – odgovorio mu je Thomas.

Tiny razrogači oči i zine od čuda.

– Pobogu, pa to si ti! Thomas od krvi i mesa! – povikao je veselo Tiny kad ga je prepoznao i pružio mu ruku preko šanka.

– A ti se, bogami, nisi postarao – rekao mu je Thomas dok su se rukovali.

– Hej, gospodo! Vratio se iz rata Thomas, moj stari prijatelj. To moramo proslaviti. Sve častim pićem! – obratio se Tiny gostima u salunu.

– A sad pričaj kako ti je bilo u ratu. Čuli smo da si bio nekoliko dana na dopustu kod kuće i poslije da si poginuo – rekao je Tiny, pošto su jedan drugome nazdravili.

Thomas se samo gorko nasmijeo. Tiny se nagnuo preko šanka i šapnuo mu u uho:

– Lisa se udala kad je čula da si poginuo.

– Ne mogu je prekoravati – odgovorio mu je Thomas, iskapivši viski.

Tiny je slegnuo ramenima.

– Je li šerif Wyler još živ! – upitao ga je Thomas.

– Živ je, ali nije više šerif. Mnogo se toga izmijenilo, otkad si otišao. Šerif je sada Johnsonov čovjek. Mnogo se protuha slilo u grad i zagorčavaju nam život. I oni tamo za onim stolom su Johnsonovi ljudi – rekao je Tiny i pokazao mu palcem preko ramena.

– Hvala ti, Tiny, idem! – rekao mu je Thomas nakon što je iskapio drugu čašu viskija.

– Hej Carey, kamo ćeš? Još se nismo ni upoznali! – dobacio je za Thomasom nizak, mišićav čovjek, što je sjedio za stolom.

Thomas je zastao i okrenuo se.

– Došao sam pozdraviti Tinyja – mirno mu je odgovorio Thomas.
– Zar s dva konja? – upitao ga je Smitty.

– Zar je to zabranjeno?
– Za koga si se ti tukao u ratu?
– izazivao ga je Smitty.

– Glupog li pitanja!
– Za ljubitelje Crnaca!
– Grdno se varaš, Smitty. Carey je bio oficir Konfederacije – dobacio mu je Tiny.

– Ne varam se, zar ne Carey! – zaintačio se Smitty.

Thomas mu nije odgovorio.

– Pokazat ćemu mu što osjećamo za ljubitelje crnaca, zar ne, momci? – obratio se Smitty svojim ljudima.

U tren oka svi su skočili na Thomasa.

– Daj konop! – povikao je netko od napadača.

Nekoliko lasa proparalo je zrak. Jedno se stegnulo Thomasu oko ramena. Pao je na pod, svezan.

– A sad ćemo ga naučiti pameti. Iznosite ga van, momci! – naredio je Smitty.

Odvukli su ga na ulicu i laso zavezali za sedlo konju. Opleli su konja bičem. Thomas osjeti oštar bol u ramenima. Mislio je da će mu laso iščupati ruke. Pokušao je ustati. Ponovo je pao na zemlju. Oblio ga je znoj. Prsima je zaparao prašinu na ulici. Ljudi su promatrali. Vidio ih je nejasno, kroz maglicu. Nešto su vikali, ali nije mogao razabrati ni jedne riječi. U glavi mu je zatutnjalo. Zemlja je pod njim podrhtavala. Učinilo mu se da oko njega pucaju topovi utvrde Stedman.

Svjetlost mu je vrijedala oči. Žmirkao je. Prepoznao je lice koje se nadvodilo nad njega.

– Lisa? – prošaptao je.

– Ja sam, Thomase! – odgovorila mu je, jecajući.

Pogladio ju je po obrazu i obrišao joj suze.

– Gdje sam?

U mojoj staroj daščari.

– Otkad sam ovdje?

– Donijeli su te danas poslije podne.

Uhvatao ju je za ruku i zagledao joj se u oči.

– A kad si ti došla?

– Došla sam s Tinyjem. Sve sam vidjela. Tiny je istrčao i zaustavio konja, kad si počeo vikati i zvati u pomoć.

Uzdahnio je i osjetio miris Lissina tijela. Poljubio ju je u ruku. Osjetio je kako Lisa podrhtava od njegova dodira. Premda ga je cijelo tijelo boijelo, poželio ju je.

– Spavaj, Thomase! Odmori se! Ozdravit ćeš za dan-dva.

Kimnuo je bez riječi.

– Idem sada, ali vratit ću se uskoro. Znam što želiš, ali ne mogu ti više ispuniti tu želju – rekla je Lisa i istrčala iz dašćare da mu ne mora gledati u oči.

Idućeg jutra Thomas se tako oporavio da je sišao na potok i umio se.

– Prije ili kasnije ubit ću Smittyja – rekao je Tinyju, koji ga je došao posjetiti.

– Zar ti nije dosta batina? Thomase, nisi ti ni prvi ni zadnji kog su prebili – rekao mu je Tiny i sjeo za raskliman stol.

– Neću ga ubiti zato što su me prebili.

– Nego zašto?

– On i njegov prijatelj ubili su djeda mog sina.

– Ali oni su rekli da si jahao sa Crncem! – začudio se Tiny.

– Da, jahao sam sa Crncem – priznao mu je Thomas i naslonio se na zid uz vrata.

– Ali ti si se borio za Konfederaciju...

– I štošta pri tom naučio.

– Ubiješ li Smittyja, natrpat ćeš si vruga na vrat. Johnson se grdno razljuti kad mu netko ubije njegova čovjeka – upozorio ga je Tiny.

– Onda ću ga ja grdno razljutiti – odgovorio mu je Thomas.

– Thomase, Thomase, u tebe je luda glava – prošaptao je Tiny, ustao i pošao natrag prema salonu Broken Horn.

XIV

Kasno uvečer tog dana Lisa se vratila u dašćaru. Kad je čuo ko-

rake na stazi, ugasio je svijeću i čekao iza vrata.

– Thomase! Thomase! – zovnula ga je tiho, kad je ušla u tamnu sobu.

Ispružio je ruke, pograbio je u zagrljaj i hitro okrenuo k sebi. Začepio joj je usta vatrenim poljupcem još prije nego što je dospjela kriknuti. Lisa mu se u prvi tren otimala, a zatim se pripila uz njega. Osjetio je miris njezine kose, mekoću grudiju, trbuha i oblinu bedara.

– Lisa! Lisa! – prošaptao je u ljubavnom zanosu.

Podigao ju je u naručje i položio na krevet. Počeli su se mahnito ljubiti i milovati.

– Ljubim te! – priznao joj je Thomas, dok ju je milovao.

* * *

Umorni i zadihani, ležali su dugo i šutjeli.

– A što sada, Thomase? – prva je prekinula tišinu.

– Ti si moja! – rekao joj je i pomilovao je po kosi.

– Ja sam udana za Josea Torresa. Njemu pripadam – odgovorila je.

– Ti si moja i ničija više – vatreno će Thomas.

– Zar zato što sam ti se noćas podala? Ne budali, Thomase! Gotovo je s našom ljubavi.

– A zašto?

– Jer nosim njegovo dijete. Eto, zašto, Thomase!

Thomas se trgnuo i odmaknuo od nje.

– Zašto me nisi čekala?

– Rekli su mi da si poginuo.

– Jenkiji su me zarobili.

– To nisam mogla znati.

– Sad znaš!

Lisa je odlučno stresla glavom.

– Jose mi je dao svoje ime i

dom. Uzeo me za ženu premda sam bila salunska djevojčura. Dobar je čovjek, Thomase, vrlo dobar.

– Ali ti ga ne voliš. Znam da ga ne voliš – bunio se Thomas.

– Volim ga. Volim ga jer mi je dobar i jer me nikad ne kori što sam bila svačija.

Thomas se pokunjio kad je to čuo.

– Ti imaš ženu i ja imam muža. Istina, nikada te nisam mogla zaboraviti – priznala je Lisa.

Thomas ju je počeo grliti.

– Nemoj više, Thomase! – odbila ga je i odmaknula se od njega.

Thomas je malodušno spustio ruke i zagledao joj se u oči.

– Brzo će te proći tvoj gnjev, Thomase! – šapnula mu je tiho.

Ništa joj nije odgovorio.

XV

Thomas je ugledao laganu kočiju kad je ujahao u dvorište ranča. Pripadala je njegovu tastu, Heleninu ocu Samu Wickeru, visoku i mršavu čovjeku, veleposjedniku, koji je prije rata imao na svom gospodarstvu najviše robova u okrugu Paso Diablo. Thomas Carey i Sam Wicker se nisu previše voljeli.

Thomas je sjahao i brzo ušao u kuću. Sam je stajao ispred kamina u dnevnoj sobi. Kad je ugledao zeta, ljutito ga je pogledao. Thomas je sporim korakom prišao dugom stolu.

– Otac mi je rekao da si se opet potukao u salunu – rekla mu je Helena umornim glasom.

– Nagovaram je da se vrati kući i ostavi tebe i tog malog Crnca – rekao mu je Sam Wicker bez uvoda.

– Same, vi ste gost u mojoj kući i ne bih se htio svadati s vama – tiho će Thomas.

– Heleno, zar ćeš ti odgajati to crno kopile? – upitao ju je strogo otac.

Kad je to čuo, Thomas je poskočio i pograbio tasta za ovratnik.

– Dječak se zove John. John Carey. Njegova mi je majka spasila život. Bez njega ne bi bilo ni mene! Nikada više da niste drukčije nazivali mog sina nego njegovim imenom – zasiktao je Thomas i pogledao Helenu.

– Ideš li sa mnom, Heleno? – upitao ju je otac.

– Idi, oče. Ja ostajem ovdje – izustila je tiho.

– Što?

– Idi, često ću ti doći u posjet, ako hoćeš – odvratila mu je odlučno Helena.

Sam Wicker se naglo okrenuo i izišao iz sobe, zalupivši vratima.

– Stari ima pravo – priznao joj je Thomas kad je čuo da je kočija otišla iz dvorišta.

– Naravno da ima – odgovorila mu je Helena i uzela Johna u naručaj, pa dodala: – Znala sam da je John tvoj sin čim sam ga ugledala. Ne, Thomase, ne ljutim se na tebe. Pretrpjela sam poniženja i više nema ni srdžbe u mom srcu. Brinut ću se o Johnu kao da je moje rođeno dijete, ali i ti se moraš pobrinuti za njega sad kad si mu dao svoje ime, jer s tvojim imenom ide i ovaj ranč. A ovaj ranč je moj – objasnila mu je Helena.

– Kako tvoj? – začudio se Thomas.

– Tvoj ga je otac oporučno ostavio meni.

Thomas je teško progutao pljuvačku. Trenutak je izgubio dar govora. Zabuljio se u Helenu razrogačenih očiju.

– Rekao mi je da ti ga vratim kad to zaslužiš.

– Stari me podlac opet prešao.

Zašto mi to nisi kazala kad sam se vratio kući? – procijedio je kroz zube, obuzet starom mržnjom.

– Onda mi nisi rekao da imaš sina.

– Nikada nisam ni pomislio da bi mi stara gnjida mogla učiniti takvu podlost. Ja sam svojim znojem natopio ovaj ranč.

– Ali to nije sve – dodala je Helena krutim glasom.

– Kaži, što još želiš?

– Ako se ne budeš brinuo za ranč, prodat ću ga.

– I ti bi mi to mogla učiniti?

Helena je kimnula potvrdno. Uvrijeđen, Thomas joj je okrenuo leđa.

– Tisuće i tisuće grla stoke slobodno pase po preriji, a sjever je gladan mesa – rekla mu je Helena, ne obazirući se na njegovo raspoloženje.

– To su tvoji uvjeti? – zarežao je Thomas i naglo se okrenuo prema Heleni, oči u oči.

– Da, ako želiš da ti vratim ranč.

– Prikliještila si me uza zid, Heleno!

Helena je slegnula ramenima.

– Ne, Thomase, nisam ja. Ja nikada nisam imala snage za to. Ali tvoj sin, premda malen, jači je od mene, Thomase. Misli na njega.

Thomas je podigao glavu i šutio, buljeći u bijelu tavanicu.

– Hoćeš li, onda, da prodam ranč? – upitala ga je Helena.

– Ne i ne! – povikao je ljutito Thomas, pa dodao tišim glasom:

– Učinit ću sve što tražiš od mene.

XVI

Nekoliko idućih dana Thomas je jahao rančem. Helena je imala pravo. Prerijom je paslo tisuće poludivljih grla, koje je trebalo pohva-

tati, žigosati i otjerati do neke željezničke utovarne postaje kao Caldwell ili Cansas City. O tom je još valjalo dobro razmisliti, pa zato nije Heleni rekao ni riječi.

Kući se vraćao tek kasno uvečer. Iako je bio mrtav umoran, odlično se osjećao. Godio mu je život u prirodi.

Jedne večeri, kad je odlučio porazgovarati s Helenom o svojim planovima, pošto je ostavio konja u staji, učinilo mu se da je u kući pretiho, iako su prozori bili osvijetljeni. Osjetio je trnce mračna predosjećaja. Grlo mu se osušilo od straha. Oblizao je usne.

Nenadano, otvorila su se ulazna vrata. U polumraku je razabrao Helenu na pragu. Obično nikada nije izlazila da ga dočeka i pozdravi na trijemu. Čekala bi ga u blagovaonici s večerom, dok se ne bi umio i presvukao.

– Thomase, čekam te cijelu večer – rekla je Helena.

U tom je času shvatio da se dogodilo nešto neugodno.

– Bio sam do Twin Rocksa.

– Dalek put, a ni za šta – napomenuo je neki čovjek iza Helene.

Thomasova se ruka spustila prema revolveru, ali ništa nije mogao učiniti jer se bojao da ne pogodi Helenu.

– Udite, gospodine Carey i nemojte učiniti neku glupost, koju ćete poslije požaliti. Ne bih želio da vas moji ljudi ubiju u vašem domu, jer sam došao da s vama razgovaram o poslovima – nadovezao je nepoznati muškarac.

Thomas je digao ruke uvis i ušao u kuću.

– Sjednite! – naredio mu je nepoznati kad su ušli u dnevnu sobu, gdje su uz prozor s revolverima u rukama stražarila dva revolveraša.

– Momci, dovedite konje i pričeka-
jte me u dvorištu. Gospodin Ca-
rey i ja moramo razgovarati u če-
tiri oka – rekao je nepoznati svo-
jim ljudima.

Revolveraši su spremili koltove
u korice i izašli iz kuće na dvori-
šte.

– Spustite ruke, gospodine Ca-
rey! Ja sam Pete Wheeler – pred-
stavio mu se došljak i pružio ruku.

– Ne mogu se rukovati sa čovje-
kom koji mi prijeti da će me ubiti
u mojoj kući.

– Drago mi je da ste iskreni,
gospodine Carey, i da uzalud ne
tratite riječi – odvratio mu je
Wheeler, a oči su mu pri tom bljes-
nule.

– Ništa ne tratim uzalud!

– Ne bi se reklo, Carey. To što
jašite prerijom i skupljate i brojite
grla stoke najobičnije je traćenje
vremena i snage. Jer, recimo, je-
dan se ozbiljan kupac zanima za
vaš ranč i stado.

Thomas se tiho nasmiješio i po-
gledao letimično Helenu.

– Kažite gospodinu Johnsonu
da Thomas Carey ne prodaje svoj
ranč – odbrusio mu je Thomas.

– Ali ni jedno grlo stoke nema
žiga.

– Imat će ga. Sve ću ih žigosati
– reče Thomas.

– Odmah vam mogu dati dvade-
set tisuća u zlatu, što je odlična ci-
jena, budući da je ranč u prilično
jadnu stanju.

Thomas je ponovo pogledao He-
lenu.

– Dvadeset i pet.

– Ne prodajem – ponovio je
Thomas.

– Trideset. Nitko vam neće to-
liko...

– Kažite Johnsonu da ću svaku
kravu koju uhvatim nežigosanu u
preriji žigosati svojim žigom.

– Četrdeset tisuća u zlatu! –
gotovo je povikao Wheeler.

– Helena, molim te, kaži Mariji
da posluži večeru – obratio se Tho-
mas supruzi, kao da ne čuje što mu
govori Wheeler.

– Molim vas, gospodo Carey,
kažite svom mužu da se ne inati –
zamolio je Wheeler Helenu.

– Ona s tim nema veze – zapje-
nio se Thomas.

– Vaša žena sigurno ne želi ost-
ati mlada udovica. Gospodin John-
son ne zna za šalu kad se radi o
njegovim kravama – upozorio ih
je Wheeler.

– To nisu njegove krave, a neko-
liko tisuća grla odlutalo je u pre-
riju baš s našeg ranča – podsjetio
ga je Thomas.

– Vi ste zacijelo ludi ako mislite
da možete...

– Sve se može kad se hoće –
upao mu je u riječ Thomas.

– Uvalit ćete se u nevolje.

Helena je zinula od straha.

– Ne želim – nastavio je Whee-
ler – vrijedati vašu ženu, Carey,
ali čini mi se da joj s vama baš ne
cvatu ruže. Nemojte je još jače žalo-
stiti. Čuo sam da ste donijeli kući
malog Crnca. Bila bi vječna šteta
da to maleno biće ostane bez oca i
majke. Poginu li mu roditelji, nitko
se ovdje neće htjeti brinuti o
njemu.

Thomas je stisnuo zube.

– Dajem vam pedeset tisuća u
zlatu za ranč. To je i previše. Ne
mogu više. S tim novcima možete
otići na sjever i lijepo živjeti...

– Wheeleru, mislim da ste nas
dovoljno gnjavili. Kako bi bilo da
budete pristojni i da se pokupite iz
naše kuće – opomenuo ga je Tho-
mas s prijetnjom u glasu.

– Predomislit ćete se kad bude
prekasno. I zapamtite, nitko iz
ovog kraja neće htjeti raditi za vas.

– To je moja briga. A sad nestanite, jer inače ću vas ustrijeliti na mjestu. Marš napolje! – naredio mu je Thomas s revolverom u ruci.

– I naredite vašim ljudima da izjašu iz dvorišta, a tad se i vi tornajte za njima!

– Vi ste obična budala! – povikao je Wheeler sa sedla.

– Bježite ili ću vas ustrijeliti! – zaprijetio mu je Thomas, pa izašao u dvorište do plota i zagledao se za nezvanim posjetiocima.

Kad se vratio u kuću, Maria je već bila postavila stol za večeru. Sjeo je.

– Izgubio sam apetit poslije razgovora s Wheelerom. Idem se okupati i leći, umoran sam i pospan.

– Zar je mislio ozbiljno kad je rekao...

– Da, mislio je ozbiljno – potvrdio je Thomas.

– Znači, bit će krvi? – upitala ga Helena.

– Da, najvjerojatnije, bit će i krvi.

Helena je duboko i bolno uzdahнула.

– I ti ne želiš da prodamo ranč, zar ne? – upitao ju je Thomas.

– Ne, ne želim, iako bih voljela da se to riješi nekako drukčije, bez krvi.

Odmahnuo je rukom i Helena je ušutjela. Smotao je cigaretu i zapalio je.

– Nećemo se Johnson i ja zakvačiti samo zbog krava. Moramo izravnati neke stare račune – rekao joj je Thomas, pa ustao i iz ormara uzeo bocu viskija i čašu.

– Zar ćeš cijelu noć tu sjediti i piti?

– Bez nepotrebnih pitanja, molim te, Heleno, i poslušaj dobro što ću ti sada reći. Kad sam pobjegao iz zarobljeništva, došao sam kući s namjerom da se krvavo osvetim.

– Ne želim to slušati! – bunila se Helena povišenim glasom.

– Moj je otac – nastavio je bezobzirno Thomas – otišao Johnsonu...

Helena je skočila sa stolice. Thomas ju je grubo zgrabio za ruku i povukao natrag. Prisilio ju je da ponovo sjedne za stol.

– Moj je otac otišao k Johnsonu i unajmio Zeba...

– Zaboga, Thomase, zašto me mučiš – zavapila je očajnički Helena.

– Stoga – odgovorio joj je otersito – stoga, što me to guši kao kost u grlu.

Kimnuo je glavom i zaškiljio u Helenu, pa nastavio:

– Zeb je ubio nekoliko čestitih ljudi samo da me se dočepa. Ali na kraju, ja sam ubio njega, a ne on mene... Presjekao sam mu grkljan ostrugom.

Helena je tiho plakala. Pustio joj je ruku.

– Nisam imala pojma, Thomase. Kunem ti se, nisam imala pojma. Oprosti mi! – jecala je Helena.

Thomas je ponovio njezine riječi. Zamahnuo je rukom i srušio čašu punu viskija sa stola. Začudo, čaša se nije razbila. Thomas se pijano zagledao za njom, pa spustio glavu na stol. Začas je zaspao dubokim snom.

XVII

Skupljanje stoke za žigosanje pod vrućim suncem kolovoza, a uz pomoć samo četiri kauboja, bilo je mukotrpan posao, koji je sporo odmicao, premda su svi radili od zore do mraka.

Kad je skupio tisuću i dvije stotine grla, Thomas je počeo žigosati.

– Nije loše, nije loše – ponavljao je Luke, gledajući zadivljenim očima u stado.

– Ali ne vrijede ni prebita centa dok ih ne otjeramo na sjever – napomenuo je Thomas.

– Na žalost – dodao je Luke i gurnuo šešir na potiljak.

– Pazite da nam ni jedno grlo ne pobjegne – naredio je Thomas.

– Ne brinite – odgovorio mu je Luke, pa dodao:

– Znajte, gospodine Carey, svi smo uz vas, bez obzira što drugi ovdje misle o vama.

Thomas mu je kimnuo zahvalno, okrenuo konja i odjahao natrag na ranč. To je večeri rekao Heleni da idućeg tjedna namjerava poći u gonidbu.

– Kamo?

– Nadem li još kojeg kauboja ili kravara, otjerao bih ih u Kansas City.

– A kad se kaniš vratiti?

– Posluži li me sreća i sve dobro prode, vratio bih se početkom studenog.

Thomas je ustao od stola poslije večere i pošao u Johnovu sobu. Dijete je spavalo.

– Probudit ćeš ga – rekla mu je Helena.

Thomas se lecnuo i okrenuo. Helena je stajala na pragu sobe i promatrala ga.

– Gotovo svaku večer prije spavanja dodeš ga pogledati.

– Ne mogu si dočarati da sam nekada i ja bio tako malen – rekao je Thomas kad su tiho izašli iz sobe i zatvorili vrata.

– I meni se često čini da sam još jučer bila mlada, bezbrižna i nevina djevojka... – rekla je Helena i naglo zašutjela.

Thomas se zarumenio.

– Oprosti, nisam te htjela podsjetiti na ružne dane. Htjela sam zapravo, reći da ne možemo znati kakvi ćemo biti kad odrastemo.

– Kad bismo znali, možda bismo

se radije odmah ubili – odvratio joj je Thomas, otvorio dvorišna vrata i zagledao se u mračno noćno nebo.

– Teško mi je vjerovati da bi ti to mogao učiniti. A ja, vidiš, kad su me Zeb i ona dvojica silovali, poželjela sam da umrem... da me više nema.

Thomas se počeo osjećati neugodno. Helena se promijenila, pomislio je.

– Ne mogu ni zamisliti da bi ti ikad poželio da te nema – rekla mu je iskreno.

– A često sam poželio da umrem – priznao joj je.

– Tko bi to i pomislio – napomenula je začudeno.

– Znaš i sama da samo dobri ljudi umiru mladi – rekao je i kiselilo se nasmiješio.

– Oh, mani se neslanih šala, Thomase! – odvratila mu, okrenula se prema njemu i nježno mu pomilovala obraz.

– Nemoj, Heleno, ne diraj me, molim te!

– Ne mogu se više svladati. Volim te, Thomase! – prošaptala je.

– Meni nije dosta da me voliš samo danju.

– Ja te želim i po noći, Thomase, jer sam te voljela kad sam se udala za tebe i voljet ću te do smrti. Znam kako poslije svega gledaš na mene, ali moja je duša netaknuta. A ako si ti sazdan od krvi i mesa, ne zaboravi, ni ja nisam od kamena.

Thomas je duboko uzdahnio. Znao je da do toga mora doći, prije ili kasnije. Muškarac i žena ne mogu spavati u istoj sobi, u istom krevetu, a da se vječno odupiru zovu prirode.

– Svake se noći nadam da ćeš mi prići, pomilovati me, reći mi koju lijepu riječ...

– Molim te, Heleno, prestani! –

gotovo je zavapio, znajući koliko to mora vrijedati njezin ponos.

– Moram, Thomase, još sam mlada žena!

Zažmirio je. Pod vjedama su mu plesale zlatne, zelene i tamnocrvene mrlje. Otvorio je opet oči kad je čuo kako Helena trči hodnikom prema spavaćoj sobi. Potrčao je za njom.

– Ostavi me! – odbila ga je kroz suze i bacila se na krevet.

Sjeo je uz nju i stavio joj ruku na rame.

– Nisam dostojan tvoje ljubavi, Heleno. Samo sam ti nanosio boli, poniženja i nevolje, kako kaže Wheeler.

– Još voliš Lisu, zar ne?

Šutio je.

– I to bih mogla podnijeti kad bi u tvom srcu bilo samo malo mjesta i za mene – rekla mu je i bacila mu se oko vrata, ridajući.

Gladio ju je po kosi.

– Nekada sam te željela samo za sebe, Thomase, a kad mi to nije uspjelo, ništa mi više nije ostalo. Osjećala sam se praznom, iznutra, dok je moje srce žudilo za tvojom ljubavi.

Legao je uz nju i rekao joj, brišući joj suze s obraza:

– Nikada ti nisam htio nanijeti bol, Heleno!

– Znam, Thomase, znam – prošaptala je kad je Thomas ugasio svjetiljku.

XVIII

Premda je bilo subotnje večer, salun Broken Horn bio je gotovo prazan. Thomas je stajao uz šank, pijuckao svoj viski i tu i tamo izmijenio koju riječ s Tinyjem. Ogledavao se oko sebe. Pogledom je tražio kaubije koji bi htjeli raditi za njega.

– Čuo sam da si skupio velike

stado – rekao je Tiny i prebacio krpu za brisanje čaša preko ramena.

– Dobro si čuo.

– Jesi li ih žigosao?

– A jesi li ti ikada čuo za rančera koji ne žigoše svoje krave?

– A što ćeš sad s njima?

– Otjerat ću ih na sjever i prodati.

Tiny mu se posprdno nasmijao.

– Kladim se s tobom o deset dolara u zlatu da ću ih otjerati na sjever i prodati – tvrdoglavo će Thomas.

– Vrijedi. Ako ti Indijanci ne presijeku put naći će se već netko drugi. Samo se budala razbacuje sa svojim zlatom, govorio je moj otac. Nego, kad već govorimo o zlatu, jesi li čuo priču o blagu Konfederacije što su ga neki oficiri spasili prije nego što su Jenkiji zauzeli Richmond?

Thomas je kimnuo.

– Priča se da bi taj tovar zlata mogao biti negdje ovdje u našim krajevima.

– Priča je došla ovamo, a zlato je negdje drugdje – napomenuo je Thomas uz smiješak.

– Gdje je dima, tu je i vatre – nije se dao Tiny.

– Sve ti je to rekla-kazala. Nego, reci ti meni gdje bih mogao naći kauboje za gonidbu, a dobro bi mi došli i konjušar i kuhar.

– Sumnjam da će itko htjeti poći s tobom u gonidbu – odvratio mu je Tiny.

– Wheeler?

– I on. A i ljudi te ovdje baš ne vole, jer si ubio bijelca zbog nekog starog Crnca.

Thomas se okrenuo i dok je proučavao lica ljudi što su sjedili za stolovima i pili, u salun je ušao visok, razvijen mladić.

– To je Simon – rekao je Tiny iza leđa Thomasu.

– Lisin brat?
– Da. Radi za Darbyja.
– I naoružan je – dometnuo je Thomas, vidjevši kolt za mladićevim pasom.

– Vrstan je strijelac – dodao je Tiny.

Simon je prišao šanku i gurnuo šešir na potiljak, pa naručio viski.

– Ja častim, Simone! – javio se Thomas.

– Hej, zdravo, Thomase! – veselo će mladić, čim ga je prepoznao.

Thomas mu se prijateljski nasmiješio, dok ga je Simon tapsao po ramenu.

– Nisam znao da si se vratio. Da su mi rekli da si se vratio, dojahao bih k tebi da te pozdravim.

– Zar ti Lisa nije rekla...

– Ne vidam se više s njom.

– Kako to? – začudio se Thomas.

– Ona živi svoj život, a ja svoj.

– Što možemo – napomenuo je Thomas i uzdahnio.

Tiny im je u međuvremenu natio viski.

– Živio, Thomase! – nazdravio mu je Simon.

– U tvoje zdravlje, Simone! – odvratio mu je Thomas.

– Hej, Simone, ti bi ipak morac birati društvo – povikao je neki čovjek s vrata.

Thomas je pogledao u zrcalo iznad bara. Smitty je ušao u salun s dvojicom.

– Neki dan sam ga prebio i opet je došao. Taj hoće još batina – nadovezao je Smitty, gledajući u Thomasa cerekajući se.

– Ne obaziri se na njega, Simone. Bude li nas izazivao i zadirživao, dobit će što traži – rekao je tiho Thomas.

Simon je kimnuo i iskapio viski.

– Hej, Simone, zar nisi čuo što

sam ti kazao? – navaljivao je Smitty.

– Ostavi me na miru! Zar ne vidiš da pijem s prijateljem? – odvratio mu je Simon.

– Čijim prijateljem? Tvojim ili tvoje sestre? – upitao ga je pakosno i uvredljivo Smitty.

– Mojim prijateljem – odgovorio mu je Simon sa srdžbom u glasu.

– I ja ću ti biti prijatelj do groba ako nagovoriš sestru da spava sa mnom!

Simon se naglo okrenuo i povukao revolver iz korica.

Plamen je suknuo iz Smittyjeva revolvera. Simon je jauknuo i trgnuo se unatrag. Prasnuo je još jedan hitac i Simon je pao preko šanka.

Thomas se bacio na pod i opalio tri hica. Prvi je hitac Smittyju raznio lice, drugi ga je pogodio u prsa, a treći ga je bacio preko praga na ulicu.

Čim je pucnjava utihnula, začulo se zapomaganje. Ljudi su se okupili na ulici. Thomas je skočio na noge i podigao Simona.

– Liječnika, dovedite brzo liječnika! – derao se Thomas.

– Morao sam, Thomase... Ljudi su svašta pričali o Lisi i tebi... – promrmljao je Simon, a krv mu je navrla na usta.

– Šuti, ne govori! – naredio mu je Thomas i položio ga na šank.

– Thomase, bojim se... bojim se smrti – izustio je Simon, a glava mu je klonula na rame.

– Simone! Simone! – zvao ga je Thomas i tresao.

– Pusti ga, izdahnio je! – rekao mu je tiho Tiny.

Thomas je podigao mladićevo mrtvo tijelo sa šanka. Tiny je pritrčao da mu pomogne.

– Ostavi nas, Tiny. Moram sam

ponijeti svoj teret – rekao mu je Thomas.

– Došla je Lisa – šaptom će Tiny.

Thomas je pošao prema Lisi, noseći Simona na rukama.

Lisa je ustuknula korak, s mržnjom gledajući Thomasa.

– Tko mi je ubio brata? – povicala je histerično Lisa.

Thomasu su potekle suze. Htio joj je odgovoriti, ali riječi su mu zapele u stisnutu grlu.

– Ti si kriv što je poginuo – optužila ga Lisa srditim glasom.

– Htio sam ga zaustaviti ali je bilo prekasno – opravdavao se Thomas.

– Ti uvijek kasniš, Thomase Carey, i zato te mrzim. Mrzim te iz dna duše! – rekla mu je Lisa i pljunula u lice.

Thomas se trgnuo a Lisa mu je otela bratovo tijelo iz ruku. Klecajući pod njegovom težinom, izašla je iz saluna i pošla niz ulicu.

– Thomase! – pozvao ga je Tiny iza šanka.

Thomas se okrenuo.

– Nemoj joj zamjeriti.

Thomas je odmahnuo rukom i potrčao za Lisom, dozivajući je, ali Lisa se ni jedanput nije okrenula, a kamoli zastala.

XIX

Dan prije polaska u gonidbu, Luke je zaposlio još tri kauboja. Dandy i Bunt bijahu određeni za goniče, a Stretch za konjušara. Sva trojica bili su povratnici iz rata. Ako su išta znali o događajima koji su se zbili u salunu Broken Horn, nikada to nisu spominjali ni jednom riječi, a Luke ih nije ni pitao.

Nekoliko prvih dana gonidbe Thomas je tjerao stado ubrzanim

korakom da stoka odmakne što dalje od poznata okoliša.

Ustajali su u praskozorje, a lije-gali čim bi se smrknilo. I svi su se redovito izmjenjivali na noćnoj straži, svi osim kuhara Victora.

Danju je Thomas obično jahao na čelu stada, dok je Luke, kog je imenovao zamjenikom, jahao stadu uz bok. Nasuprot Lukeu, uz bok stada, jahao je Dandy. Bunt je čuvao zalede, urlajući i pucajući bičem na krave koje bi zaostajale. Stretch je vodio tridesetak konja za zamjenu.

Premda ih je bilo malo, uspjelo im je prevaliti put od četrdesetak milja.

A svaki je dan sunce jace peklo, pa je Thomas odlučio zaustaviti stado čim nađe pogodno mjesto za odmor. Obrisao je prašinu s očiju i podbo konja u lagani kas.

Milju ispred stada Thomas ugleda ravnu uvalu, obraslu u visoku travu. U njoj je bilo dovoljno trave da se do sita napase i tri puta veće stado od njegova. Zaustavio je konja i odmahnuo šeširom ostalima da skrenu stado u uvalu. Kad je ponovo pokrio glavu, smotao je cigaretu i zapalio.

Čim je povukao prvi dim, pogledao je u sunce, škiljeći. Nebo oko sunca bilo je vedro, ali na sjeveru su se počeli okupljati tamnosivi oblaci. Zatim je očima pregledao okolicu. Dotada još nisu opazili ni jednog jahača, iako su dan prije vidjeli indijanski dim, ali preda-leko da bi Luke mogao pročitati što znače dimni znakovi.

Pošto se uvjerio da ih nitko ne slijedi, Thomas je spustio pogled, trudeći se da ne misli više na Simona, koji je tako ludo izgubio glavu.

Mukanje krava prenulo ga je iz misli. Mahnuo je Lukeu da mu se pridruži.

– Ovdje ćemo se odmoriti – rekao je zamjeniku.

– Odmor će nam svima dobro doći. Jeste li opazili da je onaj krupni bik, zavinutih rogova, sada vodi stado.

– Sjećam ga se.

Stado je upravo u tom času stiglo do uvale.

– Nemojte ih pretijesno nabiti. Ostavite im dosta mjesta – davao je Luke upute Buntu, vičući iz svega glasa.

Thomas je odjahao do kola s poljskom kuhinjom. Victor je već pripremao večeru, a nedaleko od njega Stretch je pleo koral od konopa za konje.

Upravo je htio sići sa sedla kad na jugozapadu opazi oblačić prašine. Okrenuo je konja i odjahao do Lukea.

– Pogledaj, dolje na jugozapadu! – povikao je Thomas prije nego što je dojahao do Lukea.

Svi su se okrenuli i zagledali prema jugozapadu.

– Nisu Indijanci. Pustit ćemo ih da nam se primaknu, da ih vidimo izbliza – rekao je Luke.

– Stretch će sa mnom. Vi ostali ostanite uz stado! – naredio je Thomas i zagalopirao prema jugozapadu.

Kad su se dovoljno približili neznancima, Thomas je usporio korak konju.

– Nisu Indijanci. Luke je imao pravo.

– Možda bi bilo bolje da jesu – napomenuo je Stretch.

Thomas ga je upitno pogledao, ali Stretch nije više ni riječi dodao.

Četiri jahača išla su prema njima.

– Ovdje ćemo stati da ih dočekamo – predložio je Thomas.

– Može! – kratko će Stretch.

Četiri su jahača stigla stotinjak

metara od Thomasa i Stretcha. Kako je bilo kasno poslijepodne i sunce mu je sjalo u oči s lijeve strane, Thomas im nije mogao vidjeti lica. I dok je pažljivo promatrao svaku njihovu kretnju, desna mu je ruka slobodno visjela uz držak revolvera.

– Tko ste vi? – povikao je jedan jahač, pošto su se svi zaustavili.

– Ja sam Thomas Carey! – odgovorio mu je Thomas, premda mu nije bilo drago što mora neznancu izvikivati ime.

– Zaboga, prijatelju moj! Zar me se ne sjećaš? – veselo je povikao neki dugonja.

Thomas je ravnodušno slegnuo ramenima i pogledao u Stretch.

– Kako da ga prepoznam kad mu ne vidim lice?

– McTavish! Ja sam McTavish!

Thomasu se iz grla vinuo poklik radosti. Potjerao je konja prema McTavishu. Za tren oka srdačno se rukovao s plećatim i dugačkim Škotom.

– Neki momak me obavijestio da neki ludak tjera svoje stado na sjever, pa dojahah da svojim očima vidim tog odvažnog čovjeka – objasnio mu je McTavish.

– I tako sad gledaš u njega – reče Thomas.

– To sam mogao i misliti. Otac mora da je vrlo ponosan na tebe.

– Umro je.

McTavish sućutno mljacne jezikom.

– A tvoj sin Billy? Je li se vratio kući? – upitao ga je Thomas.

– Ne, nije! – rekao je tužnim glasom McTavish.

– Žao mi je! – reče brzo Thomas i odmah upita McTavisha kako je gospoda.

– Drži se, onako starački. Zašto je ne dodeš vidjeti? Bit će joj

drago, osobito zato što joj je neki kauboј rekao da se sjeća nekog mladića koji se zvao Billy i da ga je upoznao u zarobljeništvu prije nego što je odande pobjegao.

Thomas osjeti kako mu srsi struje niz leđa. Zahvalio se na pozivu vrlo uljudno, pa pozvao McTavisha i njegove kauboје da s njima večeraju.

– Neće biti ukusno kao jelo koje pripremi gospoda McTavish, ali mi Victor nije loš kuhar – dodao je Thomas.

– Hvala, Thomase! Ostat ćemo. Moram s tobom poslovno razgovarati – prihvatio je McTavish zdušno Thomasov poziv.

Čim su se vratili do stada, Thomas je predstavio McTavishu svoje ljude, a Victor im je prije mraka poslužio večeru.

Thomas se nije usudio, premda ga je mučila znatiželja, previše ispitivati McTavisha o čovjeku što je bio u zarobljeništvu s Billyjem. Ako je slučajno jedan od onih koji su se zakleli da će ga ubiti, doći će do još jednog dvoboja, čega se Thomas bojao ... A poginem li, pomislio je, što će biti s...

– Thomase! – prekinuo je McTavish Thomasove misli – mi smo ovdje između Indijanaca i Johnsonovih revolveraša. Jesi li možda već naletio na onog njegova Wheelera?

– Jesam.

– Možeš li si dočarati da je i njega majka rodila? – upitao ga je McTavish i grohotom se nasmiјao.

– Bogami, ne mogu.

Čim su večerali i Dandy otišao zamijeniti Stretcha na straži, McTavish je pohvalio Victora kao vrsnog kuhara, a zatim predložio Thomasu da malo prošetaju.

– Želim ti se pridružiti – počeo

je McTavish, čim su zamaknuli za kola s kuhinjom.

Thomas je bio spreman odbiti ga.

– Najprije me dobro poslušaj pa onda odluči – nastavio je McTavish.

– Slušam te! – odgovorio mu je Thomas tiho.

– Dajem ti tisuću grla. Otjeraj ih na sjever i dijelimo ono što dobiješ za njih.

– Nemam dovoljno ljudi za tako veliko stado – potužio se Thomas.

– Dat ću ti svoja tri kauboја. Ne četiri, i plati ih novcem iz mog dijela. Znaš, s mog gledišta, ne mogu izgubiti ono što nemam, stoga mogu samo zaraditi ako ih prodaš – objasnio mu je McTavish svoju računicu.

Thomas kimne potvrdno. Predobro je razumio što mu je McTavish htio reći. I on se upustio u isti rizik.

– Pristajem! – odgovorio mu je Thomas i rukovao se s njim, što je značilo da je posao ugovoren.

– Ali – dodao je brzo Thomas – moram ti nešto priznati, što ti sada, budući da smo postali poslovni ortaci, moraš znati.

– Pa, dobro, kaži ako moraš.

Thomas se okrenuo prema kolima. Ljudi su bili okupljeni oko logorske vatre i nisu ih mogli čuti.

– I mene su Jenkiji zarobili. I ja sam pobjegao iz njihova zarobljeništa. Možda sam čak bio u istom zarobljeničkom logoru s tvojim sinom.

– Ali, nisi mi rekao da si tamo sreo Billyja.

– Nisam znao imena svim zarobljenicima.

– Pa nisi ni mogao!

Thomas mu je tada potanko ispričao kako je utekao iz kolone zarobljenika i na kraju dodao:

– Znao sam da samo sâm mogu uspjeti...

– I stoga si sve ostale ostavio na cjedilu?

– Da.

McTavish je neko vrijeme zamišljen šutio. Tad je ustuknuo korak od Thomasa i odmjerio ga od glave do pete.

– A zašto? Zašto si to učinio?

– Jer nisam mogao učiniti ništa drugo.

McTavish se zamišljeno pogladio po brkovima.

– Bolje bi bilo da mi to nisi spominjao.

– Morao sam, jer to nije kraj priče – rekao mu je Thomas i priznao da su se deseterica zarobljenika, koji su se spasili iz zarobljenništva, zakleli da će ga ubiti.

– Tko ti je to rekao? – zanimalo je McTavisha.

– Čovjek koji je sa mnom bio u zarobljeništvu i poginuo pokraj mene za vrijeme bijega iz tvrđave Stedman, te neki Mason, kog sam ustrijelio u dvoboju na riječnom parobrodu.

– Znači još osmorica vrebaju na tebe?

– Da, osmorica! – priznao je Thomas.

– I ti se bojiš da bi onaj moj kauboj mogao biti jedan od njih.

– Da.

– A gdje si bio zarobljen?

– U zapadnoj Virdžiniji.

– Bob mi je rekao da je bio zarobljen kod Chickama uga. Zatim su ga prebacili u Ohio – rekao mu je McTavish.

– Taj onda sigurno nikada nije čuo za mene – odvratio mu je Thomas s olakšanjem.

– Bi li opet učinio nešto takvo da znaš kakve ćeš posljedice trpjeti? – upitao ga je McTavish poslije kraćeg razmišljanja.

– Svakako, pod istim okolnostima.

– U tebe je tvrdo srce, Thomase!

– To su mi već rekli.

– Ali samo čovjek tvrda srca i čvrste ruke može dotjerati stado do sjevera. Sutra u zoru dotjerat ću svoje stado – rekao mu je na kraju McTavish.

Thomas je bez riječi kimnuo.

XX

McTavish, držeći se zadane riječi, dotjerao je stado sutradan u zoru, upravo u trenutku kad je Thomas naredio kaubojima da podižu krave za gonidbu.

– Imam tisuću grla. Moji ih kauboji drže na okupu milju južnije odavde – doviknuo mu je McTavish.

– Dodi da zajedno doručujemo. Nije zdravo jahati s praznim želucem – doviknuo je McTavishu.

Kad su se skupili oko vatre, Thomas mu je pružio limeni tanjur, s nožem i vilicom, te lončić pun vrele kave.

– Uštipci i slanina i... – počeo je nabrajati Victor.

– Samo ti meni natrpaj pun tanjur – prekinuo ga je McTavish i nasmijao se od srca.

Thomas i McTavish razgovarali su dok su doručkovali.

– Moji momci imaju svoju remudu – rekao mu je McTavish punim ustima.

– Koliko imaju konja?

– Dvadeset.

– I više bi nam dobro došlo.

– To je najviše što mogu dati.

Thomas je slegnuo ramenima.

– Bob Witter također ide sa stadom – rekao mu je McTavish.

– Što nas je više, to bolje. Svi su dobrodošli – odgovorio mu je Thomas, a zatim razložio McTavishu

kako misli ostvariti namjeru da stado dotjera u Kansas City, ili bilo koje drugo mjesto, gdje će ga moći dobro prodati.

– A što će biti ako se ne budeš mogao tamo probiti? – zanimalo je McTavisha. – Na to uopće nisam mislio.

– Ponekad čovjek mora računati i s neuspjehom.

Thomas je progutao gutljaj tople kave prije nego što je rekao:

– Moram prodati stado. Nemam drugog izbora.

– A što čaš ako je put na sjever zakrčen?

– Probit ću se ili ostaviti kosti u preriji – tvrdoglavo mu je odgovorio Thomas i ustao.

McTavish ga je uhvatio za ruku

– Poslušaj me, Thomase, ako se ne budeš mogao probiti na sjever skreni na istok do Mississipija. Utovari stado na teretne brodove. U New Orleansu je govedina živje vage nešto niža negoli na sjeveru ali bolje išta nego ništa.

Thomas se zamišljeno pogladio po bradi kad je to čuo.

– Dobro razmisli, Thomase, jer tako ćeš Wheeleru i Johnsonu kliznuti ispred nosa.

Thomas je potapšao držak revolvera.

– Ti gadovi razumiju sam jezik oružja.

– Neprijatelja možeš poraziti, a da ga i ne ubiješ – podsjetio ga je McTavish.

– To još nisam doživio – posprdno će Thomas.

– Tko se mača laća, od mača će i poginuti, Thomase, kaže narodna poslovice.

– I oko za oko, a zub za zub – odgovorio mu je odlučno Thomas, ali se odmah i uplašio svojih riječi, jer mu se učinilo kao da čuje oca kako prijeti svojim protivnicima.

– Naredit ću momcima da dotjeraju moje stado što bliže tvojem. Krave će iz početka, dok se na naviknu jedno na drugo, biti svoje glave.

– Do doviđenja za nekoliko mjeseci – pozdravio ga je Thomas i pružio mu ruku.

– Sretno i čuvaj se! – rekao mu je McTavish.

– Pozdravi ženu. Kad se vratim, doći ću k vama na večeru.

– Bit će nam drago!

Thomas je okrenuo konja i odjahao a da nije obavijestio zamjenika o dolasku stada McTavisha.

– Sad smo prava gonička družba! – uzviknuo je zanosno Luke i odjahao da obavijesti ostale goniče, dok je Thomas zauzeo svoje mjesto na čelu stada.

* * *

Oko podneva Thomas je pozvao Lukea da zauzme njegovo mjesto na čelu stada, a on je odjahao da vidi kako napreduje McTavishevo stado.

Bob Witter je jahao uz bok stada. Mršav momak srednjeg rasta, plave kose i hladnih plavih očiju. Domahnuo je rukom kad ga je Thomas pozvao. Ako mu je McTavish i spomenuo išta o Thomasovu nedoličnom vladanju u zarobljeništvu, Bob Witter se pravio kao da o tom ništa ne zna. Thomas je ponovio Bobu ono što je rekao i drugim kaubojima i odjahao dalje, da i ostalima dade upute kako će najlakše izmiješati grla iz oba stada. Kad se vratio do kola s poljskom kuhinjom, stado je već bilo zaustavljeno i krave su mirno pasle.

Kauboji su dolazili na ručak dvojica po dvojica. Malo bi se odmorili poslije ručka, uzeli svježe konje i ponovo odjahali k stadu. Svi su se tužili na nepodnošljivu vrućinu.

Tog popodneva, dok je još stado bilo u pokretu, nego se naoblačilo na sjeveru i zapadu, ali predaleko da bi namočilo sažganu zemlju oko stada.

Usporili su korak prije nego što su izmiješali dva stada. Goniči su imali pune ruke posla, boreći se s kravama koje su htjele pobjeći iz stada. Istom predvečer Thomas je naišao na neku rječicu i tamo su se na vodi rashladili i goniči i krave.

Kad je sunce zažarilo nebo na zapadu, u raskošan niz crvenih, žutih i narančastih boja, koje su se za tren pretopile u grimizno crvenilo, prije nego što je pao prvi sutton, goniči koji nisu bili u noćnoj straži, rasprostrli su gunjeve i pošli na počinak poslije krepke večere.

McTavishevi su kauboji uvijek stražarili u paru s Thomasovima po izričitoj Thomasovoj naredbi. Čim se spustila noć, Thomas je obišao stado i nekoliko minuta razgovarao s momcima koji su bili u prvoj noćnoj straži. Svi su ga uvjerali da su se krave smirile i da su dobro nahranjene i napojene. Thomas je svima poželio laku noć i vratio se natrag kolima s poljskom kuhinjom.

– Ima li još koja kap kave za mene? – upitao je Victora čim je sjahao.

– Upravo sam skuhao pun lonac kave da momci imaju što piti prije nego pođu na stražu ili kad se vrate na spavanje – odgovorio mu je Victor.

Thomas se zadovoljno nasmijevao.

– Victore, ti ćeš još postati prvorazredni kuhar. A sad je vrijeme da i ti podeš na počinak – odvratio mu je Thomas.

– *Muchas gracia!* – zahvalio mu se Victor.

Thomas se primaknuo bliže k vatri. Čučnuo je i zapalio cigaretu. Polagano je pijuckao toplu kavu i pušio. Iz prerije, u kojoj je noću počivalo umorno stado, čulo se tugaljivo pjevušenje nekog kauboja na noćnoj straži, a još dalje, iz divljine, zavijanje kojota. Oblaci, koje je Thomas vidio u predvečerje, otplovili su sa sjevera i raspršili se. Noć je bila kristalno vedra...

Trgnuo se prepašeno i okrenuo kad je začuo korake iza sebe.

– Ne mogu spavati – rekao mu je Bob Witter, kad je pristupio logorskoj vatri.

– Tamo ti je lonac s kavom. Na-toči! – kazao mu je Thomas. Bob je nadio pun lončić kave i čučnuo uz vatru sučelice Thomasu. Dugo je šutio, pijući kavu. Piljio je zamišljeno u vatru. Tada, odjednom, gotovo kao da govori sam sebi, reče

– Poznavao sam nekog Careyja. Thomasovo je srce zakucalo življe. Premjestio je lončić s kavom u lijevu ruku, a desnu spustio da mu visi uz držak revolvera. Stavio ju je u krilo čim je opazio da Bob nije naoružan.

– Bio je tada poručnik. Zarobili su nas Jenkiji kod Chickamauge zajedno sa sinom starog McTavisha. Mnogo je naših tada palo u zarobljeništvo. Ne sjećam se više kako mu je bilo krsno ime, ali oni koji su ga poznavali, zvali su ga poručnik Carey. Bio je teško ranjen... – rekao je Bob, kimnuo glavom, pa se zagledao u Thomasa preko vatre.

– Je li vam bio neki rod?

– Mom su ocu javili da je moj brat Clem nestao poslije bitke kod Chickamauge – odgovorio mu je Thomas.

– McTavishev je sin tamo pogi-

nuo – dodao je Bob poslije duge šutnje, a zatim je ustao da natoči još kave.

– Ne znam je li poručnik Clem živ. Ja sam pobjegao iz zarobljenštva i više nisam čuo za njega – nadovezao je Bob, kad je ponovo čučnuo uz logorsku vatru.

– Je li bio teško ranjen?

– Ostao je bez desne ruke.

Thomas je buljio u vatru. Njegov brat Clem bio je vrlo gizdav i gubitak desne ruke morao je za njega biti težak udarac. Nema čovjeka koji se ne boji da ne ostane bogalj, a Clem, koji se uvijek trsio da bude pristao i lijep ... Thomas je tužno tresao glavom.

– A bio je vrlo srčan i tvrdokoran. Mrzio je Jenkije kao kugu. Nikad više nisam sreo čovjeka s toliko mržnje u srcu – napomenuo je Bob.

– Clem nije bio srčan, a još manje je bio tvrdokoran. I nikoga nikada nije mrzio – promrmljao je Thomas.

– Možda to onda nije bio vaš brat – dobacio je Bob i ustao.

– Možda.

– Vi ste bili u ratu, zar ne?

– Da, bio sam.

– To sam i mislio.

– Zašto?

– Rat i ubijanje ostavljaju na ljudima neizbrisive tragove. Svi mi koji smo bili u ratu i ubijali, lako ih prepoznamo – objasnio mu je Bob i stavio lončić na stražnju dasku kola, pa dodao u pola glasa:

– A ako je to bio vaš brat, možete se njime samo ponositi.

– A ti si siguran da je McTavishev sin poginuo, zar ne? – upitao ga je Thomas.

– Kako ne bih bio kad sam ga ja ubio – odgovorio mu je Bob, a da pri tom nije ni trepnuo okom.

– Što? – upitao ga je Thomas i skočio na noge.

– Došao sam ovamo jer me Bob zamolio da dodem prije nego što je izdahnuo. Jako je volio svoje roditelje i nije htio da ih previše rastuži njegova smrt.

– A zašto si ga ubio?

– Da mu skratim muke – odgovorio je kratko Bob.

Bob je to izrekao tako jednostavno da se Thomas zatekao kako potvrdno kima glavom. Bez sumnje, Bob je mislio da će ga Thomas razumjeti, budući da je prošao kroz isti pakao. Premda različiti, bili su dovoljno slični da se razumije...

– Moram sad na noćnu stražu – najavio je Bob i sporim se korakom vratio prema mjestu gdje je ležao njegov gunj.

Thomas je odjednom osjetio groznicu, kao da ga je prešla smrt. Čučnuo je bliže k vatri da se ugrije i bacio na nju suha granja. Bob je zacijelo bio čudan, vrlo čudan. Premda je u dubini srca sumnjao da je Bob ikad sreo poručnika Careyja, nimalo nije sumnjao da je ubio Billyja McTavisha.

XXI

Dani su prolazili dok se stado lijenim koracima kretalo prema sjeveru. Vrućina nije popuštala. Ljudima su lica izgorjela na žarku suncu i ljuštila se. Suhe su im usne popucale i krvarile. Goniči su od zore do mraka gutali prašinu i tjeerali svojeglave krave. Crvenih, upaljenih očiju, iscrpljeni do posljednje snage, svi su redom obavljali svoj posao bez riječi.

Thomas je upoznao sve kauboje po imenu. McTavishevi su kauboји bili mladi od njegovih, ali ništa manje izdržljivi i radini.

Bob je bio jedini čovjek u družbi koji je Thomasu dao misliti, ali ne zato što bi bio slabi radnik. Dapače, predano je obavljao svoj posao i bio gotovo marljiviji od ostalih. Bio je iskusan gonič i vrstan bacač lasa. Svejedno, poslije njihova noćnog razgovora, Thomas ga nije ispuštao s oka.

Šutljiv po prirodi, Bob se držao po strani od ostalih i često bi noću sam lunjao kao sablast oko logorske vatre. Šunjao bi se na vršcima nožnih prstiju poput mačke, pa kad bi se iznenada pojavio iza kola s kuhinjom, Thomas bi se preplašen trgnuo.

– Nemoj to više raditi – opomenuo ga je Thomas nakon trećeg puta što je gotovo posegnuo za revolverom.

Bob je samo kimnuo bez riječi, ali oči bi mu se stisnule u tanke razreze.

Thomasu se činilo da Bob provjera kako brzo može povući revolver iz korica.

Kako je Thomas zaključio da se Bob razlikuje u mnogočemu od ostalih, znatiželja ga je tjerala da što bolje upozna tog neobičnog čovjeka. Često bi pozivao Lukea da ga zamijeni na čelu stada, a on bi odjahao do Boba, da s njim razgovara, premda nikad nasamo. Zapravo, Bob mu nije ni jednom prilikom rekao ni riječi o sebi. Na pitanja bi obično odgovarao s da i ne, a najčešće bi samo bez riječi stresao ili kimnuo glavom.

Predvečer idućeg poslijepodneva, poslije naporna i trudna dana pod sunčevom pripekam, koja je zbijala neslane šale s umornim i snenim očima, dižući sjenovite gajiće i lugove tamo gdje ih nema, ili prolijevajući bistra jezerca u sažgane uvale prerije, Tho-

mas je zaustavio konja i domahnuo Lukeu da mu pride.

– Što misliš hoćemo li izdržati do zapada sunca? – upitao je Thomas Lukea čim je dojahao do njega.

– Ove su krave vraški izdržljive – rekao je Luke.

– Svejedno, ako uskoro ne padne kiša, skapat će od žeđi za dan ili dva – napomenuo je Thomas.

– I meni se čini da je vode sve manje. Potok na kojem smo ih jutros napojili gotovo je presahnuo.

– Krave će pomahnitati, pritisne li ih žeđ – podsjetio ga je Thomas.

– Koliko još ima do Brazosa?

– Dva, tri dana.

– Možda nas posluži sreća.

– Možda – reče Thomas i nasmiješ se kiselo.

Luke se ponovo zagledao u stado.

– Još se dobro drže. Šteta bi bila da se sad zaustavimo. Tjerat ćemo ih do rijeke Brazos.

Thomas kimne, očekujući da će njegov zamjenik okrenuti konja i odjahati natrag k stadu. Ali Luke se nije ni pomaknuo s mjesta.

– Što te muči? – upitao ga je Thomas.

– Ni sam ne znam – odgovorio mu je Luke, gledajući u daljinu.

I Thomas se zagledao u daljinu preko obzorja, ali ništa nije vidio, ni oblaka.

– Jeste li ikad nešto čuli o kolima punim blaga, zlata Konfederacije? – upitao ga je iznenada Luke.

– Čuo sam neka naklapanja. A gdje si ti to čuo? –animalo je Thomasa.

– Teško je zataškati takva govorkanja.

Thomas je to znao.

– Bob tvrdi da je to zlato tu negdje u blizini ili da kola natovarena tim blagom idu u ovom pravcu.

– I ja sam nešto o tom čuo, ali to su samo nagađanja – odgovorio mu je razložno Thomas.

– Naši goniči ne misle baš tako, pogotovo pošto su čuli da jedan vaš brat...

– Imao sam dva brata – gotovo će ljutito Thomas.

– Jedan se zvao Clem, zar ne?

Thomas je kimnuo.

– E, baš taj, taj vozi zlato na zapad.

Thomas nije znao da li da se na to nasmije ili da masno opsuje. Nije htio uvrijediti Lukea, a ni uzbuditi goniče.

– Clem je bio zarobljen poslije bitke kod...

– Chickamauge – nadovezao je Luke.

– Da! – potvrdio je Thomas.

– Ja vam pričam samo ono što sam čuo.

– Ako Clem čuva to blago, ja osobno o tom nemam pojma. Ocu su javili da je Clem nestao. Nisam znao da je pao u zarobljeništvo dok mi Bob Witter nije rekao, a nisam ni siguran da je to bio moj brat kog su zarobili Jenkiji – rekao je Thomas, svladavajući srdžbu i govoreći što je mirnije mogao.

Luke se pogladio zamišljeno po neobrijanoj, čekinjastoj bradi.

– Vi u to baš mnogo ne vjerujete, zar ne?

– Ne vjerujem, dok sam siguran da moj brat u to nije umiješan – odgovorio mu je Thomas.

Luke je kimnuo.

– Dužnost mi je nalagala da vam to kažem.

– Hvala! – odgovorio mu je Thomas.

– A možda ipak ima vatre tamo

gdje je i dima – plaho je dodao Luke.

– Možda ima, ali ja o tome ništa ne znam – iskreno mu je priznao Thomas Carey.

– Reći ću to ljudima – rekao mu je Luke prije nego što je potjerao konja u lagan kas.

XXII

Thomas je jahao na čelu stada, obuzet srdžbom. Nekoliko je puta htio odjahati do Boba i odmah se s njim objasniti i raspraviti.

Ali što je dulje o tom razmišljao, to se srdžba u njemu sve više stišavala. Njegova je dužnost bila da dotjera stoku na sjever i da je proda, a ne da se razračunava s McTavishevim kaubojima.

Uvečer, kad se spustio suton, Thomas je odjahao do kola s poljskom kuhinjom.

– Pripremi konje! Krave su žedne i nemirne – naredio je konjušaru kad je čučnuo uz vatru.

Konjušar je kimnuo, ali nije odgovorio ni riječi. Ostao je i dalje uz vatru. Goniči su sjedili u polukrugu oko vatre i pijuckali kavu. Luke je bio na desnom kraju polukruga, a Cole na lijevom. Bob je čučao u sredini. Bio je naoružan.

– Za dan ili dva eto nas na rijeci Brazos – rekao je Thomas, dok je pio toplu kavu.

– Mi ne idemo tamo! – dobacio mu je Bob.

– Nego kamo? – upitao ga je Thomas, jedva se svladavajući.

– Više nas ne zanimaju krave kad se možemo dočepati zlata i obogatiti na lak način. Rekao sam im sve što znam o vašem bratu Clemu i zlatu Konfederacije – odgovorio mu je bahato Bob.

Thomas je premjestio lončić s kavom iz desne u lijevu ruku.

– Nemojte to ni pokušavati. Do-

bro znam svaku vašu kretnju – upozorio ga je Bob i potegnuo na njega revolver.

– Svašta ti znaš! – posprdno mu je dobacio Thomas.

– Znam i to da ovdje imate ugovoren sastanak s bratom da biste podijelili zlato – nastavio je Bob, pa dodao:

– Otkopčajte opasač i bacite ga na zemlju.

Thomas je otkopčao opasač i bacio ga Bobu pred noge.

– A sad ćemo porazgovarati – najavio mu je Bob.

– Nemam o čemu razgovarati s tobom. Cema nisam vidio od početka rata. Koliko znam, mom su ocu javili da je nestao.

– Glupost! Bob je bio s njim u zarobljeništvu – povikao je jedan gonič.

– Možda. Ali ako je bio zarobljen kako je mogao doći do zlata? – razložno ga je upitao Thomas.

– Ja sam mu pomogao da pobjegne iz zarobljenništva, pa mi je zato obećao da će me bogato nagraditi. Clem je znao za to zlato, inače ga ne bi spominjao – objasnio mu je Bob.

– A McTavishev sin Billy? – podsjetio ga je Thomas.

– Došao sam k njegovim roditeljima jer mi je Billy rekao da su vaši roditelji s njegovima prijatelji i jer sam se nadao da će me oni kad-tad dovesti do vas i vašeg brata.

– Dosta tog blebetanja! Kaži mi što smo naumili i gotovo – dobacio je grlati gonič.

– Misiim da ste ovu gonidbu smislili kako biste se mogli potajno sastati s bratom i podijeliti zlato. Stoga smo naumili da budemo s vama kad se sastanete s njim – objasnio mu je Bob i zlobno se nacerio.

– Onda ćete ovdje sa mnom čekati do sudnjega dana.

– Vidjet ćemo tko će duže izdržati – odvratio mu je Bob.

– A stado?

– Johnson ga čeka na rijeci Brazos. Platit će dolar za grlo.

– I zaraditi peterostruko – napomenuo je Thomas srdito.

Bob je slegnuo ravnodušno ramenima i posprdno se nasmijsao.

– Nas ne zanimaju krave, nego zlato – dobacio je opet grlati gonič.

– Ne miješajte se! Ja pregovaram s Careyjem, a ne vi – prekorio ih je Bob strogim glasom.

– Vi ste najobičnije budale – počeo je Thomas – ako vjerujete u te priče o skrivenom blagu iz državne blagajne Konfederacije. Moj je brat nestao. Sigurno je poginuo. A da dolazi ovamo s tovarom zlata, ja bih to zacijelo znao...

– Laže! Laže vam! – prekinuo ga je povikom Bob.

Luke je iskoristio metež i skočio na noge.

– Thomase! – doviknuo mu je Luke i dobacio mu revolver.

Bob se kao zvrk okrenuo prema Lukeu i na mjestu ga ubio s dva metka. Luke je izdahnuo još prije nego što je pao na zemlju. Bob se okrenuo natrag prema Thomasu. Njegov je revolver rigao vatru.

Thomas se bacio na zemlju i povukao obarač. Bob je kriknuo od boli! Zrno mu je raznijelo lakat desne ruke. Pao je na koljena.

– Ne dajte se prevariti! Rekao sam vam istinu! – cvilio je Bob.

Thomas ponovo potegne obarač. Zrno je pogodilo Boba u srce. Kad je Bob udario licem u zemlju, zemlja je počela podrhtavati.

– Momci, na konje! Stoka bježi! – povikao je netko od kauboja.

U tren oka svi su goniči poska-

kali na konje. Thomas je jašio galopom prema stadu. Krave su se uplašile pucnjave i pojurile

Thomas letimično pogleda u nebo. Tamni oblaci nadvili su im se nad glave, a gromove je zatomio tutanj papaka po nabitoj zemlji prerije.

Sijevanje i prasak munja još su više uplašili krave. Zapuhao je hladan vjetar i upravo kad je Thomas stigao na čelo stada, nebo se otvorilo i spustila se gusta kiša. Ljudi su se sagnuli nisko na sedlima da zaštite oči i lice od oštih kapljica, koje je nosio studeni vjetar.

Oluja je brzo prošla, kako je i došla i uskoro su munje sijevale još samo daleko na istoku i jugu. I grmljavina je utihnula, ali hladna kiša s vjetrom šibala je i dalje nesmanjenom žestinom i stado i goniče.

– Pokušat ću ih zaustaviti – povikao je Thomas iz sveg grla gonicima, pa skinuo sa sebe kišni ogrtač i njime zaklonio oči biku predvodniku, izlažući se opasnosti da ga stado zgazi.

Bik je trgnuo glavom i okrenuo glavu. Jednim rogom ubo je Thomasa u bedro.

– Stani! Volovsku ti glavu! – opsovao je Thomas, osjetivši žarku bol u nozi.

Bik je odjednom zastao, a zatim skrenuo ulijevo. Thomas pojuri za njim. Ponovo mu je bacio ogrtač preko glave. Bik je napokon usporio korak i stao, a za njim i cijelo stado. Thomas je uzdahnio od olakšanja.

– Držite ih na okupu! – povikao je gonicima i vratio se do mjesta gdje su ostavili Victora s kolima.

XXIII

Dan je osvanuo siv i kišovit. Goniči su ostali čuvati stado dok su Victor i Thomas pokopali Lukea i Boba. Kad su zatrpali grobove, Thomas se popeo na kola i previo ranu na bedru. Na sreću, rog mu nije presjekao ni jedan mišić, premda je rana bila prilično duboka.

Victor je sjeo na kočijaševo sjedalo, okrenuo se i provirio tužnim licem u kola.

– Da krenemo? – upitao je Thomasa.

– Kreći! – naredio mu je Thomas.

– Morat ćemo stado potjerati preko grobova, inače će ih gladni vukovi raščepkati – napomenuo je Victor kad su kola zaštropostala i krenula.

– Svakako! – potvrdio je Thomas.

– I ne zaboravite imenovati novog zamjenika – podsjetio ga je Victor.

– Neću. Danas nećemo preći više od četiri ili pet milja. Slat ću ti dva po dva gonica da nešto pojedu.

– Mislite li da će biti još gužve?

– Ni govora. Dosta im je pucnjave.

– Boli li vas bedro?

– Proći će. Na psu rana, na psu i zarasla – odgovorio mu je Thomas i kiselo se nasmijao.

– Nastavi li ova kišurina, Brazos će se razliti i prije doći k nama nego li mi k njemu.

Thomas je zamišljeno šutio. U tim je krajevima ili sunce peklo da nisi mogao disati ili bi studena kiša namočila čovjeka do kosti i preriju utopila u ljepljivo blato.

– Što će biti ako nas Johnson napadne? Ima mnogo plaćenih revolveraša – nastavio je Victor.

– Mislio sam i na to. S njim mo-

ram izravnati neke stare račune, a bogami, neću mu prodati stado za dolar po grlu.

– Nemojte ni za živu glavu – upućivao ga je Victor.

– Trudit ću se da izbjegnem pucnjavu – odvratio mu je Thomas, pa privukao svog konja, koji je trčkarao privezan uz kola i skočio na sedlo.

– Ne zaboravi ljudima prirediti nešto toplo za jelo – povikao je pri odlasku i odjahao naprijed za stadom.

Jahao je oko stada dok nije naišao na Dodda, McTavesheva kauboj. Zaustavio je konja uz Doddova.

– Izgleda da su se krave smirile, zar ne? – upitao ga je Thomas.

– Ne treba im mnogo vjerovati – kratko ga je upozorio Dodd, koji je bio vrstan kravar.

– Odsad si ti moj zamjenik – rekao mu je Thomas.

– Ima ovdje i boljih od mene.

– Možda, ali želim da mi ti budeš zamjenik. A ja sad odoh da o tom obavijestim ostale goniče – odgovorio mu je Thomas.

– Gospodine Carey! – povikao je Dodd za Thomasom, pa dodao čim se Thomas okrenuo.

– Žao mi je zbog onog sinoć. Luke je bio dobar čovjek. Da sam samo mogao naslutiti da će Bob u vas pucati, nikada se ne bih spetljao s njim.

– Nema veze, ali ne zaboravi! Svada obično završi u krvi, ako se posvadjaju naoružani ljudi – odgovorio mu je Thomas.

Dodd je samo kimnuo.

– I čim dignemo stado na noge, potjerat ćemo ga da pretrči preko grobova, a zatim prebrojiti.

– Ja ću ih prebrojiti – ponudio se Dodd.

Do podneva svi su već znali tko

je Thomasov novi zamjenik. Nitko nije izustio ni riječi prigovora, jer su svi cijenili Dodda kao marljiva radnika i iskusna kauboj. Pošto su se najeli, počelo je prebrojavanje stada.

– Imamo sto pedeset grla više nego kad smo pošli u gonidbu – obavijestio je Dodd Thomasa.

– Imaju li žigove?

– Nisam vidio.

– Povest ćemo ih sa sobom. Kad ih prodam podijelit ćemo što dobijem za njih.

– To je mnogo novca, gospodine Carey.

– Šest stotina dolara.

– Gospodine Carey, mislite li da ćemo upasti u neprilike kad stignemo do Brazosa?

– Nadam se da nećemo – odgovorio mu je odlučno Thomas.

* * *

Kiša je pljuštala cijeli idući dan i cijelu noć, ali zora je svanula vedra i sunce žarko pripeklo oko podneva. Thomas je pustio da se stado nekoliko dana odmara, osuši i dobro napase. Kad su ponovo krenuli u gonidbu, svaki bi dan prevalili barem desetak milja.

Četvrtog dana popodne, pošto je prestala kiša, Thomas je opazio dva jahača na obzorju. Upozorio je ljude na opasnost i odjahao na čelo stada.

– Što mislite otkad nas slijede?

– upitao ga je Dodd.

– Od jutros – odgovorio mu je kratko Thomas, pa odjahao u galopu na brežuljak, odakle je pucao vidik na okolicu.

Nepoznati su jahači nestali kao da su propali u zemlju. Premda se bojač da bi im mogli presjeći put, Thomas nije odmah naredio da zaustave stado. Predvečer, kad je pred sobom opazio malenu dolinu,

zaustavio je konja, smotao cigaretu i čekao stado. Odlučio je da u njoj prenoće. Odjednom, kad je zapalio cigaretu i podigao pogled, pred njim su iskrsla dva Indijanca.

Thomas je uzeo cigaretu u lijevu ruku, ali je istodobno opazio da su Indijanci podigli desnu ruku, što je značilo da dolaze u miru.

I Thomas je podigao desnu ruku i pozdravio ih. Zaustavili su konje nedaleko od Thomasa. Jedan je bio star i naborana lica, a drugi mlad, obojica mršavi, sama kost i koža, goli do pasa.

– Moj otac, Crveni Rep, moli da nam dadete koju kravu. Sestra mi je bolesna. Treba nam mlijeka i mesa – rekao je mladi Indijanac na lošem engleskom.

– A što je djevojci? – upitao je Thomas.

– Indijanski lijek ne pomaže protiv puščana zrna bijelca – glasio je odgovor.

Thomas je kimnuo i dobacio svoju vrećicu s duhanom mladom indijanskom ratniku.

– Čim zbrinem stado, doći ću je pogledati – rekao mu je Thomas.

* * *

Thomas je ušao u indijanski šator. Naredio je Floodu, svom kauboju koji ga je pratio, da ga pričeka ispred šatora. Svijeća lojanica treptala je uz uzglavlje mlade djevojke i osvjetljavala joj lice, bljedilo i orošeno kapljicama znoja. Prsa su joj se nadimala od teška disanja, a oči grozničavo sjale.

– Moram joj izvaditi zrno iz rane – rekao je Thomas njezinu bratu.

– Neka vadi – odgovorio je Crveni Rep kad mu je sin preveo što je rekao Thomas.

– Tko ju je ranio? – upitao je Thomas mladića.

– Bijeli čovjek – škrtu mu je odgovorio mladi Indijanac.

Thomas je položio ruku djevojci na čelo. Zatreptala je očima i skrušeno ga pogledala.

– Neće me boljeti? – uplašeno ga je upitala.

– Ne boj se, neće te boljeti – tješio ju je Thomas lažima.

Kad je izašao iz šatora, naredio je Floodu da nikoga ne pušta unutra dok djevojci ne izvadi zrno iz rane.

– Pucaj samo ako te napadnu. Razumiješ?

Čim je ponovo ušao u šator, opravio je iz njega Crveni Rep i njegova sina.

– Čekajte vani! – naredio je mladiću koji je sve prevodio ocu.

Indijanci su preko volje izašli iz šatora.

– Kako se zoveš? – upitao je Thomas djevojku.

– Cvjetić! – prošaptala je.

Thomas joj je hitro začepio rupcem usta, a zatim joj lasom zavezao ruke i noge. Razrezao joj je odjeću na prsima. Pod desnom dojkom zjapila je otvorena rana. Skinuo je košulju i razderao je u zavoje. Zavoje je iskuhao u vreloj vodi i pritisnuo ih na ranu.

Djevojka se trgnula.

Očistio joj je ranu što je bolje mogao, a zatim na vatri užario vrh svog lovačkog noža.

– Stisni zube, sada ću ti izvaditi zrno – rekao je djevojci, pošto je nož uronio u ključalu vodu.

Zarezao ju je duboko pod rebro. Djevojka se ukočila od boli i straha, ali nije ni pisnula, pa je Thomas u jednom trenutku pomislio da se onesvijestila.

– Hrabra si ti djevojka! – pohvalio ju je Thomas kroz stisnute zube i podbo vrh noža pod zrno.

Kad je pogledao u djevojku, vidio

je da joj suze cure niz obraze. Trgnuo je naglo nožem i vrhom izbacio zrno iz rane.

– Nemoj više plakati. Gotovo je!

– rekao je djevojci, uzeo zrno među prste i pokazao joj ga.

Skinuo joj je rubac s usta i odvezao ruke i noge.

– Neću umrijeti? – promucala je djevojka kroz suze.

– Ne, nećeš, ali ćeš još dugo bolovati – odgovorio joj je Thomas, dok joj je povezivao ranu.

– Ispiri ranu i mijenjaj zavoje svaki dan.

– Ti si dobar čovjek. Spasio si mi život. Sada pripadam tebi – ponudila mu se mlada Indijanka.

Pogladio ju je po čelu i poljubio u obraz.

– Sad ću pozvati tvog oca – rekao joj je Thomas i doviknuo svom kauboju koji ga je dopratio:

– Floode, pusti ih u šator!

Crveni Rep i njegov sin utrčali su u šator. Starac je najprije pogledao kćer, a zatim u Thomasa.

– Živjet će – rekao je starac engleski.

– Pazi, bogati, stari je progovorio – začudio se Flood.

– Znam ja kad treba – odvratio je stari Indijanac, prišao Thomasu i položio mu ruku na rame.

– Sad ćemo zajedno popušiti lulu mira.

* * *

Thomas se s Floodom vratio k stadu kasno u noći. Prije odlaska rekao je starom Indijancu da sutra dan dođe po dvije krave i junca.

– Mislite li da će se djevojka oporaviti? – upitao ga je Flood dok su jahali natrag u logor.

– Oporavit će se. Vrlo je žilava i hrabra.

– I vrlo lijepa – dodao je Flood. Te noći Thomasa više nije mu-

čila mora. Nije više sanjao rat i krvave juriše. Sanjao je kako miluje jedro tijelo mlade Indijanke.

XXIV

Stado je napredovalo polako ali sigurno prema Brazosu. Krave su bile iscrpljene od naporna i mukotrpna kaskanja pa nisu goničima zadavale većih briga.

Dani su nalikovali jedan na drugi. Prašina i mukanje krava ispunjavali su vrući zrak pod žarkom sunčevom pripekrom. Ljudi, premda različiti, stopili su se u jednu od najboljih goničkih družbi koju je Thomas ikad vidio. Za to je najviše bio zaslužan Dodd, Thomasov novi zamjenik. Taj je čovjek doista bio rođen kravar i svi su ga goniči zbog toga vrlo cijenili.

Povremeno, Indijanci iz plemena Komanča pojavili bi se na obzorju uz bok stada. Neki su se goniči zbog njih osjećali neugodno, ali uskoro su se na njih naviknuli i Indijanci su im postali dijelom svakidašnjice. Thomas ih je svejedno upozorio da im veća opasnost prijeti od Johnsona i njegovih plaćenika, nego li od Indijanaca.

Uvečer, uz vatru, goniči su često pričali o Thomasovu susretu s Crvenim Repom, a Flood im je uvijek nanovo morao prepričavati kako je gazda spasio život mladoj i lijepoj Indijanki. Svaki put bi priču ljepše iskitio i dodao nešto novo.

– Moram malo začiniti priču da me napetije slušaju – opravdavao se Thomasu kad ga je Thomas upitao zašto im priča neistinu.

Ako nisu slušali Floodove priče, goniči bi prepričavali svoje ljubavne pustolovine. Na kraju bi uvijek dodali kako će se dobro zabaviti s djevojkama i napiti čim stignu u Kansas City.

Thomas je rijetko slušao razgo-

vore uz logorsku vatru. Ali katkad bi se sjetio predivnih trenutaka koje je proživio u ljubavi s Lisom.

I toj je ljubavi došao kraj. Prestala je onog trena kad se Lisa udala za drugog i otkad je Thomasa držala odgovornim za smrt svog brata.

Ponekad je Thomas razmišljao i o Heleni. Njihov je odnos postao vrlo prisan u dane prije njegova odlaska u gonidbu. I premda mu je Helena bila prirasla srcu, osjećao je da još nešto škripi u njihovim odnosima i da je za to samo on kriv.

* * *

Thomas je dojahao do obala Brazosa sat prije stada. Rijeka je bila blatna i smeđa, ali nije bila nabujala onoliko koliko se bojao. Oko pola milje nizvodno, gdje je rijeka bila najuža, naišao je na dovoljno plitak prijelaz.

Južna se obala rijeke spuštala u blagoj padini prema vodi, ali suprotna se uzdizala u kosoj strmini. Goniči će se, bogme, grdno izmučiti dok istjeraju stado uz obalu, pomislio je Thomas.

Zadovoljan što je našao pogodno mjesto za prijelaz, Thomas je odlučio da se ljudi i životinje dobro odmore i najedu prije nego stado krene preko vode. A on će istodobno imati vremena da u miru razgleda okolicu. Do tada još nisu opazili ni traga Johnsonovim plaćenicima...

Thomas je odjahao u susret stadu. Kad je ugledao Dodda, dao mu je znak rukom da zaustavi stado, a on je prešao rijeku da vidi što se krije na suprotnoj obali. Više od sata Thomas je pregledavao suprotnu obalu nizvodno i uzvodno od mjesta gdje ju je prešao. Ništa sumnjivo nije mu zapelo za

oko, ništa osobito što bi mu kazivalo da je oveća skupina jahača bila u neposrednoj blizini rijeke.

Thomas je ponovo prešao rijeku i vratio se k stadu. Kad je dojahao do kola s kuhinjom, ugledao je desetak jahača koji su im s juga dolazili u posjet.

– Dolaze! – povikao je i skočio s konja.

– Bogami dolaze! – dodao je Dodd čim ih je ugledao.

Ljudi su u tren oka pograbili puške.

– Borit ćemo se do posljednjeg za stado ako zatreba – dobacio je Flood.

Četvorica jahača odvojila su se od ostalih i nastavila jahati prema Thomasovu stadu.

– Postavi dva čovjeka iza kola, a vi ostali rasporedite se u strijelce i nemojte pucati dok vam ne naredim – zapovjedio je Thomas Dodd i goničima.

Kad su jahači stigli dovoljno blizu kola, opazili su da su goniči naoružani puškama, pa su usporili korak konjima. Čeon jahač dao im je znak da stanu.

Thomas ga je odmah prepoznao.

– Ni koraka bliže, Wheeleru! – opomenuo ga je Thomas.

Wheeler je tako naglo potegnuo uzde, da mu se konj propeo prije nego što je stao.

– Predajte se! Svi ćete inače izginiti – povikao mu je Wheeler.

Thomas se samo posprdno smijao. Previše je pretrpio i žrtvovao da dotjera stado do Brazosa, da bi tad trud i muku poklonio nekom drugom.

– Slušajte, Carey! – povikao je čovjek koji je jahao uz Wheelera, kao da je pogodio Thomasove misli – ne tražimo mi stado badave. Dajem vam odmah ovdje pet dolara po grlu!

– Tko ste vi? – upitao ga je Thomas.

– Ja sam Johnson, Bob Johnson – ponovio je čovjek uz Wheelera, pa prišao bliže Thomasu.

– Mi smo se već negdje vidjeli, zar ne? – upitao je Johnson Thomasa i gurnuo prstom šešir na potiljak.

– Na riječkom parobrodu – odgovorio mu je Thomas, pošto je u njemu prepoznao nabusitog zdeponju, koji ga je naprasno otpravio iz brodskog salona.

– Pa da, sad sam se sjetio. Stajali ste uz šank, a ja sam bio u društvu s nekim poslovnim ljudima. A zar vi niste putovali sa starijim Crncem.

– S djedom i sinom – odgovorio mu je Thomas glasno i jasno.

– Carey, nemojte me zavijlati. Dobro sam poznao vašeg oca.

– I previše dobro, čini mi se.

– Kako to mislite? – zajapurio se Johnson.

– Pa zar ne znate da sam ja ubio vašeg Zeba? Priznao mi je, prije smrti, da ste ga vi iznajmili mom ocu da me ubije – rekao mu je Thomas namjerno ugodnim glasom, a dok je govorio posegnuo je za revolverom i uperio ga u Johnsona.

– Budite mirni, Johnsone! Nikakvih ludosti, molim vas, inače ću vas morati izrešetati, što mi neće biti baš mrsko. Sjašite, ali polagano – procijedio je Thomas kroz zube.

– Carey, naši će vas ljudi srauniti sa zemljom! – povikao je srdito Wheeler.

– Uhvatio sam glavonju i to mi je dosta, jer baš s njim želim izravnati neke stare račune. A vi, Wheeleru, ostanite mirni kao bubica i držite jezik za zubima – odgovorio mu je Thomas, pa se obratio Floodu:

– Floode, razoružaj ih. Odupre li ti se tko, ustrijeli ga bez opomene!

– naredio je Thomas svom goniču.

– Nedaleko odavde čeka vas cijela četa naših ljudi. Skupo ćete to platiti – nije se mogao suzdržati Wheeler.

– Zaveži ih! – naredio je Thomas Floodu, a zatim se obratio Johnsonu:

– A prema vama ću biti velikodušan. Dat ću vam priliku kakvu vi meni niste pružili.

– Što namjeravate sa mnom?

– Čut ćete!

– Zavezao sam gadove – izvijestio je Flood.

Thomas je kimnuo, pa pogledao u Johnsona.

– Dat ću vam priliku da se sa mnom ogledate u vatrenom dvoboju – objavio je Thomas i spremio revolver u korice, pa se udaljio desetak koraka od Johnsona.

– No, gnjido, povuci! Što čekaš? – ponukao ga je povikom Thomas.

Johnson je malodušno zatresao glavom. Ruke su mu se mlohavo njihale uz bokove kao slomljena krila, a onda ih je naglo podigao uvis.

Thomas je povukao revolver iz korica. Nekoliko ga je trenutaka držao uperenog u Johnsona. Prst mu se ovio oko obarača, ali nije smogao snage da ga potegne i opali, nikako ne u čovjeka koji se od straha napravio u gaće i nije se mogao sam braniti.

Thomas pogleda u ljude oko sebe. Lica su im se iskrivila, izražavajući žed za krvi. Bilo im je svejedno čijom, njegovom ili Johnsonovom.

Zgadila su mu se ta lica. Stresao je glavom kao da je htio rastjerati ružne misli.

– Tornjajte se odavde! Tornjajte se zajedno s tim vašim smrdom!

Bježite mi s očiju, jer idući put kod vas moje oči ugledaju, Johsone, neću više imati samilosti. Ubit ću vas kao pseto!

Johnson je skočio pomamno na sedlo i za tren oka je nestao u oblaku prašine, zajedno s prationicima, kojima su još ruke bile zavezane.

— Skupite stado! Idemo preko Brazosa! — naredio je Thomas svo-

jim goničima, čim im je Johnson nestao iz vida.

Stado je prešlo Brazos još prije mraka. Kad su se utaborili na suprotnoj obali da se odmore, Thomas je bio više nego siguran da će stado sretno dotjerati do Kansas Cityja prije nego što padne prvi snijeg. Potapšao je konja po vratu i pomislio na sina...

K R A J

Tomislav Odlešić

PUT DO SREĆE

Neil sporo projaše mimo starog saluna. Iako je navukao šešir na čelo, obod ga nije mogao sasvim zaštititi, pa mu je kiša povremeno šibala lice. Nije opazio čovjeka u sjeni koji ga je pomno promatrao i preko ramena prišapnuo nešto svom drugu.

Opustivši se pošto je prodao stotinu goveda sa svoga ne baš velikog ranča i dobio za njih tisuću dolara, nije bio oprezan kao inače. Možda je tomu pridonio i umor. Najprije je s momcima, koje je unajmio samo za tu zgodu, tjerao desetak dana stado, zatim je danas, čim je dobio novac, krenuo kući.

Zaustavi se pred restoranom, ukočeno sklizne sa sedla i htjede privezati konja za prečku. Uto naiđu nogostupom dva čovjeka.

— U onoj je uličici suša — reče jedan od njih. — Možete u nju odvesti konja da ne kisne. Pokazat ću vam gdje je.

— Hvala — odgovori Neil i krene za njim u uličicu. Dok se okretao, zapazio je na neznancu jednu neobičnu pojedinost: poveći madež na ušnoj resici.

Tek što su ušli u mrak, začuje iza sebe hitre korake. Htio je skočiti u stranu, naslutivši opasnost, ali više nije stigao. Doduše, revolverska ga cijev nije udarila po glavi, nego po ramenu. Ali, odmah mu je odrvenjela cijela ruka. Zamahnuo je lijevom šakom i, napola ošamućen od boli, pokušao uzmaknuti. Cijev ga ovaj put zahvati iza uha. Mrak u uličici stopi se s mnogo dubljim mrakom.

Probudio ga je zvižduk lokomotive. Ležao je na leđima, u praznom

teretnom vagonu, a vani je bio dan. Još je sipila kiša.

Zastenjavši od boli, uspije sjesti. U glavi mu je užasno bubnjalo.

Grozničavo potraži novac. Dabome, nije ga bilo. Što je drugo mogao očekivati? Nestao mu je i revolver. Pretraži sve džepove, ali ni u njima nije bilo ni prebijene pare.

Lijepo su ga udesili. Opljačkali su ga i zatim strpali u vlak.

Tko zna gdje je već? Putuje, vjerojatno, cijelu noć i dio prijedpodneva. Sve je dalje od svog ranča.

Iako je znao da bi morao iskočiti, popustio je umoru i ponovo zaspao.

Ovaj ga put probudi udarac čizmom u rebra.

— Diži se, protuho! — vikne osoran glas. — Lijepo si mjesto izabrao za ljenčarenje!

Neil otvori oči i ugleda pred sobom kočničara. Prijeteći, držao je u ruci željeznu polugu.

— Čekajte malo, objasniti ću vam sve! — progovori Neil i počne se dizati.

— Ništa mi nećeš objašnjavati. Sve mi je jasno! Nemoj da te još jednom uhvatim u ovom vlaku! Skači!

Vlak je usporio, jer se penjao.

Neil pokuša još jednom porazgovarati miroljubivo s kočničarom, ali predomisli se uvidjevši da je sve uzalud. Kočničar je bijesno zamahnuo polugom, naviknut na grube obračune sa slijepim putnicima.

Kako bi izbjegao opasan udarac, Neil skoči iz vagona. Otkotrljao se. Raskrvario je podlakticu, ali nije imao nikakvih težih ozljeda. Vlak je bio već blizu vrha.

Teško se digao i krenuo nasumce.

* * *

Kiša je prestala ali on je drhtao od hladnoće.

Koračajući blatnim putom, ugleđao je pred sobom farmu. Čim se približio, zalajao je u dvorištu veliki sivi pas.

Na vratima se pojavi bradat starac. Držao je u desnoj ruci dvocijevnu sačmaru i gledao ga. Iza njega izviri crnokosa djevojka, viša od starca za pola glave.

Neil je malo oklijevao, a onda uđe u dvorište. Tihom reče nekoliko riječi psu koji uzmakne metar-dva, još režeći tiho.

– Što hoćete? – upita sumnjičavo starac.

– Zanimam se bih li mogao raditi u vas – odgovori Neil.

– I nas dvoje jedva sastavljamo kraj s krajem. Ne možemo još plaćati nekoga.

– Mogu raditi sve. Potrebni su mi krov nad glavom i hrana. – Neil ukratko ispriča što mu se dogodilo.

– Hm... ne znam – promrmlja stari Josh McCare. Očito se pokolebao. – Neka se čovjek privremeno smjesti u nas – umiješa se njegova kćerka Matilda. – Ni psa ne bismo otjerali. Starac kimne, napudivši usne.

* * *

– Pošteno radite, mora se priznati – reče Josh McCare poslije večere i prekriži ruke na prsima. – Zaslužili ste za ova tri tjedna više nego što su hrana i ležaj. Samo, novac se rijetko vidi u ovoj kući.

– Ne morate mi dati novac. Imate li kakvo oružje, kakav revolver? Bez njega se osjećam kao da sam gol.

– Imam revolver. Star je, ali ispravan. Donio sam ga sa sobom kad smo se doselili ovamo. Tad nas je još bilo četvoro. – Stari Josh se namršti. – Najprije je umrla moja žena. Zatim je sin Ted otišao u rat i nije se vratio. – Uzdahne i nježno pogleda kćerku. – Ostali smo samo nas dvoje. Planovi koje sam kovao

pali su u vodu. Sve je završilo drukčije nego što sam očekivao.

– Hja, tako je to u životu – izusti zamišljeno Neil. – Kad sam krenuo na Zapad, moja djevojka nije htjela poći sa mnom. Obećala je da će doći poslije. Vjerovao sam joj. No, prevario sam se. Nije došla. Zaboravila me kao da nisam nikad ni postojao. Nije bila spremna na žrtve. Trebalo je početi život u novom kraju, u divljini, a to joj se činilo suviše naporno.

Čudio se sam sebi što najednom govori tako otvoreno. Kao da su mu riječi nezaustavljivo navrle iz duše. Inače je skrivao tu ranu.

– Nije vam odgovorila ni na pisma? – promrmlja stari Josh, puneći lulu.

– Samo na prvo. Pisala je uvijek, ali se već moglo naslutiti što donosi budućnost. Poslije je zanijemila. Poslao sam joj još dva pisma, a kad mi nije odgovorila, više je nisam htio gnjaviti. U početku me paklenski zabolio njen postupak. Nedostajala mi je. A onda, kako je vrijeme prolazilo, mislio sam na nju sve manje i manje. Postala mi je stranac. Danas nema mjesta za nju u mojim mislima. Ne mrzim je, ali mi i ništa ne znači. Nismo bili jedno za drugo. Uostalom, vjerojatno je tako najbolje. Budućnost uvijek donese poneko ugodno iznenađenje.

Neilov se pogled zaustavi na Matildi. Obješenjački se smješkao.

Za tren ga je gledala svjetlucavim crnim očima, ne zbunivši se, a onda se digne naglo i gipkim koracima, poput gazele, ode u kuhinju.

Josh je još čačkao po luli, praveći se da nije ništa opazio.

* * *

– Gradić vam je prilično tih – počne razgovor Neil pošto je naručio pivo. Stajao je kod točionika i gledao debelog pipničara kojemu se celavo tjeme orosilo znojem.

– Da, uglavnom je tih i miran – odgovori pipničar. – Ali, kad netko dotjera stado kako bi ga ukrcao u vlak i kad se momci nakon dugog puta raspuste, e, trebalo bi da ste

onda ovdje. To je druga priča. Na sreću, ne dolaze stada svaki dan. S druge strane, tad cvjetaju poslovi. Čujem da bi sutra ili prekosutra moglo stići jedno poveće stado goveda. Vidjeli su ga šezdesetak kilometara od grada.

Neil progovori još nekoliko rečenica i uzme veliku čašu piva. Dovezao se kolima u grad kako bi kupio za Josha alat, petrolej i još neke sitnice.

Uskoro će otići s farme. Mora se vratiti na ranč. Nekako će već stići do njega. Snaći će se. Ondje ga čeka prijatelj Rick, predradnik. Ne može ostaviti na njegovim leđima sav posao.

Čudno, teško mu je otići. Kao da se ne vraća kući! Ima dojam kao da odlazi od kuće. Mora raščistiti sâm sa sobom. Ima li hrabrosti da se upusti u nešto što bi mu moglo opet donijeti razočaranje? Još je razmjerno mlad, pa se ne bi smio povući u ljušturu. Matilda je divno, skromno stvorenje, čudesne snage. Možda mu se to samo čini? Možda je vidi drukčiju nego jest? Ne bi mu se to dogodilo prvi put. Prokleta prošlost! Zalijepila se za nj i siše mu krv.

Zamislilo se i nije ni gledao šest-sedam gostiju za stolovima.

Izenada okrene glavu. Imao je dojam kao da ga netko promatra. Jedan je gost upravo izlazio žurno.

Neil naglo spusti čašu na točionik. Lice toga gosta činilo mu se poznato. Vrata su se već njihala iza gosta koji se žustro zaputi udesno.

U posljednjem djeliću sekunde, iznad salunskih dvokrilnih vrata, Neil spazi velik madež na uhu. Najednom je znao odakle mu je poznato to lice.

Istrči na nogostup, spustivši ruku na revolver. Nogostup je već bio prazan. Kad je dotrčao do ugla, ni ondje nije bilo više nikoga.

Nasloni se leđima na zid. Bio je uvjeren da se nije prevario. Tom je uvjerenju pridonijela i strančeva čudna užurbanost.

U tom času začuje brz konjski topot. Udaljavao se.

Phil malo spusti pušku. Obrisje lijevom nadlanicom znoj što mu se nakupio na obrvama. Ležao je na obronku, iza žalfijina grma, a konja je ostavio s druge strane brdašca, tri-četiri metra ispod vrha.

Herb se dobro pritajio na sjevernoj strani, mislio je. Uopće se ne vidi iza drveća.

Baš imamo smolu! Tko bi mislio da ćemo na tog čovjeka naletjeti tako daleko od Trespassa? Kakva slučajnost!

Tko zna, možda nas se i ne sjeća? Možda nas nije zapazio u mraku?

Ne, ne, to je glupost! Zapamtio nas je. Zašto bi, inače, jučer izletio onako iz saluna? U posljednji sam čas šmugnuo kroz onu sušu.

Gledao je bradatog starca kako ide prema staji. Sunce je već zapelo donjim rubom planine. Prerijom se šunjao sumrak.

Moramo ga ukloniti, pomisli Phil i pomakne se malo udesno. Imao je odozgo vrlo dobar pregled. Jasno je vidio cijelo dvorište i prednju stranu kuće. A stražnju stranu promatra Herb, znao je to.

Ugrozio bi nam veliku zaradu, uvjeravao je sâm sebe. U grad stiže danas stado, jedno od najvećih u posljednje vrijeme. Vlasnik će biti pun para. Takvu priliku ne smijemo propustiti. Spriječiti bi nas mogao samo onaj dolje...

U dvorište McCoreove farme ujaše Neil. Zaustavi se pred stajom i sklizne sa sedla.

Phil pritisne kundak uz rame. Činilo mu se da je prilika vrlo povoljna. Ne smije gubiti vrijeme, jer se već počinje smračivati. Na nišanu su mu bila Neilova leđa. Zaustavi dah i skvrči kažiprst na okidaču.

U trenutku * * * se naglo sagnuo kako bi pogladio sivog Wolfa koji mu je pritrčao mašući repom i ulagujući se, Neil začuje rezak puščani hitac i fijuk metka iznad sebe. Bez razmišljanja potrči u zaklon pokraj staje i povuče za sobom konja. Odjeknuo je još jedan pucanj, ali ovaj je put tane prozujalo već daleko od cilja.

Ne obazirući se na opasnost, ne misleći na to da bi u blizini mogao biti još neki strijelac, skoči na konja i potjera ga za bjeguncem.

* * *

Neil naglo skrene ulijevo. Vidio je da se protivnik zaustavio u šumarku koji se sastojao od desetak kržljavih topola. Znao je da je, premda se već spušta mrak, prilično jasan cilj.

Najednom je poletio naprijed. Konj je pokleknuo, pogođen u prsa, preokrenuo se i ostao na boku.

Neil je odletio tri-četiri metra od njega i otkotrljao se, naviknut već na padove sa sedla, a onda žurno otpuzao do konja i šćućurio se u zaklonu iza njega. Naslonio je revolversku cijev na rub sedla kako bi mogao točnije gađati.

Protivnik se osmijelio vidjevši da je stekao veliku prednost. Vjerovao je da ga Neil ne može pogoditi iz revolvra na tridesetak metara udaljenosti; opazio je već da u navlaci na sedlu nema pušku. Gurnuo je nogu u stremen i, dižući se u sedlo, otvorio ubrzanu paljbu iz revolvra, pucajući bez nišanjenja i nadajući se da će ga prisiliti da se potpuno sakrije iza ubijena konja. Htio ga je zaobići i napasti s leđa.

Neil je prozreo njegovu zamisao. Uvidjevši da mu napadačevi meci neće nauditi, nišanio je tren-dva i okinuo.

Phil se zaniše u sedlu kao trska na povjetarcu, pusti uzde i sruši se u stranu. Konj ga povuče za sobom nekoliko metara, jer mu je desna noga zapela u stremenu, a onda se zaustavi.

Neil pričekao još pola minute u zaklonu. Nije htio uletjeti u klopku. Ipak, napokon zaključivši da protivnik ne glumi. Bio je u vrlo neugodnu položaju... napola je ležao, a napola visio o stremenu.

Ustane i, pogurivši se kako bi bio što manji cilj, potrči prema šumarku krivudajući. Tri-četiri metra od ruba šumarka, gdje ga je čekao nemoćni protivnik, uspori korak. Za

svaki je slučaj držao uperen revolver.

No, ovaj je put oprez bio suvišan. Philu je revolver ispao pri padu i ležao podalje od njega.

Neil spusti svoj kolt u korice, izvuče Philovu nogu iz stremena i ispruži je na tlu. Zatim se sagne i raskopča mu košulju. Vidjele su se dvije rane: ulazna i izlazna. Obje na desnom rebranom luku. Obilno su krvarile.

Phil je stenjao, gledajući ga najprije prestrašeno, zatim zbunjeno.

Neil mu je vidio madež na ušnoj resici, ali se nije nimalo iznenadio. Razdere mu košulju i počne previjati rane. Htio je zaustaviti krvarenje, no slutio je da će mu to teško uspjeti. Ovdje bi, možda, mogao pomoći samo liječnik. Možda.

— Zašto to radiš? — proštenje Phil, stežući od boli šake.

— Ni životinji ne bih okrenuo leđa ako bi bila ranjena.

— Životinja bi, možda, i zaslužila da joj pomogneš, ali ja ne zaslužujem, nakon svega što sam ti... učinio — reče Phil, govoreći sve teže. Kako su sad nevažne bile sve pare na ovom svijetu! Za jedan dan života rado bi se bio odrekao novca što ga je tri godine skupljao prijevarama i razbojstvima i ulagao ga u banku u Montani kako bi jednog dana kupio velik ranč i postao ličnost. Ali, više nikakve pare nisu mogle zaustaviti crvene kapi života što su, jedna na drugom, izlazile iz njega. Grčevito se uhvatio za Neilovu ruku dok mu se iz prsiju čulo hroptanje.

— Baš lijepo, udesio nam je konja! — progunda gnjevno Josh McCare dojahavši. Gledao je nekoliko časaka prizor. Namršti se i spusti na zemlju.

— Ostanite uz njega — reče Neil uspravivši se. — Idem po kola premda se već gotovo smračilo. Bit će mjesecina, pa će se prilično dobro vidjeti. Uzet ću njegova konja. Jer je vaš umoran.

Josh samo kimne.

Neil uhvati uzde razbojnikova dorata i okrene ga. Položivši lijevu

ruku na jabuku sedla, gipko uzjaše.

Phil podigne glavu. Na usnama mu se pojavila krvava pjena. Upravo je stvorio najvažniju odluku u svom životu.

— Čuvaj se — prostenje grozničavo. — Herb je...

Nijemo je micao usnama. A onda se onesvijesti.

— Neće on živjeti ni sat — promrmlja Josh. — Metak mu je prošao kroz pluća.

Neil podbode konja.

* * *

Stigavši bez ikakvih nepravilnosti u dvorište, gdje ga je pas, ne pokazujući nikakvu uznemirenost, veselo dočekao i odmah počeo, željan igre, skakati po njemu, zaključio da je strah bio suvišan. Tko zna što znači razbojnikovo upozorenje? Postoji tisuću mogućnosti. Možda mu je, čak, htio podvaliti!

— Otac je ostao dva kilometra odavde, kod šumarka — reče kad je otvorio vrata i koraknuo preko praga. Opazivši da je Matildi lice problijedjelo, doda odmah: — Nije mu ništa. Uхватili smo napadača.

Djevojka je u kuhinji prala posuđe.

— Na tvom bih mjestu stajao kao kip — progovori muški glas kad je Neil zatvorio ulazna vrata.

Neil je sad vidio stranca s revolverom u ruci. Prije su ga zaklanjala otvorena vrata.

Uistinu se ukočio poput kipa, čim je čuo prve riječi. Raširio je prste i bio spreman munjevito povući revolver, ali je znao da ne može prešći metak. Otvor cijevi pred njim zjapio je poput mračnog ponora i činio mu se većim nego ikad. Imao je dojam kao da ga je netko polio ledenom vodom od glave do pete, a srce mu se preselilo u grlo, te mu se činilo da mu se vrat ritmički nupuhava sa svakim otkucajem.

I Matilda se okamenila, stojeći sa strane. Najednom je vidjela odluku u Neilovim očima. Odluku koje se bojala, odluku koja će sve baciti unepovrat.

Najednom je prešla granicu stra-

ha koji ju je do tada sputavao poput debelih lanaca. Od onoga što će se dogoditi ako Neil povuče kolt ne može ništa biti groznije.

Naglo podigne lonac s vrućom vodom i baci ga na razbojnika.

U istom je času, kao na tajnu zapovijed, Neil spustio desnu šaku na revolver. Cijev je već izlazila iz korica.

Herb je, pogoden loncem u ruku, automatski opalio, no kolt mu se zbog udarca trznuo u stranu.

Neil se malo zgrčci osjetivši udarac u lijevu nadlakticu, ali desna mu je ruka nastavila kretanju kao da je samostalna. Palac je povlačio kokot. Cijev je bila već u vodoravnom položaju. Najednom je rigala vatru.

Herb se trzao kao krpena lutka obješena o konac. Okinuo je još jednom, ali revolver je već bio uperen u pod. Srušio se na koljena i potom ispružio. U djeliću sekunde pretvorio se iz gramzive životinje u beživotnu hrpu mesa.

Matilda pritrči Neilu i privine se uza nj, grcajući i tresući se od uzbuđenja. Zagrljio ju je desnom rukom i ljubio joj obraze po kojima su klijale suze.

— Krv — izusti ona prestrašeno kad je podigla glavu i opazila krvav rukav. — Ranjen si!

— Nije to ništa. Metak je samo prošao kroz meso. Ne brini, draga — šaptao joj je. — Ne brini više nikad ni zbog čega.

K R A J

U PRIPREMI:

G. F. Unger:

PROGONJENI JAHAC

trag

Svakog trinaestog u
mjesecu kriminalisti-
čki bestseleri u bibli-
oteci TRAG!

trag